

ZSIGMOND KIRÁLY ÉS SPANYOLORSZÁG

SZÉKFOGLALÓ ÉRTEKEZÉS

ÁLDÁSY ANTAL

RENDES TAGTÓL

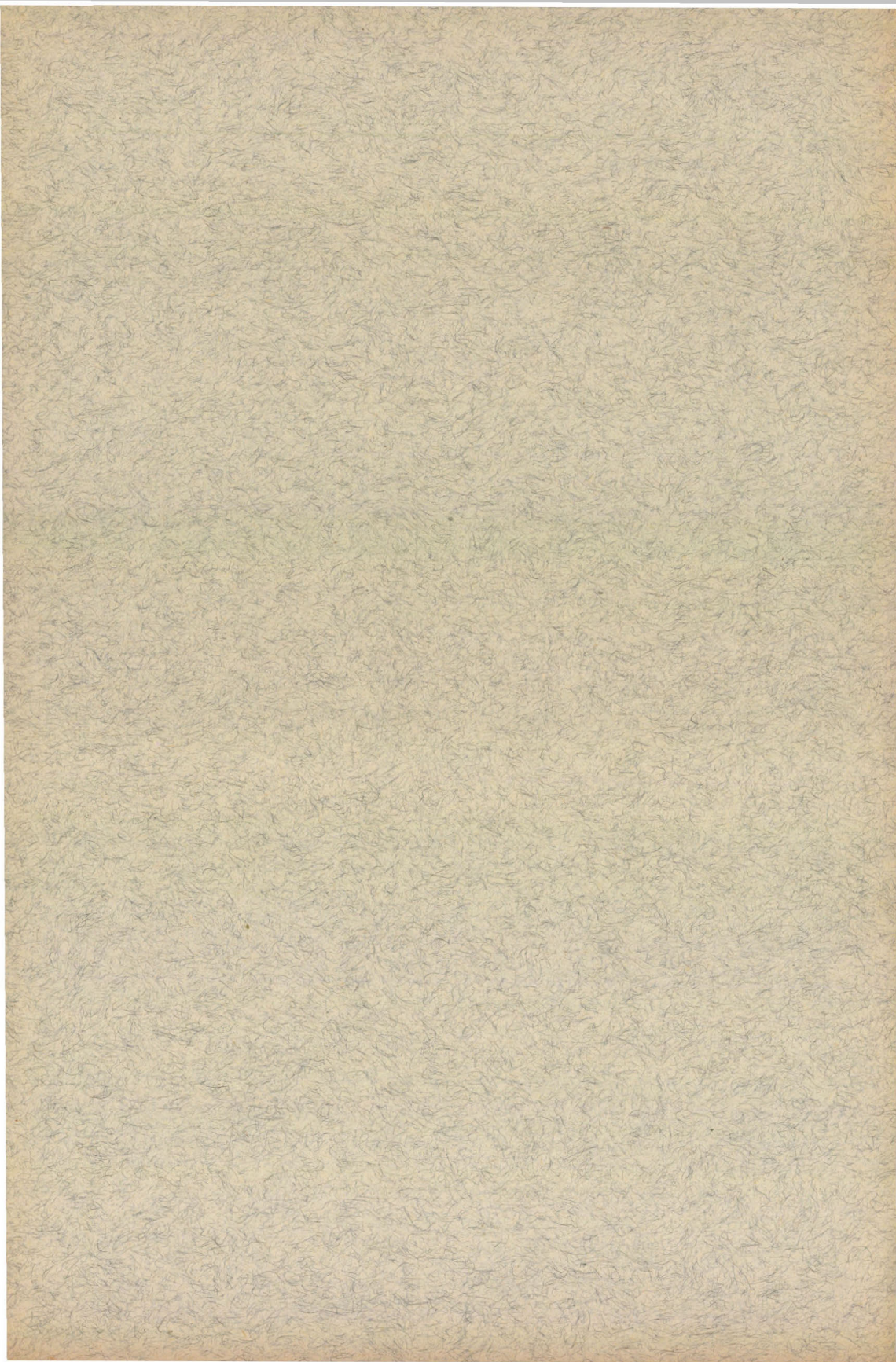
OLVASTATOTT A M. TUDOMÁNYOS AKADÉMIA II. OSZTÁLYÁNAK
1927. ÉVI JANUÁR 17-ÉN TARTOTT ÜLÉSÉBEN

BUDAPEST

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

1927

ZSIGMOND KIRÁLY ÉS SPANYOLORSZÁG

SZÉKFOGLALÓ ÉRTEKEZÉS

ÁLDÁSY ANTAL

RENDES TAGTÓL

OLVASTATOTT A M. TUDOMÁNYOS AKADÉMIA II. OSZTÁLYÁNAK

1927. ÉVI JANUÁR 17-ÉN TARTOTT ÜLÉSÉBEN

BUDAPEST

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

1927.

I.

Zsigmond római és magyar király összeköttetései Spanyolországgal a nyugati nagy egyházszakadás megszüntetésére irányuló törekvéssel függenek össze. Az 1378. évi szeptember hó 20-án eszközölt fondii választással megindult nyugoti nagy egyházszakadás megszüntetését célzó három mód, a *via cessionis*, *via compromissi* és *via synodi* közül az utóbbi bizonyult a legerősebbnek, és a XV. század elejére mindinkább tért foglalt az a felfogás, hogy a szakadást legcélszerűbben egy általános zsinaton lehetne megszüntetni. VII. Ince pápa a *via concilii generalis* eszméjének befolyása alatt már megkísérlette az egyházi unió létrehozását, de eredménytelenül. A XV. század első évtizedében az egyes pápák által hirdetett zsinatok, az 1408. évi, XIII. Benedek által összehívott *perpignani* zsinat, XII. Gergely 1409. évi *cividalei*, a mindkét *obedientiabeli* bíbornokok 1409. évi pisai, valamint XXIII. János pápa 1412/13. évi római zsinata ezen törekvésnek voltak folyamányai, de a szakadást egyikük sem szüntette meg, sőt, mint tudjuk, a pisai zsinat még tetőzte a szakadást azzal, hogy Petros Philargost, V. Sándort választotta meg a pápai trónra, akit 1410-ben XXIII. János pápa követett az egyház legfőbb méltóságában. Igaz, hogy a pisai zsinat az egymással versengő két pápát, XII. Gergelyt és XIII. Benediket letette a pápai méltóságból, amit azonban természetesen ezek egyike sem vett tudomásul. Az 1413. év fordulóján végre elhatározó lépés történt a szakadás megszüntetésére. A három pápák egyike, XII. Gergely egy jól átgondolt és kellőképpen indokolt alternatív javaslattal lépett elő. A javaslat lényege az volt, küldjön ki mind a három pápa megbízottakat, akik a szakadás megszüntetését eszközölendő általános zsinat helyére és idejére nézve megállapodásra jussanak. Ha azonban erre a feladatra világi ural-

kodó vállalkoznék, vegye az kezébe az ügyet. Az alternatív javaslat, melyet Gergely pápa, úgy látszik, XIII. Benedekre való tekintettel tett, úgy hangzott, találkozzék a három pápa személyesen egymással az egyház békéjének helyreállítása céljából. A Gergely pápa által tett kettős javaslat voltaképpen megegyezett az előző évek tárgyalásai folyamán felmerült tervekkel, hiszen az uniótárgyalások folyamán az egymással versenyző pápák személyes találkozása, valamint az általános zsinat körül forgott mindig a kérdés. Új momentum csak egy volt Gergely pápa javaslatában, az, hogy világi uralkodó vegye kezébe az általános zsinat összehívását, amennyiben ily uralkodó találkoznék.¹

Gergely pápának ez a javaslata csakhamar meghozta az eredményt. Az az uralkodó, aki méltóságánál fogva, a középkor általános felfogása szerint, erre a szerepre amúgy is hivatva volt, Zsigmond római és magyar király csakugyan kezébe vette az egyházi unió megteremtésének ügyét. Már 1410 óta összeköttetésben állt úgy XII. Gergellyel, mint XXIII. Jánossal, de ezekről az összeköttetésekről csak gyér adataink vannak. 1412-ben XII. Gergely megbízásából Domini János bíbornok tartózkodott követi minőségben Zsigmond udvarában, de erről a követségről nincsen részletesebb tudomásunk, azonban nincs kizárva, hogy Gergely pápa már ekkor közölte Zsigmonddal említett, 1413-ban nyilvánosságra hozott javaslatát. Többet tudunk a Zsigmond és XXIII. János közti összeköttetésekről, melyek 1410-ben veszik kezdetüket. Zsigmond János pápát választása után elismerte és ennek folyományaképp 1410/12-ben sűrűbb érintkezés volt a kettő között. 1410 nyarán Ozorai Pippo temesi gróf jelent meg Bolognában a pápai udvarban Zsigmond részéről a kérelmek egész sorát terjesztve elő. Röviddel utóbb János pápa követe gyanánt Branda bíbornok jelent meg Zsigmond udvarában, akit 1411-ben a pápának egy rokona váltott fel, majd 1412-ben Orsini Berthold gróf, utána Filippo del Bene fordulnak meg mint követek Zsigmondnál. 1412-ben

¹ Az általános zsinat kérdését a nyugati nagy egyházszakadás idejében részletesen tárgyalja F. Bliemetzrieder; *Das Generakonzil im grossen abendländischen Schisma*. Paderborn, 1904.

Zsigmond János pápa érdekében Olaszország egyes városainál is közbenjárt, több-kévesebb sikerrel. Ismeretes, hogy amidőn Orsini Berthold közölte Zsigmonddal, hogy Henrik angol király nagyobb haderővel szándékozik János pápa segítségére sietni, Zsigmond ezért köszönetét fejezte ki az angol királynak. Zsigmond fáradozásainak köszönhetette János pápa, hogy Guidantónio montefeltrei gróf átlépett a pápa pártjára. Amidőn János pápa és Nápolyi László között harcra került a sor, Zsigmond nagyobb számú fegyveres csapatot küldött a pápa támogatására, melynek vezére a pápának 1412-ben Magyarországra küldött követe, Orsini Berthold gróf volt. Ez a szoros összeköttetés azonban korántsem jelentette azt, hogy János pápa Zsigmondra minden körülmények között föltétlenül számíthat. Zsigmond 1411-ben az angol királyhoz intézett levelében szóba hozva az általános zsinatot, úgy nyilatkozott, hogy annak létre kell jönni még akkor is, ha a három pápa abba bele nem egyeznék is. Ez arra mutat, hogy Zsigmond kész volt, ha az únio érdeke úgy kívánja, János pápát elejteni és ellene fordulni, aminthogy ezt később meg is tette. Jellemző, hogy Zsigmond dacára annak, hogy Jánost elismerte, sohasem kérte ki tőle a római királyságban való elismerést, noha az 1411. évi — a második választás alkalmával felállított — választási kapitulációban Zsigmond kijelenti, hogy konfirmációját, approbációját mástól, mint XXIII. János pápától vagy annak jogos és törvényes utódaitól nem fogja kérelmezni.¹

Zsigmond király Gergely pápának említett javaslata alapján kezébe véve az únio ügyét, 1413 folyamán megindította mind a három pápával a tárgyalásokat, melyek eredménye volt a királynak ez év október 30-án kelt meghívólevele, melyben a keresztény világgal tudatta, hogy az általános zsinatot 1414 november 1-ére Konstancba összehívja. Egy nappal később, október 31-én kelt az a közjegyzői okirat, mely a meg-

¹ Deutsche Reichstagsakten. VII. köt. 64. szám. Az itt előadottakra vonatkozó anyag Finke: *Acta Concilii Constanciensis*. I. köt. Münster i/W., 1896. V. ö. Göller: *König Sigismunds Kirchenpolitik vom Tode Bonifaz IX. bis zur Berufung des Konstanzer Konzils*. Freiburg i/W. 1902 és Áldásy: *A konstanci zsinat előzményei új világításban*. Budapesti Szemle, 1897.

egyezőst Zsigmond és XXIII. János pápa között a zsinat összehívása ügyében hivatalosan is írásba foglalta. Ezzel a zsinat megtartása elől a legnagyobb akadály el volt hárítva, János pápa kijelenté, hogy a zsinaton személyesen meg fog jelenni és az únió érdekében le fog mondani méltóságáról. XII. Gergely pápával Zsigmond 1414 nyarán lépett érintkezésbe, Amadeus savoyai grófot hatalmazva fel a pápávali tárgyalásokra, de már 1414 július havában egy új megbízotta jelent meg a pápa székhelyén, András kalocsai érsek, aki a pápának a zsinaton való megjelenése, az utazás módozatai, a *salvus conductus* stb. felől tárgyalt a pápa megbízottaival. E tárgyalások részben negatív eredménnyel végződtek, azzal t. i., hogy a pápa kijelenté, miszerint a zsinaton nem fog megjelenni, de ha látja, hogy az általa ajánlott *via unionis* nem vezet eredményre, minden vonakodás nélkül alávetendi magát az általános zsinatnak. Ily módon már csak XIII. Benedek, a spanyol pápa volt hátra, akivel Zsigmond 1414 május havában lépett érintkezésbe.

A tárgyalásokat Zsigmond és Benedek között megelőzték Nápolyi Lászlónak tárgyalásai Benedekkel és Ferdinand aragon királlyal. Nápolyi László pontosan értesült azokról a tárgyalásokról, melyeket Zsigmond úgy XXIII. Jánossal, mint XII. Gergellyel folytatott. A készülő megegyezés Zsigmond és János között nem illett bele a nápolyi király politikájába, aki akkor a pápával nyílt harcban állt. Tartott attól, talán nem ok nélkül, hogy a létrejövő megegyezés kihatással lesz az olasz politikai helyzetre is és ezért megkísérté a zsinat összeültét megakadályozni. 1413 őszén érintkezésbe lépett Benedek pápával és Ferdinand aragon királlyal. Követeket küldött Ferdinandhoz, kiknek útján egy szövetségtervezetet közölt vele. A szövetségnek céljául ugyan az egyházi únió megteremtése volt megjelölve, de voltaképpen az általános zsinat összeülését volt hivatva meghiusítani. A tervezett szövetség tagjai lettek volna Nápolyi László, Benedek pápa és Ferdinand király, valamint Franciaország is. Ferdinand király 1413 október 18-án válaszolt Nápolyi Lászlónak. Kedvezően fogadta a felajánlott szövetségtervezetet annál is inkább, mert — mint mondá — az egyház úniója érdekében ő is szüntelen munkálkodik és tudatta Nápolyi Lászlóval, hogy

a részletek megbeszélése végett követeket fog hozzá küldeni.¹

Nápolyi László szövetségtervezete okmányilag támogatva van ugyan, de az akkori politikai viszonyok alakulása miatt alig tekinthető komolynak. Bizonyos fokig azonban megvalósíthatónak látszott. Franciaországban, úgy látszik, ekkor tényleg meg volt a hajlandóság, hogy Benedeket újból elismerjék. Ferdinand királynak 1413 október 21-én Benedek pápához intézett leveléből megtudjuk, hogy a francia dauphin titkárja az aragon királlyal folytatott tárgyalások folyamán közölte, miszerint Franciaország hercegei, grófjai és főurai elhatározták, hogy VI. Károlyt nyomatékosan fel fogják szólítani XIII. Benedek újbóli elismerésére.² Ugyanaz nap kelt Ferdinand ajánlólevele követei részére, mellyel azokat a francia királynak és egyes francia főuraknak figyelmébe ajánlja.³ Ugyanakkor Nápolyi László Benedekkel is érintkezésbe lépett. Hogy mikor történt ez, nem tudjuk pontosan megállapítani, de mindenesetre jóval december 11-ike előtt. Kétízben is küldött követet Benedekhez, először Gueraui Demetert, másodszor Daldemarisco Richardot és Torrelles Raymundot. Küldetésükről nem vagyunk részletesen tájékoztatva, de bizonyos, hogy a Ferdinanddal közölt tervezetet hozták a pápa tudomására. Benedek pápa a követek meghallgatása után szintén két követet küldött ki, Georgios de Olnos elnei főesperest és Didacus Navarro-t. Részükre 1413 december 11-én állította ki a megbízólevelet.⁴ Megbízásuk értelmében először Barcelonába kellett menniök Ferdinand királyhoz, onnan pedig annak követeivel együtt Nápolyba voltak indulandók, hogy László király tervei felől részletesebb értesüléseket szerezzenek.⁵

A pápai követek meg is érkeztek Barcelonába, de tovább egyelőre nem jutottak. Ferdinand király, dacára, hogy október 18-iki, Nápolyi Lászlóhoz intézett levelében követeinek útnakindítását rövid időn belül ígérte, nem sietett azok el-

¹ Finke : Acta, I. 77. szám.

² U. o. 78. szám.

³ U. o. 204. oldal.

⁴ U. o. 204. oldal, 2. jegyzet.

⁵ U. o. 79. szám és 204. oldal.

indításával és végül is úgy határozott, hogy előbb még a pápával fog tanácskozni. Ily módon a pápai követek elutazása is halasztást szenvedett. Közbejöttek 1414 nyarán a morellai tanácskozások, Nápolyi László halála, — 1414 augusztus 6-án, — úgyhogy amint látszik, a követség csak 1414 októberében indult el Nápolyba. Ekkor — október havában — kelt Benedek pápa instrukciója Didacus Navarro részére, aki ekkor már Nápolyi László nővére és utódja, II. Johanna királynőhöz küldetett ki.

Ebben az instrukcióban mindenekelőtt részletesebben el vannak mondva az előzmények, Nápolyi László kétízbeni követküldése, a pápai követség kiküldése, érintve vannak ez időközben lefolyt morellai tanácskozások és Nápolyi László halála. Az instrukció meghagyja Didacusnak, hogy a pápa részvételének tolmácsolása mellett ajánlja fel a pápa nevében Johannának a megerősítést a nápolyi királyságban, és utasítja Didacust, óvja a királynőt mindenképpen attól, hogy olyasvalakivel lépjen házasságra, aki Benedek pápának ellensége. Kiterjeszkedik az instrukció arra a házassági tervre, melyet Nápolyi László vetett fel és amelyet előbb Gueraui Demeter, majd Johanna gyóntatóatyja útján igyekezett propagálni, Johanna összeházásítására Ferdinand egyik fiával és e tekintetben Didacus feladata volt mentegezni a pápát, hogy ebben az ügyben Ferdinand királynál közvetített. Utasítást kapott Didacus arra nézve is, hogy ha sorát kerítheti, tárgyaljon a rómaiakkal és Soriani vára prefektusával, igyekezzék őket Benedek pápának megnyerni, biztosítva őket a pápa jóindulatáról, aki kész a pápai kúriát Rómába is visszahelyezni.

Végül utasítást kap Didacus arra, hogy keressen érintkezést XII. Gergellyel, annak bíbornokaival és Malatesta Károllyal, tájékoztassa magát azok terveiről, valamint szerezzen be bizalmas információkat a Benedektől elpártolt Lajos bíbornokról, Róbert bari-i herceg fiáról.¹

Ennek az utasításnak célja, mint ebből látható, voltaképpen az volt, hogy Johanna királynőt Benedek pártjának megnyerjék. Didacus fáradozásai azonban nem vezet-

¹ Finke : Acta, I. 79. szám. Lajos bíbornokról bővebben Souchon : Die Papstwahlen in der Zeit des grossen Schismas. Braunschweig, 1899. II. köt. 317. oldal.

tek eredményre, Johannát Benedek pártjának megnyerni nem sikerült.

Időközben, 1414 május havában, három oldalról is érkezett követség Spanyolországba, Zsigmond király, VI. Károly francia király, és XXIII János pápa részéről. Zsigmond követe Ottobonus de Bellonis volt, Károlyé Chambelard János lovag, a cormeryi kolostor apátja, Merle Vilmos és Perriere Gerhard, a párizsi parlament tagjai, János pápáé a konstantinápolyi patriarcha. E követségek kiküldése már régebbi idő óta tervbe volt véve és már április havában tétetik róluk említés.¹ Ferdinand király nővére, a castiliai király felesége ápril végén vagy május elején tudatta testvérével, hogy Zsigmond és Károly királyok, több rendbeli egyetem² és János (ellen) pápa követeinek egy megbízotta érkezett Castiliába, *salvus conductus* kérve a követek részére. A királyné kérdést intézett testvérehez, vajjon a *salvus conductus* leveleket kiállítsa-e vagy sem? Ferdinand király május 8-án tudatta ezt Benedek pápával, kinek véleményét kérte ki, vajjon kiállítsák-e a kért menleveleket vagy sem? Leveleiben megjegyzi, hogy a maga részéről a *salvus conductus* megadandónak véli; kivéve János pápa — a levél őt intrusznak nevezi — követe részére, miután János pápa a királynak Rómába küldött követét, Martinus Sancier-t elfogatta, aki ellen külön is hatalmaskodást követtek el. Mindazonáltal a pápa véleményétől tette függővé elhatározását.³ Benedek pápa válasza késett; a király kérdését még kétizben megismételte, május 26-án és június 12-én, amidőn az első levelében kifejezésre juttatott véleményétől eltérőleg, a *salvus conductus* kiállítását János pápa követe részére is véleményezte, részint azért, mert a követet úgyis csak Benedek tartózkodási helyén fogná fogadni, részint azért, mert így különböző félremagyarázásoknak elejét lehet venni. Természetesnek találta azonban, hogy a patriarcha fogadásánál az apostoli

¹ Zurita: *Anales de la corona de Aragon*. Caragoça, 1669. III. köt. 103. l.

² Hogy mely egyetemek értendők ezek alatt, azt nem tudjuk, amint hogy tudomásunk arról, hogy ekkor az egyetemek részéről is történt volna követségek küldés.

³ Finke: *Acta*, I. 81. szám.

legatust megillető szertartások mellőztessenek.¹ Úgy látszik azonban, hogy Ferdinand a pápa hozzájárulását a *salvus conductus* megadásához biztosra vette, mert május 26-án tudatta a követekkel, köztük a patriarchával is, hogy leveleiket, melyekben megérkezésüket jelzik, kézhez vette.² Ez arra mutat, hogy Benedek időközben hozzájárult a menlevél megadásához, melyet Ferdinand június 24-én állított ki a kostantinápolyi patriarcha részére két havi érvénnyel, de azzal a kikötéssel, hogy keresztet nem vitethet maga előtt és sem mint patriarcha, sem mint pápai követ nem léphet fel.³

Hogy mikor találkoztak a Spanyolországba küldött követek Ferdinanddal, nem tudjuk pontosan megmondani. Június 4-én Ferdinand Zaragossaban volt, ez nap kelt levelében kéri Zsigmond követét, *Ottobonus de Bellonist*, hogy legyen türelemmel, néhány nap múlva meg fog érkezni a követ tartózkodási helyére. Hogy hol tartózkodott ekkor *Ottobonus*, ezt a levél nem mondja meg. A francia király köveit Ferdinand május 30-án Zaragossaban fogadta. Június 12-én Benedek pápához intézett levelében azt írja, hogy a francia király kövei ünnepélyes kihallgatáson előadták megbízatásukat és azt írásba foglalva is átnyújtották neki. A kihallgatás lefolyásáról és az általuk előadottakról — folytatja tovább Zsigmond — a barcelonai püspök és Darando Ferenc fogják a pápát írásban informálni, míg a választ a követeknek a barcelonai püspök és a Domokos-rend generálisa élőlőszóval fogják megadni. A király továbbá úgy határozott, hogy a követek közül kettő menjen Castiliába, kettő pedig maradjon vissza, akik aztán a király végleges válaszával szintén Castiliába fognak menni.⁴ A francia követség minden valószínűség szerint csak Ferdinand királlyal tárgyalt. Megbízása, úgy látszik, voltaképpen az volt, hogy Ferdinand királyt és Benedeket a konstanci zsinaton való részvételre rábírják. Úgy látszik, arra az esetre, ha Benedek a konstanci zsinaton való személyes megjelenést vagy a képviseltetést visszautasítaná, az volt a megbízása, hogy az aragon és cas-

¹ U. o. és 82. szám.

² U. o. 318. oldal, 1. jegyzet.

³ U. o. 84. szám.

⁴ U. o. 82. szám.

tiliai királyokat a subtractio kimondására rábírja, a zsinaton való megjelenéssel egyetemben. Hogy mit végzett a francia követség az aragon és castiliai udvarban, azt nem tudjuk, de Ferdinandnak később említendő, Benedek mellett állást foglaló nyilatkozatából kitűnik, hogy eredményt nem érték el.¹ Augusztus 14-ike körül a francia király követei már visszaindulóban voltak, az nap kelt levelében Ferdinand tudatja Károly királlyal, hogy követei visszaindultak Franciaországba.²

Ha hitelt adhatnánk Zurita elbeszélésének, Ottobonus de Bellonis, Zsigmond követe már áprilisban megérkezett volna Ferdinand udvarába.³ Ez azonban a fentebb idézett június 4-iki levélre való tekintettel nem valószínű. Megérkezte után Ottobonus átnyújtotta a királynak Zsigmond levelét a királyi tanács jelenlétében és elmondotta jövetele célját. Kifejtette, hogy Zsigmond mily nagyrabecsüléssel viseltetik Ferdinand iránt, aki a nyugoti részek hitetlenei ellen szállt hadba, úgy, ahogy azt Zsigmond a törökökkel szemben Magyarországra nézve tette. Előadta, hogy mindkét fejedelemnek az egyház uniója érdekében karöltve kellene közreműködni és ezért Zsigmond szükségesnek tartaná, ha valamely helyen személyesen találkozoznának, Marseillet, Nizzát vagy Savonát hozva e célból javaslatba.⁴ Egy másik forrásunk szerint Zsigmond Ferdinandot úgy informálta, hogy úgy János, mint Gergely pápa is hajlandók a lemondásra, mire Konstancban az új pápaválasztás a kánonoknak megfelelőleg meg volna tartható.⁵

A levél, melyet Ottobonus Ferdinandnak átnyújtott, 1414 február 4-én Cremonában kelt. Tartalmi tekintetben megegyezik azokkal a levelekkel, melyekkel Zsigmond 1413 október 30-án a konstanci zsinatot összehívta és amelyeket a keresztény fejedelmekhez, így VI. Károly francia királyhoz

¹ V. ö. a mondottakra Zurita i. m. III. 103. l. és Benedek instrukcióját az armagnaci grófhhoz küldött követe részére. Finke: Acta, I., 96. szám.

² Finke: Acta, I. 206. oldal, 1. jegyzet.

³ Zurita, i. m. III. 103. l.

⁴ Zurita, i. h.

⁵ Crónica del señor Rey don Juan segundo. Valencia, 1779. a 137. lapon.

is intézett, ha mindjárt azoktól több tekintetben eltér.¹ Így a zsinat összehívójául egyedül csak Zsigmond szerepel és a XXIII. Jánossal folytatott tárgyalásokról szóló rész is át van dolgozva. A levélben Zsigmond kifejti, hogy törekvése már régóta az egyház reformjának megvalósítására irányul, és ez a törekvése, óhaja római királlyá történt választása óta egyenesen kötelessége lett, hiszen a szent atyák kánonai a római királyt az *advocatus et defensor ecclesiae* címmel nevezik. Az egyház óhajtott reformját csak az általános zsinat tudja megvalósítani, amiért is gondoskodott, hogy Konstancban általános zsinat üljön össze, mely hely a zsinatra felkészülő nemzetek részére valóságos központot képez. A zsinat kezdetét 1414 november 1-re tűzte ki és *«pro imperiali officio, tanquam ecclesie catholice, defensoris et precipue advocati»* felkéri és felszólítja Ferdinándot, hogy a zsinaton lehetőleg személyesen jelenjék meg, ha pedig ez nem volna lehetséges, legalább követek által képviseltesse magát és gondoskodjék arról, hogy az uralma alá tartozó országokból minél számszában vegyenek a zsinaton részt, akiknek úgy az oda, mint a visszatérésre, valamint az ott tartózkodás idejére teljes oltalmat és szabadságot biztosít.²

Ez a levél az aragon udvarnál nagyfokú visszatetszést, lehet mondani megütközést váltott ki. A spanyol büszkeség megütközött a levél azon kifejezésén: *«pro imperiali officio»* és Ferdinánd király ezt nyomban vissza is utasította, kifejtve a követek előtt, hogy a spanyol királyok mindenkor függetlenek voltak a birodalomtól. Abban az utasításban, melyet Ferdinánd néhány hónappal később — október havában — a konstanci zsinatra küldött követeinek adott, ismét visszatért erre az incidensre és újból is hangsúlyozta, hogy a királyi levél ezen passzusa rendkívül erős sérelem és erősen prejudikál úgy reá, mint a többi spanyol uralkodóra, mert ezek sincsenek alávetve a birodalom fennhatóságának.³ Ebből az

¹ A francia királyhoz intézett levél Hardt: *Rerum concilii oecumenici Constantiensis*. Tom. VI. 1697. a 7—9. lapon.

² A levél Döllinger: *Beiträge zur politischen, kirchlichen und Culturgeschichte der sechs letzten Jahrhunderte*. II. Band. Regensburg, 1863. a 371—374. lapon.

³ Az instrukció vonatkozó helye. Finke: *Acta*, I. 206—207. oldal.

instrukcióból megtudjuk azt is, hogy Ottobonus védekezni próbált, azt mondván, hogy az átnyújtott levél fogalmazványába hiba esúszott be, azt neki a királyi notarius abban a formában adta át, amelyben a többi, a birodalomnak alávetett fejedelmekhez szóló leveleket fogalmazta és hogy a kifogásolt szavak tévedésből maradtak benn a szövegben. Biztosította a királyt, hogy a kifogásolt szavak nem felelnek meg Zsigmond felfogásának és intencióinak és azt írásban is kifejezte a király előtt. Ottobonusnak ez a védekezése eléggé gyenge, mert azokban a levelekben, melyeket Zsigmond a francia és az angol királyokhoz intézett, e kifejezés szintén előfordul, már pedig ezek a fejedelmek éppoly kevésbé voltak a birodalomnak alávetve, mint az angol király. Az is igaz, hogy — legalább tudunkkal — egyikük sem szólalt fel a levélnek ezen kifejezése ellen. Finke felveti a kérdést, hogy voltaképpen kiket kell azon fejedelmek alatt érteni, akik e magyarázat szerint «imperiali officio» függenek, de választ nem tud rá adni. Az incidens eredménye — mint Zurita mondja — az volt, hogy Zsigmond követsége hűvösebb fogadtatásban részesült, mint amintőben a római királyok követsége részesülni szokott! Ferdinand király később a konstanci zsinatra küldött követsége útján ennek a levélnek a királyi kancellária általi formális visszavételét kérte, és arra az esetre, ha ez nem történik meg, külön tiltakozó iratot is adott át nekik.²

Ottobonus Ferdinand udvarából Benedek pápához ment. Követségéről Benedek pápának az 1414 szeptember havában Zsigmondhoz küldött követi Avinio sénezi püspök és Velleroni Jakab jogtudor részére adott utasításból értesülünk. E szerint Ottobonus Tortosában kereste fel Benedeket, valószínűleg június havában, és előterjesztette neki a Zsigmond által Ferdinandnak a személyes találkozásra tett javaslatot. Az előterjesztés nem írásban, hanem élőszóval történt, amit Benedek kifogásolt és sértőnek talált, azonban — mondja az instrukció — miután Ottobonus a tárgyalások folyamán a személyes találkozásra vonatkozó kijelentést nyomatékosan fenntartotta, a pápa hitelt adott neki és elfogadta a szemé-

¹ Zurita, i. m. 103. l.

² Finke, i. h.

lyes találkozásra vonatkozó javaslatot¹ Alább fogjuk látni hogy az erre vonatkozó pápai instrukció milyen részleteket tartalmazott.

II.

Ferdinand király és Benedek pápa időközben megegyeztek, hogy a Zsigmond és a francia király követsége folytán előállott helyzetről tanácskozni fognak egymással. A tanácskozás helyéül Morellat választották Valencia területén, mely nem esett távol sem az aragon, sem a katalán határtól. A Ferdinand király által Zaragossában tartott cortes június 2-án véget ért. A király ezután még egy ideig ott időzött és június 18-án utazott el a morellai tanácskozásokra. Hajón tette meg az utat az Ebro folyón egészen Escatron-ig, onnan pedig Alcaniza-n át, július 1-re Morellaba érkezett. Benedek pápa július 16-án, hétfői napon indult el San Matteo-ból, hol akkor tartózkodott és mintegy két mérföldnyire Morellától állapodott meg. Kíséretében voltak Flandrin János, Muril János, Alfonso de Carillo, Fonseca Péter és Carolus de Urries bíbornokok. Másnap, július 17-én tovább indulva, Morellától félmérföldnyire egy majorságban szállt meg. Itt várták őt a király megbízottai, fia, Don Sancho, a Calatrava-rend nagymestere, nagybátyja, Don Alonso Enriquez Aragonia tenger-nagya, Don Bernaldo de Cabrera Osano grófja, a modicai és cardonai grófok, valamint több lovag, kiket a király a pápa közeledténél hírére elébe küldött. Amidőn a király a pápa megérkeztéről értesült, maga is útnak indult, hogy hódolatát és tiszteletét neki bemutassa. A pápa értesülve a király jöveteléről, elhagyta lakosztályát, az előcsarnokba ment, hol részére ülőhelyet állítottak fel és arany takaróval borított széken foglalt helyet. A király beléptekor a pápa felemelkedett székéből. A király a pápa elé járulva, térdet hajtott és kéz- és lábcsókra bocsáttatott. A pápa felszólítására a király helyet foglalt Muril János és Alfonso de Carillo bíbornokok között, mire a pápa rendeletére villásreggelit szolgáltak fel. A süteményeket a pápának a király, mint udvarmester, szolgáltatta fel,

¹ U. o., 87. szám.

fia Don Sancho, a calatravai nagymester az italt, míg a királynak a süteményeket Don Fadrique Trastamara grófja, az italt pedig a cardonai gróf szolgálta fel. Társalgás után a király elbúcsúzott a pápától és a délután folyamán visszatért Morellaba.¹

A következő nap, szerdán, július 18-án a pápa elhagyva tartózkodási helyét, megindult Morella felé. Fogadására kivonultak a király és kísérete, a városi hivatalnokok, a lakosság, nagy ünnepélyességgel fogadva a pápát. A város kapuján kívül fekvő épületnél a pápa megállt és magára öltötte a pontificalis öltönyöket, vörös selyempalástot, fejére pedig gyöngyökkel szegélyezett mitrát tettek, előtte ernyőt és egy magasszárú keresztet vittek. A menetben résztvett az egész papság, a királyi capella, a városi papság és a szerzetesek kereszt elővittele mellett. A király a menet elé lovagolva, leszállt lováról. A városi hivatalnokok arany mennyezettel vonultak ki, hogy a pápát alatta a városba kísérjék. A király és környezete átvették a mennyezetet, melynek rúdjaait a király, fia, Don Sancho, Don Alonso Enriquez, az aragoniai tengernagy, Don Enrique de Villena, Don Fadrique Trastamara grófja és a cardonai gróf emelték. A pápa előtt 12 fáklyavivő haladt, kezükben nagy fehér viaszfáklyával. Így vonult a menet egészen a város kapujáig, ahol gazdagon díszített oltár volt felállítva, rajta ékes arany kereszttel. Itt a pápa leszállt lováról, térdet hajtott, adorálta és megcsókolta a keresztet, miközben a király a pápa palástjának szegélyét tartotta. A pápa ezután tovább folytatta útját, de nem engedte, hogy a király és nagyjai vigyék a mennyezetet, hanem megparancsolta, hogy azt a városi tisztviselők vegyék át. A város kapuján belül a király és kísérete leszállva lovaikról, ismét átvették a mennyezetet és a pápát egészen a Szt. Mária egyházig kísérték, hol a pápa is leszállt lováról. A kereszt adorációja után Alfonso de Carillo bíbornok mindazok részére, kik aznap meggyóntak teljes búcsút hirdetett, azok részére pedig, akik nyolc napon belül gyónnak meg, hét évi és hétszer negyvennapos búcsút. A pápa ezután elhagyta a templomot és a ferencrendiek zárdájában levő szállására ment,

¹ Crónica del señor Rey don Juan II., a 135. lapon. Zurita, i. m. a 105. lapon.

hova őt a király is elkísérte, a pápa palástjának szegélyét víve mindaddig, amíg a pápa lakosztályába nem vonult.

A pápa megérkezével megkezdődtek a tanácskozások. A jelenlévők közül, a már említettekén kívül, névleg meg vannak nevezve a forrásokban Ferdinand király, Zsigmond római és Károly francia király, valamint a castiliai király követei, Juan de Tordesillas segovai, Didacus Gomez de Fuen-salida zamorai és Alfons salamancai püspökök, a castiliai tengernagy, Fernando de Hescas szerzetesatyja, az elhunyt castiliai király gyóntatója és Juan Gonzales de Azevedo. A tanácskozások ötven napig tartottak. Zsigmond követei előadták, hogy XXIII. János és XII. Gergely már elhatározták lemondásukat a pápai méltóságról, úgy, hogy ha Benedek is lemond, a Zsigmond által összehívott konstanci zsinaton meg lehet majd választani a törvényes pápát, akit az egész kereszténység elismerhet mint Krisztus helytartóját. Ferdinand király ezen az alapon a tárgyalások folyamán igyekezett Benedeket rábeszélni, hogy adja vissza az egyháznak a békét, találjon utat és módot, melynek segítségével az egyház törvényesen megválasztott pápához jusson. Kiemelte, hogy milyen kedves lesz Isten előtt, ha magától a pápától indul ki az egyház ezen nagy megpróbáltatásának és botránynak megszüntetése, és nyomatékosan utalt arra is, hogy a Benedek által Perpignanba összehívott zsinaton az ott egybegyűlt egyháziak is tanácsolták a pápának a lemondást, úgyhogy a király nézete szerint ezt tovább halogatni már lehetetlen. Benedek pápa a tárgyalások folyamán kijelentette, hogy ezen megoldási mód elől elvben nem zárkózik el, és el is tudná magát a lemondásra határozni, jóllehet nem tudja, hogy ezt mivel lehetne megindokolni, miután megválasztását általában kánonszerűnek tartják. A tárgyalások folyamán a király környezetében lévő jogtudósok különböző javaslatokkal álltak elő a szakadás megszüntetésére, azonban Benedek ezekkel nem értett egyet és mindenre talált kifogást. Különösen a választások érvényességének kérdése ütközött nehézségbe. Benedek ugyanis azon az állásponton volt, hogy az ő választása kánonszerű, ellenfelei és azok párhívei schismatikuskok és így a választás érvényességének elbírálásánál azok nem is jöhetnek tekintetbe és erre vonatkozó tanácskozásokon nem

vehetnek részt. Kifogást emelt a zsinat ellen is, utalva arra, hogy a zsinat színhelye Konstanc, nagyon messzire fekszik Spanyolországtól, mélyen benn van a birodalom területében, úgyhogy nagyon sokáig tartana míg oda érne, ily hosszú útra, tekintettel korára, különben sem vállalkozhatnék, és ha el is szánná magát az útra, nem is érkezhetnék meg Konstancba a kitűzött időre, miután az idő már túl rövid. A király tanácsosai úgy találták, hogy ily módon sohasem fognak célt érni. Hangsúlyozták, hogy a pápa a római és az aragon királyokban, kik mindketten jó katolikusok, feltétlenül megbízhatók és melegen ajánlották a személyes találkozást, hogy közösen állapodjanak meg a szakadás megszüntetésére legalkalmasabb módban. Hangsúlyozták, hogy ha Zsigmond látni fogja a pápa és a király őszinte akaratát a szakadás megszüntetésére, a találkozás helyét és a vele összefüggő kérdéseket megnyugtató módon fogják elintézhetni. Úgy látszik, hogy a jogtudósoknak sikerült Ferdinandot teljesen megnyerni, mert Ferdinand magára vállalta, hogy Benedeket ily irányban megkísérli befolyásolni. A tanácskozások eredménye végül az volt, hogy Benedek és Ferdinand megállapodtak abban, hogy követeket fognak küldeni Zsigmondhoz és a Konstancban egybegyűlt zsinati atyákhoz. Követekül Don Diego (Didacus) Gomez de Fuensalida zamorai püspök, Juan Fernandez de Ixar és Pedro de Falchs jogtudor, a valencei királyság ügyésze jelöltettek ki, kiknek megbízatása volt, hogy a zsinat elhalasztását kérelmezzék, ezt megelőzőleg pedig a pápa, Zsigmond és Ferdinand király személyes találkozásának előkészítése.¹

Így adja elő a tanácskozások lefolyását Zurita. Ebből az előadásból kitűnik, hogy már ekkor napirendre került Benedek lemondása, de e mellett, mint ezt alább látni fogjuk, a bírói döntés is szóba került és hogy a már többízben felmerült személyes találkozást komoly megfontolás tárgyává tették. A Konstancba küldött követség vezetőjéül, úgy látszik, Don Juan de Ixar volt kiszemelve, akiről Zurita mond el egyet-mást. Don Juan de Ixar — mondja — egyike volt kora legkíválóbb lovagjainak, nemcsak az ország főuraihoz,

¹ Mindezekre l. Zurita, i. m. 106. lap.

a királyi házhoz való tartozása miatt, hanem személyes tulajdonságainál fogva is. Külső megjelenésre nagy, hatalmas testalkatú volt, hasonlított Hódító János királyra, akitől fiágon származott. Valóságos királyi megjelenésével együtt jártak magas szellemi tulajdonságai is. Fontos ügyek megbeszélésében okos és tapasztalt férfiúnak mutatkozott, kiváló ékeszólással bírt, nagy jártassággal bírt a humanisztikus tudományokban, úgyhogy Lorenzo de Valla véleménye szerint kevés hozzáfogható férfiút lehetett Spanyolországban találni.¹ A nehéz feladatra tehát, amely reá várt, meg volt a szükséges kvalifikációja.

Zurita előadásából továbbá megtudjuk azt is, hogy a király környezetében lévő jogtudósoktól jogi szakvéleményeket kértek ki. Ezek közül kettőt ismerünk, az egyik a pisai zsinat teremtette helyzet megszüntetéséről, az ú. n. *quæstio præjudicialis*ról szól, vagyis arról, vajjon a *Pisanum* határozatai és ennek megfelelőleg XXIII. János választása érvényeseknek tekintendők-e vagy sem. A második arról szól, hogy minő módon egyesülhetne a három pápa obedienciája a szakadás megszüntetésére, és résztvehetnek-e azon az ellenpártiak, tekintve, hogy azok schismatikusok. Az első vélemény behatóbban foglalkozik egy törvényes zsinati döntőbírárság kérdésével, a második vélemény pedig az elsőnek egyik pontjához szól hozzá, azt részletesebben megvilágítva.

A *Pisanum* érvényességének elbírálására döntőbírárság kínálkozott a legalkalmasabbnak. Egy későbbi szakvéleményből látjuk, hogy ezt a kérdést Benedek pártja a választások érvényességével hozta kapcsolatba, úgyhogy lényegében a *Pisanum* érvényességének eldöntése a döntőbírárság által eldöntötte volna a schisma kérdését is. Mert ha a *Pisanum* érvényesnek jelentetik ki, akkor XXIII. János pápa a törvényes pápa és a másik kettő, Benedek és Gergely eo ipso el vannak intézve. Ha pedig a *Pisanum* érvénytelennek jelentetik ki, akkor XXIII. János pápa választása is érvénytelen, és ekkor Benedek csak XII. Gergellyel áll szemben, akinek letétele a pisai zsinat által ez esetben szintén érvénytelen és így a kettő között esetleges lemondással vagy más

¹ U. o. a 106. lapon.

úton el lehet a schisma kérdését intézni és az egyház únióját helyreállítani. Hogy Benedek pápa különben Gergelyt is intrususnak tekintette, az természetes, mert hiszen mindegyik pápa meg volt győződve arról, hogy ő a törvényes pápa, és ellenfele a schismaticus.

Hogy a morellai tanácskozások alkalmával a Pisanum elbírálása egy döntőbírótság által tényleg szóba került és az említett jogi vélemények — melyek datálatlanok — ekkor keletkeztek, az Benedek pápának egy későbbi nyilatkozatából világosan kitűnik. Szerzőik valószínűleg Berengarius de Bardaxino és P. Bertrandi teológus.¹ Az első jogi vélemény két kérdéssel foglalkozik. A döntőbírótság tekintetében ugyanis arról volt szó, vajjon-e bíróság csak véleményező vagy mindjárt határozó fórum legyen, eldöntse-e mindjárt formális ítélettel végérvényesen a kérdést vagy sem? Erre vonatkozólag a vélemény oda konkludál, hogy a bíróság döntse el végérvényesen a kérdést, vagyis bírói ítélettel mondja ki a Pisanum érvényességét vagy érvénytelenségét.²

A másik kérdés arra vonatkozott, hogy e döntőbírótságban működő bírók kitől vagy kiktől nyerjék a maguk bírói hatalmát. Itt a következő esetek állhatnak elő:

A bírák bírói hatalmukat nyerhetik: a) XIII. Benedektől és XXIII. Jánostól, akit a jogi vélemény természetesen intrususnak tekint; b) Benedektől és Jánostól, valamint a Benedek által összehívott zsinattól és a János által összehívott álzsinattól;³ c) csak a Benedek által összehívott zsinattól és János álzsinatától.

Ami XII. Gergelyt illeti, a vélemény utal arra, hogy a pisai zsinaton már eljártak ellene, őt tehát mint intrusust kell tekinteni. Ennek dacára azonban felmerülhet a kérdés, vajjon a döntőbírótság választásában és a bíráknak adandó felhatalmazásban nem volna-e mégis rész engedhető Gergelynek, vagyis nem volna-e egyenjogúnak tekintendő Benedekkel és az intrusus Jánossal, miután bizonyos jogi érveket, melyek Benedek mellett felhozhatók, fel lehet hozni Gergely mellett és Jánossal szemben. Valójában a vélemény sze-

¹ Finke: Acta, I. 212—213. oldal.

² U. o. 84. szám.

³ Conciliabulum.

rint úgy áll a helyzet, hogy Benedek mellett sokat lehet felhozni, amit Gergely mellett nem lehet, miután Gergely saját bevallása szerint nyomós okokkal szolgált rá arra, hogy vele szemben zsinatot lehetett összehívni, amit Benedekre vonatkozólag nem lehet mondani. Azt persze e jogi vélemény nagy bölcsen elhallgatja, hogy a pisai zsinat Benedek ellen is eljárt, letéve őt a pápai méltóságból.

A vélemény ezután kitér arra az esetre is, ha mind a három pápa a maga obedienciáját zsinatra hívná össze, vajjon akkor a döntőbírótság tagjai a maguk bírói hatalmát csak a zsinattól és az álzsinattól, vagy Benedektől és zsinatától és az ellenpápáktól és azok álzsinataitól együttesen nyernék-e és ha igen, miképpen volna ez eszközzendő. Ha pedig célszerűbbnek látszanék, hogy mind a három obediencia egy általános zsinatra gyűljön össze és ha ezt meg is lehet valósítani, az a kérdés válik aktuálissá, hogy minő módon és miképpen volna lehetséges ezt az általános zsinatot összehívni, hogy annak érvényességéhez kétség ne férjen és azon az egyház uniója minden kétséget kizárólag létrehozható legyen.

A vélemény szerint előállhat az az eset is, hogy a választott bíróság akár hanyagság, akár rosszindulat vagy valamely más ok miatt nem akarna vagy nem tudna döntést hozni, amely esetben gondoskodni kellene arról, hogy ne oszoljon szét, mielőtt valamely más úton az egyház uniója meg nem valósulna.

Végül még egy pontot foglal magában e vélemény, melyet, úgy látszik, utólag függesztettek hozzá. A döntőbírótság tanácskozásának tartamára mise, böjt és könyörgések voltának elrendelendőek, mondassanak szünet nélkül könyörgések Isten segedelmének megnyerésére. Különösen vonatkoznék ez a bírákra, kik naponként tartoznának misézni vagy megáldozni, ahogy ezt az őskeresztények tették. Ezen naponkénti könyörgésekkel, vezekléssel és imákkal kérnék Istent, hogy nyilvánvaló csodatétellel nyilatkoztatná ki akaratát. Ha pedig vétkeink miatt a nyilvánvaló csoda nem következne be, mindhárom pápa pártja részéről írják fel egy-egy papírlapra «Talis est verus papa», a cédulákat pedig a Veni Sancte mise után vessék tűzbe és a kinek papírlapja sértetlen marad, az tekintessék mint törvényes pápa. Itt tehát valóságos isten-

ítéletről van szó, melyet a vélemény megengedhetőnek tart és nem tekint istenkísértésnek, miután előzőleg már megtettek mindent, ami emberileg lehetséges volt. A vélemény tekintetbe veszi azt az esetet is, hogy ez az istenítet nem vezetne eredményre, vagyis hogy mind a három papírlap elégne. Erre az esetre azt javasolja, hogy mondjon le mind a három pápa és a választott döntőbírák a reájok ruházott hatalomnál fogva, válasszák meg az új pápát.¹

Ennek a véleménynek azt a részét, mely az egyes obedientiák zsinatainak összeültéről szól, részletesebben kifejti a második vélemény. Eszerint mind a három obedientia külön-külön gyűlne össze általános zsinatra, melyeken megválasztanák a döntőbírákat, akik azután összeülve, megvizsgálnák az ügyet, meghallgatnák az egymással versengő három pápát és ezután meghoznák döntésüket. Ez esetben mind a három pápa és zsinata külön-külön adná meg a felhatalmazást a magukválasztotta döntőbíráknak. Vagy pedig úgy történhetnék a meghatalmazás megadása, hogy mind a három pápa és zsinata az összes választottaknak adná meg a szükséges bírói felhatalmazást. Azonkívül a vélemény azzal a kérdéssel is foglalkozik, vajjon az ellenpártiak, miután notorikus schismaticusok és excommunicáltak, résztvehetnek-e a tanácskozáson, illetve igazhitűek (értve ezalatt a Benedek-párti megbízottakat) tanácskozhatnak-e azokkal, e nélkül, hogy ők is excommunicatio alá esnének. E tekintetben a vélemény teológiai fejtegetések alapján oda konkludál, hogy az együttes tanácskozásnak nem volna akadálya, minthogy pl. a pápaválasztásra jogosultak valamelyikenék notorikusan heretikus volta nem akadályozná meg a pápa megválasztását. Különbösen e tekintetben a pápa (értsd Benedek) részéről történhetnék rendelkezés, mely e kérdést szabályozná.²

* * *

A morellai tanácskozások alatt nemcsak komoly tárgyalások folytak. Király és pápa egymás tiszteletére ünnepélyes ebédeket adtak, valamint fényes egyházi ünnepélyekről is van tudomásunk.

¹ Finke: Acta I., 84. szám.

² U. o. 85. szám.

A pápa megérkezését követő vasárnap, július 22-én Ferdinand király díszebédet adott a pápa tiszteletére, amelyre a pápa kíséretében érkezett bíbornokok, érsekek, püspökök, az összes apátok és szerzetesek is hivatalosak voltak. A gazdagon díszített étterem egyik oldalán nagy pohárszék volt felállítva, megrakva a királyi arany és ezüst asztali edénnyel. Egy kisebb pohárszéken a pápa asztali edényei voltak elhelyezve. Ezek cinnből voltak, miután a pápa, tekintettel az egyházszakadás teremtette szomorú helyzetre, sem aranyról, sem ezüstről nem étkezett. A király, mielőtt a díszebédre ment, lakásán megebédelt, miután a díszebéden ő szolgált fel a pápának, mint udvarmester. A király asztalánál vendégül látta Don Juan segoviai érseket, nagybátyját, Don Alonso Enriquez tengernagyot, Don Fadrique trastamarai grófot, kik a király jobbján ültek, míg baloldalán fia, Don Sancho, a nagymester és Don Enrique de Villanova foglaltak helyet. Ebéd után a király elhagyva lakását, a ferencrendiek zárdájába ment a pápához, aki épp akkor lett készen a mise hallgatásával és elkíserte őt az ebédre. A pápa palástjának szegélyét ez alkalommal is a király vitte, fia, Don Sancho és nagybátyja, Don Alonso Enriquez kíséretében. A terembe érve, a pápa megmosta kezeit, a mosdóvizet Don Alonso Enriquez, a törülközőt a király nyújtotta a pápának. A pápa ezután helyet foglalt székében. A király az udvarmesteri teendőket végezte, fia az italt, Don Alonso Enriquez az ételeket szolgáltatta fel. Az ebéd előtt a pápa asztali áldást mondott és elimádkozta a Miserere mei Deus zsoltárt. Az ebéden különböző szárnyasokat és egyéb ételeket és nagymennyiségű süteményeket szolgáltak fel, asztalbontás után pedig befőtteket és különböző borokat. A pápa környezetében, főleg a bíbornokok körében — mondja a krónika — nagy feltűnést keltett, hogy a pápa elfogadta a király meghívását az ebédre, miután nem volt szokásos, hogy a pápák valamely uralkodótól vendégséget fogadjanak el.¹

A királynak figyelmét a pápa viszonzni akarván, augusztus 5-én maga látta vendégül a királyt. Az ebéd ugyanabban a teremben tartatott meg, ahol a királyi díszebéd volt. A

¹ Crónica del señor Rey Don Juan a 136—137. lapon.

pápa ugyanazon asztalnál étkezett, melynél a király őt megvendégelte, a király a pápáénál alacsonyabb asztalnál étkezett, egyedül ülve az asztalhoz. Vállait három tenyérnyi széles, zöld selyem takaró fedte, melyet köröskörül egyötödnyi szélességben brokátszegély vett körül, a takaróra három aranykorona, egyik a másika felett, volt hímezve. Ezt a selyemtakarót használták az aragon királyok mindig, ha a pápával együtt étkeztek. A király rendesen két bíbornok között szokott ülni, ez alkalommal azonban, különös megtiszteltetés jeléül a pápa rendelkezésére, egyedül ült asztalánál. A király és a pápa pohárszéke ugyanúgy voltak elhelyezve, mint az előző alkalommal. Az ebédnél a királyt és a pápát a maguk alkalmazottai szolgálták ki. A király asztala mellett, a királyéhez hasonló asztalnál étkezett két bíbornok, azután pedig az érsekek, püspökök és a többi résztvevők asztalai következtek. A pápa asztalának másik oldalán volt felállítva a többi asztal, melyeknél a többi bíbornokok, Don Alonso Enriquez és a királynak meghívott udvari emberei étkeztek. Megkezdődvén az ebéd, a pápa asztali áldást mondott, mire fűszerszármokat és bort szolgáltak fel, majd pedig az ételeket és castiliai borokat. Amidőn a csemegére került a sor, azt a király szolgáltatta fel a pápának, miután előbb azt megkóstolta. Asztalbontás után a pápa visszavonult lakásába, a király pedig, aki elkísérte a pápát, annak palástja szegélyét víve, szintén visszatért szállására.¹

A király kérésének engedve, aki látni szeretne volna a kúria által, főleg a körmenetek alkalmával kifejtett szertartásokat, a pápa Boldogasszony ünnepén nagy körmenetet és misét tartott. A pápai körmenet a pápa lakásáról, a ferencrendiek zárdájából indult ki és a boldogságos Szűzről nevezett székesegyházba ment, hol a pápa pontifikális misét mondott. Az egyházi szertartás rendezése Carolus de Urries bíbornok gondjára volt bízva.

A menet élén baloldalt a ferencrendiek és a többi szerzetesek haladtak, jobboldalt a világi papság, azután következtek az apácák, a szerzetesrendek generálisai, a püspökök és érsekek, az előbb említettek gyapjú cappaba öltözve. Ez-

¹ U. o. 137. oldal.

után következett a pápai subdiaconus, akin amikt, alba, cingulus, stola és tunicella volt, kezében a kereszttel, kísérve két, superpelliciumot öltött gyertyavívó által. Utána következtek az akolythok, az auditores palatii, a káptalan tagjai, szintén superpelliciumba öltözve, majd a pápai capella tagjai, kik a Veni Creator-t és az Ave maris stella-t énekelték. Utánuk haladt néhány ereklyevívó, superpelliciumba öltözve, a király tulajdonát képező ereklyékkal. Ezután haladtak a bíbornokok, majd néhány nemes emelte mennyezet alatt a pápa, alba, cingulus, stola és pluvialeval, fején gyöngyös mitrával, melynek bojtjait a király vitte, királyi ruhákba öltözötten, fején a koronával. A pápát két bíbornok kísérte. A pápa után haladtak a pápai kamarás, a protonotariusok, a corrector litterarum apostolicarum, a pápai cubiculariusok, akik nem viseltek prelatusi rangot és a clerici camerae. A pápa megérkezve a templomba, az oltár elé járult, majd székéhez ment és letéve fejéről a mitrát, elénekelte a Deus qui corda fidelium és a Famulorum tuorum, quesumus Domine, delictis igrosee imákat. Az egyházi szertartás végeztével a pápa a királyt és kíséretét vendégül látta magánál.¹

III.

A morellai tanácskozások eredménye, mint tudjuk, az volt, hogy úgy Benedek, mint Ferdinand elhatározták, hogy követeket küldenek Zsigmondhoz. A pápai követek Avinio sénezi püspök és Velleroni Jakab jogtudor voltak. A részükre adott utasítás elég részletesen szól a Zsigmond nevében Ottobonus de Bellonis által a pápával közölt előterjesztésekről.

Az instrukció mindenekelőtt a javaslatba hozott személyes találkozásról szól. Ottobonus Zsigmondnak erre vonatkozó javaslatát — mint már említettük — Tortosaban terjesztette a pápa elé és jöllehet ez az előterjesztés előszóval és nem írásban történt, a pápa tekintettel arra, hogy Ottobonus ezt az előterjesztést több ízben megismételte, nem ta-

¹ Az ünnepélyről szóló feljegyzés Finke : Acta, I. 86. szám. Ki van adva Gatticusnál is, Acta selecta ceremonialia S. R. Ecclesiae. Romae, 1753.

lált okot arra, hogy a követ szavában kételkedjék. Minthogy azonban ez a találkozás az aragon királyt is közelebből érdekelte, az instrukció megjegyzi, hogy a pápa előbb nem nyilatkozhatott e kérdésben, mielőtt ezt az aragon királlyal meg nem tárgyalta, ami július hó közepe előtt nem történhetett meg. Ez most megtörténvén, — a morellai tanácskozáson, — a pápa abban a helyzetben van, hogy a találkozás helyére és idejére nézve érdemlegesen nyilatkozhatik.

Jóllehet — mondja az instrukció — a pápa a maga részéről is melegen óhajtja, hogy a javasolt találkozás mielőbb megtörténjék, mégis, tekintettel a közelgő télre, ez a találkozás — a téli időszak nem lévén alkalmas a tengeri útra — április előtt nem történhetik meg. Ezért a pápa úgy véli, hogy a találkozás, melyen az aragon király is résztvenne, tűzessék ki a következő év áprilisa utánra. A követek tehát utasíttatnak, hogy az aragon király követével együtt a találkozás idejéül az 1415. év április havát vagy a közvetlenül utána következő három hónap egyikét — május, június vagy július havát — hozzák Zsigmondnak javaslatba.

Ami a találkozás helyét illeti, a pápa a javasolt három hely — Marseille, Nizza, Savona — közül Nizzát találja a legalkalmasabbnak, mely az aragon királynak is a legjobban megfelelne. A követek tehát az aragon követekkel együtt hozzák Nizzát javaslatba.

A követek továbbá jelentsék ki, hogy a pápának és az aragon királynak, miután Nizzát a szárazföld felől nem közelíthetik meg, a tengeri utat kell választani. Minthogy pedig a nizzai partvidék nem alkalmas arra, hogy ott hajók hosszabb ideig horgonyozhassanak és így a király és a pápa hajói ott hosszabb ideig nem vesztelhetnek, azonkívül pedig a város sem alkalmas arra, hogy mind a három fejedelem a maguk kísérelével ott hosszabb ideig tartózkodhassanak, azonkívül a nemzetiségi különbségek előreláthatólag visszavonásra és sűrűlódásokra vezetnének, a pápa legcélszerűbbnek vélné, ha ő és az aragon király Villafrancá-ban szállnának meg kíséretükkel, hol hajóik biztos és védett kikötőhelyet találnak. Zsigmond ellenben kísérelével együtt kényelmesen elhelyezkedhetnék Nizzában. Adják azt is elő, hogy ha a körülmények úgy kívánnák, a kikötőben alkalmas he-

lyet lehetne találni, melyet híddal és tetőzettel látnának el a találkozás céljára, melyet Zsigmond kíséretével a szárazföld felől, a pápa és az aragon király hajóval a tenger felől könnyen megközelíthetnének, amikor akarják. A követek különben felhatalmazást kaptak minden egyéb, a találkozás biztosítására szükséges intézkedést Zsigmonddal megbeszélni és azokra nézve, ha szükséges, meg is egyezni.

A követeknek az instrukció ezenkívül lelkükre kötötte, hogy ne szűnjenek meg hangoztatni Benedeknek törekvését az egyház úniójának megteremtésére, melyre nézve a pápa sem fáradságot, sem pénz nem kímél, elannyira, hogy hajlott kora dacára is el van határozva az utazás fáradalmait magára venni, ha meggyőződik arról, hogy a római király is komolyan és igazán akarja az egyház békéjét. Ezt pedig Zsigmond legjobban úgy bizonyíthatná, ha minden erejével oda hatna, hogy a konstanci zsinaton előbb a Pisanum revíziója megtörténék.¹

Ezzel az utasítással utaztak el a követek Zsigmondhoz. Amint az instrukció végéhez függesztett feljegyzésből kitűnik, Velleroni Jakab kíséretével már szeptember 18-án indult el, a sénezi püspök és kísérete pedig szeptember 24-én. Mindketten Benedek pápa hivatalos követei voltak, de Ferdinand is a maga követei gyanánt tekintette őket. Szeptember 29-én és október 1-én állított ki menlevelet mindkettőjük részére.² Körülbelül ugyanakkor Benedek is elhagyta Morellat és visszatért San Matteóba. Itt kelt október 1-én bullája, mellyel a perpignani zsinatot 1415 húsvétutáni első vasárnapra elnapolja, hangsúlyozva, hogy ez korántsem jelenti a zsinat feloszlását.³

Ferdinand király Benedek távozása után még Morellában maradt szeptember végéig. Október 1-én kelt Ferdinánd oklevele, mellyel Didacus zamorai püspököt, Ixar János Ferdinándot és Petrus de Falchs jogtudort kinevezte követeikül a konstanci zsinathoz, kiknek megbízása volt a király nevében a zsinat mindennemű határozata ellen óvást emelni, kijelentve, hogy XIII. Benedeket tekinti mint törvényesen

¹ Az instrukció Finke : Acta, I. 87. szám.

² U. o. 333. oldal, jegyzet.

³ U. o. 90. szám.

és jogérvényesen megválasztott pápát.¹ Ugyanakkor a követek érdekében ajánlólevelet intézett 23 bíbornokhoz és 3 patriarchához. Minthogy pedig ezek az ellenpápa (XXIII. János) pártjához tartoztak, megkereste Benedeket, hogy járuljon hozzá ezen ajánlólevelek kibocsátásához.²

Ferdinand követeit egyúttal részletes utasítással is ellátta. Ez az utasítás október 1-e körül kelt és a következőket tartalmazta.

A szokásos udvariassági szölamok után adják elő a követek, hogy a király Ottobonus révén, valamint Zsigmond leveleiből és másoktól nyert információk útján, teljesen tájékoztatva van Zsigmondnak a schisma megszüntetésére, az egyházi únió helyreállítására és a keresztény hit megvédésére irányuló tervei és szándékai felől. Ezek megvalósulását a király is óhajtja és kész teljes erejével közreműködni, nagy meglegedésére szolgálván, hogy ezekben a kérdésekben mindketten egyetértenek. Kéri ezért a császárt,³ hogy ezen jámbor és kegyes elhatározásában maradjon meg és fáradozzék továbbra is azok megvalósításán, amint hogy ő sem szűnik meg ezen feladatok megoldásán munkálkodni.

A követek ezután mindenekelőtt hozzák szóba az Ottobonus által átadott levelet, melyet a király magára nézve rendkívül preiudiciosusnak tart, miután sem az aragon király, sem a többi spanyol uralkodó nem függött soha a császártól. A sérelmet nem szünteti meg a követnek az a kijelentése, hogy a kérdéses levelet tévedésből állították ki a kancelláriai írnokok abban a formában, melyben az más, a birodalomtól függő fejedelmekhez volt intézve, hogy a követ azt tévedésből hozta magával és hogy a levél nem fedi a császár felfogását és intencióját. A követek ennél fogva terjesszék elő a királynak azt a kívánságát, hogy Zsigmond külön oklevélben vonja vissza a levélben foglaltakat, jelentse ki, hogy az tévedésen alapul és a követ által adott magyarázatot ratifikálva,

¹ U. o. 88. szám.

² U. o. 333. oldal, 1. jegyzet.

³ Ferdinand leveleiben, valamint a spanyol forrásokban Zsigmond mindenütt császárnak nevezetik, jóllehet császárkoronázása csak 1433-ban történt meg.

azt helytállónak jelentse ki, amit különben már a császár követe is kilátásba helyezett.

Ha pedig a császár erre nem volna hajlandó, akkor adják át a császárnak a király levelét, amelyben óvást emel a Zsigmond levelében foglaltak ellen. Ferdinandnak ez a levele reánk maradt, szintén október 1-én kelt és átírva Zsigmond február 4-iki levelét teljes szövegében, nemcsak ünnepélyes tiltakozást jelent ki az abban foglalt kifejezések ellen, és azoktól minden joghatályt megtagad, hanem újból is hangoztatja, miszerint Benedeket tekinti a törvényesen és jogérvényesen megválasztott pápának.¹

Ami a Zsigmond követsége által ajánlott személyes találkozást illeti, jelentsék ki a követek, hogy a király elfogadja az ajánlott hármass találkozást. A Benedek pápával folytatott tanácskozás alapján hozzájárul a találkozás helyéhez és idejéhez abban a formában, ahogy Benedek, Ferdinand és Zsigmond követei közt a megegyezés megtörtént, feltéve, ha Zsigmond azon lesz, hogy azalatt az idő alatt, amíg a találkozás megtörténik, a konstanci zsinaton semmi olyan nem történik, ami az unió ügyét megzavarni alkalmas volna. Ezt úgy lehetne elérni, ha a zsinat elnapoltatnék három óra, esetleg hosszabb időre, amíg a tervezett találkozás végbe nemmenne.

Ha azonban kitűnnék, hogy Zsigmond erre sem volna hajlandó, akkor a követek ne erőltessék a dolgot, hanem igyekezzenek a zsinaton jelenlévő többi fejedelmi követekkel együtt a zsinat működését megakadályozni, ellentmondva a zsinat összehívásának, összeülésének és összes határozatainak.

Arra az esetre, ha Zsigmond beleegyeznék a zsinat elhalasztásába, de elejtené a tervezett találkozást, akkor a követek adják elő Ferdinandnak azt a tervét, hogy mindhárom obedientia üljön össze külön-külön és tanácskozzék a schisma megszüntetése körül, hívja össze tehát mindegyik pápa a maga obedientiáját zsinatra, válasszanak azonban bizonyos számú meghatalmazottat, akik — mindegyik csoport a maga zsinatát képviselve — tanácskozzák meg az unió kérdését.

¹ A levél Döllinger: Beiträge II., a 371—374. oldalon.

Az ily módon megtartandó tanácskozás helyét az instrukció nem nevezi meg, de kitűnik belőle, hogy a spanyol-francia vidékre gondol, mert azt mondja, hogy amennyiben a javaslat elfogadtnának, Benedek Perpignanban maradhatna, míg Zsigmond, ha személyesen akarna jelen lenni, Arlesben tartózkodnék, mely mindössze háromnapos járásnyira van Perpignántól.¹

Látjuk ebből, hogy Ferdinand instrukciója eléggé éles hangon volt tartva, különösen a Zsigmond levelében foglaltakra nézve, valamint hogy a követek szükség esetén igyekezzenek a konstanci zsinat működését lehetetlenné tenni. Ezzel bizonyos ellentétben áll az, amit Zurita a követségnek adott utasításról mond. Zurita azt mondja, hogy Ferdinand követei útján a zsinattal szemben messzeszemő engedelgyeséget tanúsított. Arra az esetre, ha Zsigmond a hármastalálkozást elejtené, Ferdinand a *via justitiæ*-t ajánlja, vagyis mind a három *obedientia* megbízottai közösen válasszanak új pápát, akit az egész egyház elismerne. Ha e javaslat nem találkozónak tetszéssel, hanem a lemondáshoz ragaszkodnának, akkor a követek ne utasítsák azt el mereven, hanem mondják, hogy előbb uruktól újabb utasítást kell kérniök. Mindenképpen utaljanak azonban arra, hogy a király tőle lehetőleg igyekezni fog Benedeket a lemondásra rábírti. Zurita szerint ez az utasítás oly titkos volt, hogy Benedek nem tudott róla semmit.² A fentismertetett instrukció alapján Zurita előadásához némileg szó fér, mert az utasításnak az a pontja, mely a zsinat munkásságának megakadályozásáról szól, teljes ellentétben van azzal, amit Zurita mond. Azonkívül a Zsigmond levelére vonatkozó része az utasításnak sem mutat nagyobb előzékenységre a király részéről. A Zurita által említett *via justitiæ* azonos az október 1-ei instrukcióban említett javaslattal, a három *obedientia* megbízottainak közös tanácskozással. Zurita előadásából különben azt lehet következtetni, hogy Ferdinand már ekkor el volt határozva Benedek elejtésére, ha a körülmények ezt indokoltá teszik.

A morellai tanácskozásnak jelentősége a schisma törté-

¹ Az instrukció Finke: Acta, I. 89. szám.

² Zurita i. m. 110. l.

netében főleg abban áll, hogy sikerült az aragon királyt rávenni arra, hogy Zsigmonddal és a zsinattal érintkezésbe lépjen, ami már magában véve nagy eredmény volt és kilátást nyújtott az únió kérdésének kedvező alakulására.

A királyi követek útjukra Konstanc felé szeptember utolsó napjaiban indultak el. Október 27-én Montpellierbe érkeztek és 29-én levelet intéztek Ferdinand királyhoz. Tudatták vele, hogy megérkeztük után kézhez vették azokat a leveleket és iratokat, melyeket Ferdinand az egyes ellenpárti bíbornokokhoz intézett. Ezek a levelek a legnagyobb rendetlenségben voltak. Részint hibásan voltak megcímezve, egyes levelek pedig oly bíbornokokhoz voltak intézve, kik már régen meghaltak. Különösen szóvá tették a követek, hogy egyes levelekben vakarás nyomai voltak észlelhetők, ami szégyenletes oly fejedelemre, mint az aragon király és oly ügyre, mint a jelenlegi, mert könnyen gyanut kelthetne azokban, akikhez a levelek címezve vannak. Újabb levelek elküldését kérték a János-párti bíbornokokhoz, megjegyezvén, hogy János pápa még 15 más bíbornokot is kreált, akikről azonban nem tudnak semmi közelebbit. Kérték a királyt, hogy a jövőben az összes leveleket, melyek a schismára vonatkoznak, közöltesse előbb a tarragonai érsekkel és a barcelónai püspökkel, akik a címzések kérdésében jártasak. Közlik továbbá azt is a királlyal, hogy a sénézi püspök és Velleroni Jakab részére szóló menlevelek körül, kik a francia királyhoz voltak menendőek, nehézségek merültek fel, de hogy ezek a nehézségek miben állottak, azt nem tudjuk.

A követek az útközben nyert hírekről is informálták a királyt. Így közölték vele, hogy hallomás szerint a nápolyi király is részt fog venni a zsinaton és hogy János pápa már elindult Bolognából Konstanc felé. A toulousei érsek, mint azt a zamorai püspökkel közölte, szintén részt fog venni a zsinaton, azonfelül számos francia főpap, akik előbb Párizsban fognak összegyűlni. Flórencből vett értesülések szerint, Gergely pápa is egészen biztosan részt fog venni a zsinaton.

A követek továbbá közölték Ferdinanddal, hogy a pápa követei a pápához, a királyéi pedig Ixar Jánoshoz fordultak pénz végett. A követség részére kitűzött 100 napi határidőből egy hónap már lejárt, az utiköltség fogytán van, miért is

pénz átutalását kéri vagy váltóra vagy zálogra, mert ha a kitűzött határidő alatt a pénz nem érkezik meg, a követek pénz nélkül állnának, ami szégyenletes volna a királyra, aki igen gazdag és hatalmas fejedelem hírében áll. Kérje meg tehát a király a pápát, hogy vegyen fel kölcsönpénzt a megüresedett castiliai javakra. Ferdinand király e levél vétele után november 8-ika körül írt is Benedek pápának, hogy a pápa kellő időben gondoskodjék a pénzről, mert különben megtörténhetnék, hogy a követek pénz hiánya miatt kénytelenek volnának dolguk végezetlen visszatérni, ami semmiképpen sem válna az ügy javára.

A követek végül közlik a királlyal, hogy az ellenpárti bíbornokok közül — amint ezt már megírták neki — többen egyetértenek velük és esetleg meg tudnák akadályozni a zsinat megtartását vagy lehetővé tennék annak elhalasztását, azonban ez esetleg rájuk nézve nagy anyagi károsodással járna. Ezért vegye a pápa fontolóra, hogy ezeknek a bíbornokoknak minő kárpótlás volna kilátásba helyezendő, hogy átlépésüket Benedek pártjára megkönnyítsék. Ferdinand király előbb említett levelében ezt a kérdést is Benedek figyelmébe ajánlotta. Ebből látjuk, hogy a követek abban a reményben voltak, hogy anyagi előnyök biztosításával az ellenpárti bíbornokok átlépését Benedek pártjára könnyen el lehetne érni.¹

A követek Montpellierből Lausanne-on át vették útjokat Konstanc felé. Lausenneban kellett volna kézhez venniök Zsigmond menlevelét. Minthogy ennek megérkezése késett, elhatározták, hogy tovább folytatják útjokat, ha mindjárt személyes biztonságukat teszik is kockára. December közepe után értek el Schaffhausenbe s az volt a szándékuk, hogy mielőtt Konstancba mennének, szerét ejtik, hogy Zsigmonddal találkozassanak. Tájékozódást kívántak maguknak szerezni az ügyek állásáról is, mielőtt Zsigmonddal beszélneek. Schaffhausenben tudták meg, hogy részükre Konstancban a minoriták kolostorában jelöltek ki szállást, amit nem akartak elfogadni, mert szerintük az úgy tűnt volna fel, mintha a zsi-

¹ A követek jelentése, Finke: Acta I. 92. szám. Ferdinand levele Benedekhez, u. o. 342. oldal, 1. jegyzet.

natot elismernék. Ezért jelentést küldtek a pápának és egyelőre Schaffhausenban maradtak. Zsigmond, aki december 24-én Stuttgartban keltez, december 24-én Überlingenbe érkezett és karácsony éjjelén feleségével együtt bevonult Konstancba. Megérkezte hírére a követek elhagyták Schaffhausent és a Konstancától két mértföldnyire fekvő Singenbe mentek. Zsigmond értesítve a lakás körül támadt nehézségekről, a követeknek felajánlotta a maga lakását, ő maga pedig feleségével együtt a petershauseni bencés kolostorba ment szállásra. A követek most választhattak a két lakás közül. 1415 január 8-án, keddi napon vonultak be a követek Konstancba, mintegy 60 lovas kísérettel. A pápai követek a király szállásán, a királyéi pedig a minorita kolostorban szálltak meg; a két szállás egymás közelében feküdt. A király követei különösebb fogadtatásban nem részesültek, miután Benedek pápa köveivel együtt jöttek.¹

Zsigmond megérkezte után megkezdődtek a zsinati tanácskozások. December 29-én Zsigmond a zsinat tagjainak jelenlétében fogadta András kalocsai érseket, akit XII. Gergely pápához küldött volt és a Spanyolországot megjárt Ottobonus de Bellonist. A kalocsai érsek előadta, hogy közölte Gergellyel a zsinat idejét, átadta neki Zsigmond levelét és bemutatta a pápa válaszáról felvett hiteles bizonylatot. Végeredményben Gergely válasza úgy hangzott, hogy követeket fog küldeni, akik Zsigmondnak és a zsinatnak a pápa szándékairól hírt fognak adni. Hasonlókép beszámolt Ottobonus de Bellonis is küldetéséről.² A két követség jelentésének felolvasása több mint három órát vett igénybe, mire Zsigmond megtette a maga előterjesztését, melyeknek elfogadását és végrehajtását kérte a zsinattól. A spanyol követségekre vonatkozólag azt kérte, hogy a zsinat ezeket, akik a legközelebbi napokban meg fognak érkezni, hallgassa meg.³

¹ Zsigmond Konstancban először a mai Zollernstrasse 26. sz. házban (in der Leiter), azután a petershauseni kolostorban (mely újabb időkben az öreg kaszárnya volt), azután a Freiburgerhofban, végül az ágostonrendiek kolostorában lakott. V. ö. Laible: Geschichte der Stadt Konstanz. 1896., a 41—42. lapon.

² Acta concilii G. de Turre, Finke: Acta, II. 350. lap.

³ Cerretanus: Liber Gestorum, u. o. 201. oldal.

A spanyol követek megérkezése utáni szombaton, január 12-én, a pápai követek ünnepélyes kihallgatáson jelentek meg Zsigmond előtt, aki őket lakásán számos főpap jelenlétében fogadta.¹ A követek, kiket két herceg és számos főúr kísért, előadták küldetésük célját. Mentegették magukat, hogy a pestisjárvány, a rossz utak és a távolság miatt nem érkezhettek meg hamarabb és kifejezték Benedek készségét, hogy április havában Nizzában megjelenjék, feltéve, ha Zsigmond is eljön oda az ellenpápa párthíveivel együtt.² Zsigmond meghallgatta a követek előterjesztését és kérdést intézett hozzájuk, vajjon nincs-e még egyéb megbízatásuk. A követek tagadó válaszára a király megjegyezte, hogy mindebből világosan kitűnik, hogy Benedekben nincs meg a hajlandóság az egyház únióját létrehozni és sajnálkozásának adott kifejezést, hogy a követek nem jöttek jobb hírrel.³

A pápai követek fogadását követő vasárnap, január 13-án, Ferdinand követei jelentek meg Zsigmondnál kihallgatáson. Ők is ugyanazzal a mentegetőzéssel kezdték el beszédüket, mint Benedek követei. Majd előadták, hogy Ferdinand mindig óhajtotta, vajha akadna egy oly keresztény fejedelem, aki az egyház úniójának megteremtésére alkalmas. Ezt a fejedelmet Zsigmond királyban megtalálva, magát és országát felajánlja az únió munkájára és teljes erejével igyekezni fog közreműködni az egyházi únió megteremtésében. Zsigmond a követeknek válaszolva, az öt okos és öt balga szűzről szóló evangeliumra célozva, követendő példának állította eléjük XXIII. János pápát, aki a kitűzött időre megjelent Konstantinban. Egyébként kijelenté, hogy előterjesztésüket megfontolás tárgyává fogja tenni és azután fog velök újból érintkezésbe lépni.⁴

G. de Turre feljegyzéseiben azt mondja, hogy a követség vezetője, a zamorai püspök előterjesztette, miszerint Ferdinand részéről titkos közölni valója volna a királlyal. Zsig-

¹ Zurita : i. m. 111. oldal, a kihallgatás napjául a csütörtököt mondja, ami január 10-nek felelne meg, de Cerretanus adata, szombaton, január 12, inkább látszik hitelesnek.

² Cerretanus, i. h. 207. oldal, Zurita i. m. 111. oldal.

³ Acta concilii G. de Turre, Finke : Acta II. 350—351. oldal.

⁴ Cerretanus : Liber gestorum, u. o. II. 207. oldal.

mond erre azt felelte, hogy nem akar semmiben sem eléje vágni a zsinatnak, azért, ha a püspöknek van valami előterjesztése, tegye ezt meg nyilvánosan, mire a püspök megtette előterjesztését.¹ Hogy ez a titkos előterjesztés miben állott, azt nem tudjuk, lehet, hogy ugyanaz volt, amiről Cerratanus ad hírt, Ferdinand készsége a schisma megszüntetésében való közreműködésre. Zurita is hírt ad a titkos közlésről, mondván, hogy a követek Zsigmond hat legelőkelőbb tanácsosának jelenlétében titkos előterjesztést tettek arról, amivel meg voltak bízva.²

A fogadtatás után hosszabb szünet állt be. Az aragon követek tétlenségre voltak kárhoztatva, miután a zsinat XXIII. János pápának lemondásával, valamint Hus Jánosnak az ügyével volt elfoglalva. A követek ugyan nem szüntek meg Zsigmondot sürgetni, hogy a tervezett találkozás ügyében nyilatkozzék, azonban a király minden egyes alkalommal kitért a válasz elől, utalással a zsinaton folyó tárgyalásokra és utalva arra, hogy nem hagyhatja magára az általa összehívott zsinatot, mely távozása esetén könnyen szétoszolhatnék. Csak március elején került sor a követekkel újabb tárgyalásra.

Március 4-ikére Zsigmond a minoriták kolostorába összehívta a zsinat legkiválóbb tagjait. Jelen volt nyolc bíbornok, mintegy 300 prelat, az idegen fejedelmek és uralkodók követei és az egyes főpapok és urak prokurátorai. A gyülekezet előtt Ferdinand és Benedek követi megjelenvén, felolvasták Benedek bulláját és Ferdinand oklevelét, melyekben a követek felhatalmaztatnak arra, hogy az esetben, ha Zsigmond hajlandónak nyilatkozik nevezettekkel Nizzában vagy Villafrancában találkozni, megbízóik nevében kijelenthetik, hogy azok is meg fognak a találkozáson jelenni. Az oklevelek felolvasása után a megjelentek kérték Zsigmondot, hogy az egyház úniója érdekében fogadja el a felajánlott találkozást és menjen el Nizzába. Zsigmond válaszában kifejtette, hogy az únió megvalósításáért nemcsak Nizzába hajlandó elmenni, hanem hogy egyáltalában minden áldozatra kész és ha kell,

¹ U. o. 351. oldal.

² Zurita, i. m. 111. oldal.

azért még életét is feláldozza. Azonban nem hajlandó egyedül elmenni a találkozásra, hanem a bíbornokok és prelátusok közül néhányat magával óhajt vinni, hogy a találkozás alkalmával a fennforgó kérdéseket annak rendje és módja szerint lehessen elintézni. A találkozás helyére és idejére nézve abban történt megállapodás, hogy az elkövetkező június havában Zsigmond Nizzában, Benedek és Ferdinand pedig Villafrancában fognak megjelenni. E megegyezést Zsigmond, valamint Benedek és Ferdinand követei esküvel megerősítették és az egész aktusról a jelenlévő székesfehérvári prépost az ott tartózkodó közjegyzőkkel együtt bizonylatot állított ki.

Zsigmond ezután kérdést intézett a követekhez, volna-e esetleg valami különösebb kívánságuk a megbízóik részére adandó biztosítékok tekintetében. A követek menleveleket kértek Lajos francia királytól, a savoyai gróftól és Genua városától. Zsigmond válaszában megjegyezte, hogy a francia király kétségkívül meg fogja adni a kért menlevelet, a savoyai grófról ezt biztosan tudja, csak Genuát illetőleg kételkedik, miután a város jelenleg harcban áll. A francia király jelenlévő követei rövid tanácskozás után kijelentették, hogy Lajos király úgy Benedeknek, mint Ferdinandnak teljes szabadságot fog biztosítani és ugyanezt jelentették ki a savoyai grófnak követi is. A genuai érsek is kijelentette, hogy a város részéről fel van hatalmazva mindenre, ami az egyház únióját előmozdítani alkalmas és azért nem kételkedik, hogy a város, ha ez irányban megkerestetik, teljes *salvus conductus*t fog adni. *Salvus conductus*t kértek továbbá a követek megbízóik részére XXIII. János pápától is. Ezenfelül, hogy Benedek és Ferdinand a találkozás alkalmával még nagyobb biztonságban érezzék magukat, kérték a követek, hogy a találkozás idejére Villafranca vára és városa adassék át Benedek és Ferdinand kezére és hatalmazza fel a savoyai gróf a lakosságot, hogy erre az időre Benedeknek és Ferdinandnak hűséget esküdjenek. E kérelem teljesítését Zsigmond megígérte azzal a kikötéssel, hogy a követek vállaljanak kötelezettséget, miszerint a találkozás befejeztével Villafranca vára és városa újból restituuáltatik a savoyai grófnak és lakossága a Benedeknek és Ferdinandnak tett hűségeskü alól feloldatik. Ezt a kö-

vetek meg is ígérték és erről is okleveles bizonylatot vetek fel.¹

A spanyol követek megbízásuknak ezzel tulajdonképpen eleget tettek. A találkozás helye és ideje meg volt állapítva és így a követek hazautazásra gondoltak. Azalatt az idő alatt, amíg a követek Konstancban időztek, a zsinat elsősorban XXIII. János pápa lemondásának kérdésével foglalkozott. Ennek részletes ismertetése kívül esik e tanulmány keretén. Mint végeredményt említjük meg, hogy János pápa a március 1-én tartott generalis kongregációban végre ünnepélyesen kijelentette, hogy kész a pápai méltóságról lemondani. Ezt a kijelentést a március 2-án tartott nyilvános ülésben megismételte és a keresztény világhoz intézett bullájában újból megerősítette.² Kijelentése természetesen nagy örömet keltett a zsinat tagjaiban. Zsigmond és Johannes Maurosii, az antiochiai patriarcha meleg szavakkal adtak kifejezést a pápa elhatározása feletti örömiüknek és ünnepélyes *Te Deum* tartott a város összes templomai harangjainak zúgása mellett.³ Azonban János pápa kijelentése nem volt őszinte. Ez csakhamar kitűnt, midőn az aragon követekkel létrejött megállapodások végrehajtásáról volt szó. A követek tudvalevőleg *salvus conductus* kértek János pápától is. Ezt mindezideig még nem kapták meg. A német, angol és francia nemzet nevében az antiochiai patriarchia most azzal a kéréssel fordult János pápához, hogy adja meg végre a követeknek az általuk kért menlevelet, valamint adja át nekik a lemondásáról szóló bullát is. Azonkívül még néhány kérést terjesztettek a pápa elé. Nevezetesen, hogy a pápa hatalmazza fel Zsigmondot és a zsinat által melléje választandó megbízottakat, hogy a nizzai találkozás alkalmával a pápa nevében a lemondást kijelenthessék. A nevezett három nemzet ugyanis lealázonak tartotta azt, hogy Zsigmond, aki oly önzetlenül vállalkozott a találkozásra, azon üres kezekkel, csak mint egy futár jelenjék meg. Azonkívül biztosítékot kívántak a pápától, hogy

¹ Fillastre és Cerretanus naplói, Finke: *Acta* II. 21—22. és 215—217. oldal. Egész röviden G. de Turre is szól ezekről az eseményekről, u. o. 356. oldal.

² Fillastre és Cerretanus, i. h. A bulla Hardtnál IV. 53. oldal.

³ U. o.

a zsinatot nem fogja feloszlatni, valamint hogy nem fog engedélyt adni senkinek a zsinatról való eltávozásra. János pápa kitért a válasz elől, mert előbb, mint mondá, bíbornokaival kíván e kérelmek felett tanácskozni. Március 16-án a pápa magához kérte a zsinati nemzetek képviselőit és kijelentette előttük, hogy senkit sem hajlandó felhatalmazni lemondása bejelentésére, miután úgy értesült, hogy XIII. Benedek sem fog erre senkit felhatalmazni, hanem személyesen fogja a kijelentést megtenni. A pápának ezt az utóbbi kijelentését Zabarella János bíbornok is megerősítette, aki — mint mondá — Benedek ezen nyilatkozatáról annak követeitől értesült. Ezt a jelenlévő Ailly Péter és Fillastre bíbornok is megerősítették.¹

János pápának ez a kijelentése megerősítette azt a gyanút, hogy a pápa a zsinat közreműködését az únió megteremtésében ki akarja kapcsolni. A zsinat áthelyezését, illetőleg elhalasztását János pápa ugyan minden alkalommal tagadta, kijelentvén, hogy erre egyáltalában nem gondol, azonban a zsinat tagjaiban mindinkább megerősödött a gyanu, hogy a pápa valamit tervez a zsinat ellen. Zsigmond maga is tartott attól, hogy a pápa valamin töri a fejét, és rendeletet adott ki, hogy a város kapuit kettőzött figyelemmel őrizték. Az aragon követek időközben felkészültek az elutazásra. A hír, hogy János pápa a lemondására vonatkozó kijelentést visszavonni szándékozik, őket is nyugtalansággal töltötte el és aggodni kezdtek, hogy mi lesz a megállapított találkozással. Zsigmondhoz fordultak, aki Lajos rajnai pfalzgrófit és néhány prelatust küldte hozzájuk, kérve, hogy maradjanak még egy-két napig.² A követek tényleg nem március 20-án, ahogy azt tervezték, hanem március végén utaztak el.³

¹ Cerretanus : i. h. 220—221. oldal.

² Zurita : i. m. 112. oldal.

³ A követség kiadásaira nézve Ferdinandnak 1415 július 24-én kincstárnokához, Fernando de la Cavalleriahoz intézett rendelete ad felvilágosítást. E szerint az összkiadás, melyet a zamorai püspököknek meg kellett téríteni, 407 frt, 5 soldo, 7 dénárt tett ki. A részletek a következők. A római királyt (Zsigmondot) megvendégtették, mely alkalommal cukros süteményekre és különféle fajtájú borokra 8 rénes forintot, vagyis 10 aragon forintot költöttek. Zsigmond és a Konstanban időző fejedelmek heroldjai és szolgálai közt 12 rénes forint,

A követek még Konstancban tartózkodtak, amidőn bekövetkezett az az esemény, melyről a zsinaton suttogtak, János pápa kísérlete a zsinat szétrobbantására. A pápa március 20-án este titokban elhagyta Konstancot és Schaffhausenbe ment, Frigyes osztrák herceg pártfogása alá adva magát. A zsinatot a pápa szökése komoly veszedelemmel fenyegette. Az únió ügye újból kockára volt téve és joggal lehetett tartani attól, hogy a schisma megszüntetésére irányuló törekvések megfeneklenek. Hogy ez nem következett be, ez Zsigmond király érdeme, aki a március 22-én tartott generális kongregációban kijelentette, hogy jól áll a zsinat biztonságáért és egyúttal megtette a lépéseket a megtorló intézkedésekre Frigyes herceg ellen.

A zsinati eseményekről, melyek János pápa szökése után lejátszódtak, itt csak röviden emlékezünk meg. Március 26-án

azaz 15 aragon forintot osztottak szét. A királyné szolgáinak 2 scudot, vagyis 3 frt, 1 soldot 4 dénárt adtak. A király portása a követek levelei és megbízásai intézéséért 1 scudot, azaz 1 frt, 6 soldo, 2 dénárt kapott. Cortes Jánosnak, akit Konstancban bizalmas ügyekben használtak fel, 3 frtot adtak, míg Diego Moxena ugyanily szolgálatokért 20 frtot kapott. A festőnek, aki Konstancban a követek lakásául szolgáló házra az aragon és szicíliai címert festette, 6 frtot fizettek. A követekkel egy herold utazott, aki egy hátszlóért 15 frtot, ruházatra 12 frtot kapott. A követek időközönként hírt és leveleket küldtek haza. Ilyen küldőne volt Alonso de Cuellar, akinek 50 frtot, Rodrigo Corvacho, aki XXIII. János pápa szökésének hírért hozta meg a királynak, akinek 10 frtot fizettek. Alfonso de Fuensalida, aki szintén leveleket hozott a zsinati követektől, 33 frtot kapott. A zamorai püspök mellett működő tolmács 6 frtot kapott, az írnok, aki a császár leveleit másolta, 1½ frtot. Calort apród, aki Falchs Pétert kísérte Valenciába, 2 frtot, egy másik apród, kit a zamorai püspök Tarascoba küldött a király szolgálatában, 5 frtot kapott, Francesco Roda, kit a király szolgálatában ugyanoda küldtek, 6 frtot kapott. Azonkívül Sevillai Ferenc futár, aki ugyanoda ment, hogy Lajos királyról híreket hozzon, 4 frtot, Gonzalvo ferencrendi szerzetes pedig, aki Avignonba ment, hogy szintén híreket hozzon Lajos királyról, 1 frtot kapott. A rendelet ezenkívül felemlíti, hogy a savoyai gróf szolgálói között 3, heroldjai, ajtónállói és kürtösei között 6 frtot osztottak szét. Elhullott öszvérekért 50 frt 6 soldó volt kifizetendő egy királyi küldőnek 3 frt járt, az említett herold pedig, aki a követiséget kísérte, egy másikkal együtt 1 forint fizetésben részesült, végül a váltásnál 10 ½ frt veszteség merült fel. A levél másolata Thallóczy Lajos gyűjteményében, M. N. Múzeum könyvtára.

a zsinat egy határozatot fogadott el, mely kimondja, hogy a zsinat törvényesen gyűlt össze, hatalmát egyenesen Krisztustól nyerte és mindenki, maga a pápa is kötelezve van a zsinat végzéseinek, amennyiben azok a hit tisztaságára, a schisma megszüntetésére és az egyház reformjára vonatkoznak, engedelmeskedni. A bíbornoki testület időközben küldöttséget menesztett János pápához, hogy azt visszatérésre bírja. A küldöttség eredmény nélkül tért vissza, a pápa pedig március 23-án felszólította a kúriát, hogy kövesse őt Schaffhausenbe, mire a zsinat március 30-án azzal felelt, hogy a zsinat hozzájárulása nélkül a pápa nincs jogosítva a kúriát Konstancból máshová áthelyezni, és érvénytelennek nyilvánította a pápának a zsinat tagjai ellen irányuló minden rendelkezését. Ugyanaznap érkezett meg Konstancba a hír, hogy a pápa Schaffhausenből Lauffenburgba ment, onnan pedig Freiburgba szándékozik menni. A zsinat erre elhatározta a pápa elleni eljárást és ápril 17-én megszövegezte a lemondási okiratot, melynek kiadását Jánostól kérte. Az okiratot a pápa ápril 29-én elfogadta, kijelentvén, hogy lemond a pápai méltóságról még abban az esetben is, ha ellenfelei ezt nem tennék meg. Arra azonban, hogy Konstancba visszatérjen, nem lehetett rábírní. A zsinat ezért május 13-án elhatározta ellene az eljárás megindítását, május 14-én kimondotta felfüggesztését és május 29-én lefolytatta ellene az eljárást, megfosztva őt a pápai méltóságtól. Ezt a határozatot János pápa, akit időközben a nürnbergi várgróf, Zsigmond megbízásából, Freiburgból Radolfzellbe vitt, május 31-én tudomásul véve, magát annak alávetette.

IV.

A nizzai találkozás határidejéül, mint említve volt, június havára történt megállapodás. Azonban már március folyamán előre lehetett látni, hogy ezt a határidőt nem lehet betartani. Zsigmond az aragon követeknek, kiket mint tudjuk, néhány napig még visszatartott Konstancban, tett is erre vonatkozólag célzást, és elutazásuk előtt közölte velük, hogy a maga részéről hajlandó a találkozást két héttel elhalasztani. Ferdinand, aki ekkor a szicíliai kérdéssel volt el-

foglalva,¹ hasonlóképp gondolkozott. Az aragon követek visszatérő útjukat Genuán át vették. Ferdinand értesülve erről, a követeknek Genuába utasítást küldött, hogy a zamorai püspök és Falchs Péter térjenek vissza Zsigmondhoz, Don Juan de Ixar azonban folytassa tovább útját, hogy a királyt a Konstancban történekekről informálhassa. A nevezett két követnek megbízása volt Zsigmonddal együtt odahatni, hogy a nizzai találkozón XII. Gergely pápa is személyesen megjelenjék, vagy ha ezt nem akarná tenni, képviselőjében Maletesta Károly vagy más valaki, kellő felhatalmazással ellátva, résztvegyen. A követek egyúttal meg voltak bízva, hogy a találkozás elhalasztását július havára kieszközöljék. Úgy látszik, Ferdinand számított arra, hogy Zsigmond az elhalasztáshoz hozzá fog járulni. Ápril 28-án kelt levelében el is halasztja a találkozást július havára, feltéve, ha Zsigmond is ugyanezt teszi.² Ettől függetlenül azonban Ferdinand megkezdte az előkészületeket az utazásra. Ekkor keltek továbbá menlevelei Lajos királyi herceg és Lévai Cseh Péter magyar főlovászmester részére, ki Granadába szándékozott menni, Henricus de Gavor részére, ki Portugáliába, Georgius de Corttes (?) részére, ki Fezbe akart menni, és mások részére, azonkívül rendelkezései, melyek az utazásra szükséges hol-

¹ Ferdinand március havában Batle Ramont, a geronai herceg titkárját küldte Zsigmondhoz. Az utasításban, melyet részére kiállított, a király azt mondja, hogy Johanna nápolyi királynő hajlandó házasságra lépni a király második fiával és hogy ez ügyben köveit már ki is küldte. Arra az esetre, ha Zsigmond azt mondaná, hogy e házasság Lajos királynak prejudikálna, felelje Ramon azt, hogy okos embernek nézete szerint Lajosnak semmi joga sincs a nápolyi trónra. Ha a római király a házasságkötés ellen nem foglal állást, ebből az uniónak csak nyeresége van. Jelentse ki továbbá a király ígéretét, hogy ha létrejön e házasság, azon lesz, hogy a László által elvett tartományok hozzá visszakerüljenek. Ramonnak utasítása volt továbbá, hogy magát a konstanci eseményekről tájékoztassa és adja át Zsigmond nejeinek és gyermekének Ferdinand üdvözlését. A levél másolata a barcelonai korona levéltár 2405. sz. registakötete 134—136. lapjáról véve, Thallóczy Lajos gyűjteményében, M. N. Múzeum könyvtára. A *salvus conductus* levél Ramon részére március 16-án kelt, ugyanazonnap keltek a Zsigmondhoz intézett *credentionalis* levelek is. Ugyanott a 132., 133., 134. lapon, másolataik ugyanott.

² Hardt, i. m. IV. 305. l.

mik beszerzésére vonatkoztak.¹ Meghívta S. Vincenzo Ferrert egy találkozásra Colliureba,² menlevelet kért maga részére II. Lajos nápolyi királytól és megnevezte megbízottait a nizzai találkozásra. Ekkor küldte Felipe de Mallat és Johannes Fabre velencei lovagot, valamint Claver Berengárt az angol királyhoz az únió ügyében és Juan Gonzalez de Azevedot a navarrai királyhoz.³ Érintkezésbe lépett továbbá ugyancsak az únió ügyében az armagnai és a foixi gróffokkal is.⁴

Időközben Zsigmond is arra a meggyőződésre jutott, hogy a találkozást a kitűzött időben és helyen tényleg nem lehet megtartani. Az aragon követek elutazásukkor Konstancban hátrahagyták a zamorai püspök titkárát Oller Bernátot, hogy az iratokat összeszedje és a távozásuk után történekről tájékoztatást szerezzen. Vele lépett Zsigmond érintkezésbe és tudatta vele, hogy Ferdinand királyra való tekintettel, valamint költségkímélés szempontjából elhatározta, hogy a találkozás ne Nizzában és Villafrancában, hanem Narbonneban és Perpignanban tartassék meg. Egyúttal a találkozás idejének 15 nappal való elhalasztását is szóba hozta. Oller június 5-én érkezett vissza Ferdinand udvarába és közölte a királlyal Zsigmond üzenetét azzal, hogy Zsigmond Ottobonus de Bellonist küldte ez ügyben Ferdinandhoz. Zsigmond közölte továbbá Ferdinanddal, hogy időközben útra fog kelni és Lyonban fogja bevárni az aragon király válaszát, vajjon Nizza helyett elfogadja-e Narbonnet a találkozás helyéül. Ferdinand erre Ollert Zsigmond elé küldte, ellátva őt megfelelő utasítással. Utasította őt, hogy Zsigmondtól a találkozásnak újabb 15 nappal való elhalasztását kérje, ha azonban a király ebbe nem akarna beleegyezni, ne erőltesse Oller a dolgot, hanem kérje meg Zsigmondot, hogy amennyiben Ferdinand még nem volna ott Nizzában, ha Zsigmond odaérkezik, várja be őt ott, aki a már megállapított 15 napi halasztás alatt okvetlenül

¹ Finke: Acta, III. 371. és 372. oldal, jegyzetek.

² A meghívólevél 1415 május 18-ról, Finke: Acta III. 178. sz.

³ A megbízólevél részükre a Thallóczy gyűjteményben, M. N. Múzeum könyvtára. (1415 március 15.)

⁴ Zurita, i. m. 112. l.

meg fog érkezni.¹ Arra az esetre, ha a király június utolsó napjára nem érkeznek meg, Oller meg volt bízva, hogy közjegyző és tanuk előtt erre vonatkozó iratot tegyen le, Zsigmondnak pedig mondja meg, hogy Ferdinand minden körülmények között eljött volna a találkozásra, ha betegsége nem gátolta volna ebben.² Június 5-én Ferdinand még külön levelet is intézett Zsigmondhoz, melyben tudatta vele, hogy június havának valamelyik napján — a napot nem mondja meg — Benedek pápával együtt Nizzába fog menni. Ugyanaznap Ottobonus de Bellonishoz és Jakch Mihályhoz is intézett Ferdinand levelet, melyben utalással arra, hogy Oller révén értesült Zsigmondnak a találkozást Perpignanba át helyezni kívánó szándékáról, közelebbi információkat kérve tőle erre vonatkozólag.³

Ottobonus és Jakch június második felében érkeztek meg Valenciába Ferdinandhoz. Útjuk Avignonon át vezetett, Ferdinand türelmetlenül várta őket és június 22-én megsürgette jövetelüket. A követek június 18-án vagy Zurita szerint június 29-én⁴ érkeztek meg Ferdinand udvarába és csodálkozásuknak adtak kifejezést, hogy Ferdinand még mindig nem

¹ Finke: Acta, III. 181. szám.

² U. ó., 433. oldal, jegyzet.

³ U. ó., 180. szám. Ferdinand 1415 augusztus 11-én rendeletet intézett pénztárnokához, Ferrando de la Cavalleriahoz, melyben közli vele, hogy Oller attól az időtől kezdve, hogy a követek elhagyták Konstancot, egészen addig, amíg ő is visszaérkezett a királyi udvarba, Valenciába, 69 napot töltött a király szolgálatában. Ezért őt napi 1 1/2 frt illeti meg, összesen tehát 103 1/2 aragon forint fizetendő ki neki. Azonkívül a király a következő fizetésekre ad utasítást: Ápril 19-én Sevillai Mihályt küldte a király Konstancba Ollerhez, Zsigmondhoz és a követekhez szóló levelekkel, akit útközben kiraboltak. Ollért a futár ellátásáért, aki 26 napi távollét után, május 15-én érkezett vissza, kárpótlás illeti meg, napi 3 solidus, vagyis 7 frt 1 solidus. Egy másik királyi futárt, Pedro de Valladolidot, aki szintén leveleket vitt Konstancba, hasonló sors érte, aki Oller elutazása után Konstancban visszamaradt, ennek költségei fejében 9 frt 9 solidus utaltatott ki, végül egy elhullott öszvérért kártérítésképpen 27 frt 3 solidust utalványozott a király, összesen tehát 197 frt 7 solidus 6 dénárt. A királyi levelek másolata a barcelonai korona levéltár Reg. 2415 fol. 123. található szöveg után Thallóczy Lajos gyűjteményében, a M. N. Múzeum könyvtárában.

⁴ Zurita, i. m. 114. oldal.

kelt útra. A késlekedés megmagyarázható Ferdinand betegségével, valamint azzal, hogy lefoglalták őt a fia, Don Juan és Johanna nápolyi királynő közti házasság tervei. Egyébiránt már előzőleg írt volt a király Ottobonusnak, hogy Zsigmond utazásának megváltoztatása okozta azt, hogy útra-keltét, elhalasztotta.¹

Ottobonus és Jakch megérkezte után megkezdődtek a tárgyalások a Zsigmond által javasolt helyváltozás körül. Ezek a tárgyalások július 5-re befejezést nyertek. Ez nap kelt Ferdinand levele Zsigmondhoz, melyben Ottobonusnak és Jakchnak a tanácskozás körüli érdemeiről a legmelegebben emlékezik meg azzal, hogy annak eredményéről nevezettek Zsigmondot részletesebben fogják tájékoztatni. A hivatalos iratot a találkozás elhalasztásáról július 5-én vették fel. Ferdinand ezt azzal a megjegyzéssel kísérte, hogy amennyiben a kitűzött határidőt — július havát — nem lehetne betartani, hanem azt esetleg augusztus 12., 15. vagy 20-ra kellene kitolni, ezért a felek egyike se tekintessék szószegőnek.²

Ferdinand királyt ekkor minduntalan leverte lábáról betegsége. Ez volt az oka annak, hogy a király nem vállalkozhatott oly hosszú tengeri útra, minő a Nizzába vezető volt, hanem a sokkal közelebb eső Narbonne (Perpignan) választotta.³ Betegsége miatt nem kelhetett június elején útnak, augusztus 6-án és 7-én pedig újabb megbetegedéséről értesítette Zsigmondot.

Ferdinand király amellet, hogy a maga utazására intézkedéseket tett, intézkedett Benedek pápa útja tekintetében is. Rendeletet küldött Perpignanba, hogy az ottani castellumot a pápa részére hozzák jókarba, javítsák ki az épületeket és lakóhelyiségeket. Július 7-én rendeletet küldött Bernardus de Ulmis perpignani várnagynak, hogy ha a pápa megérkezik, bocsássa rendelkezésére a várat. Hasonló értelemben intézkedett Collioure-re nézve is, melyet a pápa útba volt ejtendő.⁴ Benedek pápa időközben szintén megtette a maga előkészületeit. A március 4-én és 8-án megkötött egyezség

¹ Finke : Acta, III. 371. oldal, 2. jegyzet.

² Ferdinand levele Zsigmondhoz. Dollinger : Beiträge II. 376. l.

³ Zurita, i. m. 114. oldal.

⁴ Finke : Acta, III. 371—372. oldal, jegyzet.

értelmében Zsigmond magára vállalta, hogy Benedek és kísérete részére menleveleket eszközöl ki XXIII. János pápától, Károly francia királytól, Lajos anjou hercegtől, a savoyai gróftól és Genua városától. Benedek pápa várta is ezeket a menleveleket, de ezek elmaradtak. Amint június 25-ike után kelt tiltakozásából megtudjuk, Zsigmond ígétét nem váltotta be. Csak XXIII. János pápától küldött menlevelet, a többiektől nem. Ezért Benedek pápa június 25-ike után ünnepélyes tiltakozó iratot vétetett fel, amelyben előadva a tényálladékokat, kijelentette, hogy a menlevelek elmaradása volt az oka annak, hogy útját Villafrancaba mindeddig nem kezdte meg.¹ Ugyanakkor Molsos Mihályt küldte követül az armagnaci és foixi grófokhoz, kinek megbízatása volt mindenekelőtt S. Vincente Ferrert felkeresni és őt a két gróf közti egyenetlenkedések kiegyenlítésén való közreműködésre felkérni és nevezettek között a béke létrehozásán fáradozni.² Július 18-án kelt bullájával az únió létrejöttéért könyörgéseket rendelt el. Elrendelte, hogy az obedienciájához tartozó területeken a templomokban három egymást követő vasárnap, illetve ünnepnapon könyörgő körmeneteket tartsanak, mindegyik körmenet előtt vagy után ünnepélyes misét mondanak, a pápa által előírt imákkal, mise közben vagy pedig utána ünnepélyes szentbeszéd mondassék, melyben a híveket az egyház békéjéért töredelmes bűnbánatra hívják fel. Azoknak, akik az elrendelt körmeneteken és miséken résztvesznek, három évi és háromszor negyvennapos bűcsút engedélyez, azoknak pedig, akik a körmeneteken és miséken nem vesznek részt, de a pápa által a misékre elrendelt *Ad te levavi oculos meos zsoltárt*, a *Da pacem antifonaleval*, a *Pax tu in virtute tua verssel* és az *Et habundancia in turribus tuis responsoriummal*, valamint az *Ecclesie tue quesumus orációval* elmondják, végül azoknak, akik nem tudván olvasni, ezen imák helyet öt Miatyánkot és hét Üdvözlégy-et elmondanak, naponként egyszer elnyerhető egy évi és negyvennapos bűcsút engedélyez.³ Következő nap, július 19-én, a pápa megkezdte

¹ U. o. 184. szám.

² U. o.

³ U. o. 187. szám.

útját. A tengeri út, egy nap kivételével, nem volt ment viharoktól, miért is a pápa csak július 31-én ért el Perpignanba, nagyon megviselve, úgyhogy néhány napig tartott, amíg összeszedte magát. Megérkeztek természetesen még senkit sem talált Perpignanban. Ferdinand királyt betegsége tartotta vissza, Zsigmond pedig ekkor még csak útban volt. Garsias saragossai püspöknek július 31-én Ferdinandhoz intézett levele szerint Zsigmond ekkor Valenceban volt és Narbonneba várták. A pápa e levél szerint Colliurében volt, de augusztus 1-én már Perpignanból intéz levelet Ferdinandhoz. A saragossai püspök levele szerint a pápa hivatalos iratot vétetett fel, hogy nem talált senkit Perpignanban, hová a július 31-én délután három órakor vonult be. Fogadtatása a város részéről, úgy látszik, dacára Ferdinand rendelkezésének, nem volt barátságos. A saragossai püspök levelében panaszkodik, hogy a városi konzulok a kuriális privilegiumokat nem veszik tekintetbe. Egy másik forrásunk pedig arról ad hírt, hogy Benedek pápa megérkezte után kivette a lakosságból a hűségesküt.¹

Ferdinand király ugyanakkor, amidőn Benedek pápa követeket küldött az armagnaci és foixi grófokhoz, maga is menesztett ezekhez követet Johannes de Aquilaria helyettes királyi protonotarius személyében. A június 26-án kiállított megbízólevélben elmondja a Zsigmonddal létrejött megállapodást a júliusi perpignani és narbonnei találkozást illetőleg, amelyeken a király a pápával együtt okvetlen meg fog jelenni. Kéri a grófot, mint az egyház úniójának lelkes hívét, hogy kellő felhatalmazással ellátott követeket küldjön a találkozásra, melyen a király és Benedek felhívására előreláthatólag a castiliai, navarrai és a skót királyok is képviseltetni fogják magukat.² E megbízólevél keltekor Ferdinand egészségi állapota még kedvező volt, azonban már a július 5-iki, Zsigmond követeivel kötött megállapodás alkalmával már rosszabbra fordult volt, úgyhogy, mint említettük, a találkozás határidejének minél hosszabb időre való kitolását épp erre való tekintettel kérte. Július 13-án Ferdinand felhívást

¹ L. e leveleket Finke : Acta, III. 188., 189. és 190. számok és 372. oldal, 3. jegyzet.

² U. o. 183. szám.

intézett országa egyházi méltóságaihoz; hogy küldjenek megbízottakat a találkozásra, hogy az únió megteremtésénél jelen legyenek.¹ Ekkor elutazása küszöbön állott, de megbetegedése miatt elmaradt. Július 29-én az aragon kancellár Rosas kikötőjéből útra kelt Perpignanba, hogy a király távollétét betegségével kimentse.² Augusztus 6-án a király állapota hirtelen rosszabbra fordult, egy óra hosszat feküdt eszméletlenül, úgyhogy már halottnak vették és egyik udvari embere, Manuel Gonzalez lefogta a király szemét. Betegségét a közvélemény az általa szedett narkotikus gyógyszernek tulajdonította. A városban elterjedt a király halálhíre, de a király magához tért és összeszedte magát.³ Még aznap, augusztus 6-án értesítette Zsigmondot megbetegedéséről, másnap, augusztus 7-én pedig hosszabb levélben tájékoztatta őt állapotáról.⁴ Pár nappal később Ferdinand Petrus de Falchs útján tájékoztatta Zsigmondot állapotáról. Ezt Ferdinandnak augusztus 27-én kelt leveléből tudjuk meg, melyben értesíti Zsigmondot, hogy tekintettel súlyos állapotára, orvosai megtiltották neki az elutazást, ő azonban ennek dacára a következő hét folyamán útnak fog indulni Perpignanba, még pedig, hogy gyorsabban érjen oda, az utat tengeren fogja megtenni. Ha Isten úgy akarja, hogy célját ne érje el, nyugodtan ajánlja fel életét a szent ügyért áldozatul. Nyomatékosan kéri továbbá Zsigmondot, hogy ha előtte érkeznek meg Narbonneba, semmiesetre se lépjen Benedekkel valamelyes megegyezésre, mielőtt ő maga oda nem érkeznek.⁵

Ferdinand király augusztus 21-én, szerdai napon indult el Valenciából. Hordágyon vitette magát a tengerpartra, hol két hajó állt útrakészen. A kedvezőtlen időjárás miatt a

¹ Zurita, i. m. 144. oldal.

² Finke: Acta, III. 373. oldal.

³ Zurita, i. m. 144. oldal.

⁴ Döllinger: Beiträge II. 377. oldal.

⁵ A levél Finke: Acta, II. 259—260. oldal. Ugyanaznap ugyanily értelemben ír Ferdinand Jakch Mihálynak is. Másolata a Thallóczy gyűjteményben, M. N. Múzeum. Hasonló levél ugyanaz napról a taragonai püspökhöz is. U. o. Falchs napidíja 4 frtban volt megállapítva. Augusztus 11-én utasítja Ferdinand pénztárnokát, hogy Falchs-nak 40 frtot fizessen ki. U. o.

király kénytelen volt a tengeri úttól elállani és szárazföldön tette meg az utat a S. Maria del Puig kolostorig, amelyet különben is szándékában volt érinteni. Csütörtök reggel, — augusztus 22-én — azután a király hajóra szállt és Burriana váráig hajózott, hol tengeri betegsége miatt partra szállt. Pénteken ismét hajóra szállva, a katalán partok mellett elhajózva, a modicai gróf területét érintette, aki őt nagy ünnepséggel fogadta, aminek a király nagyon megörült. Majd tovább folytatva útját, augusztus 25-én Covilban volt, augusztus 26-án Barcelonában szándékozott ebédelni, majd tovább folytatva útját, augusztus 28-án estefele Collioureba érkezett, mely Perpignántól egy mértföldnyire fekszik. Innen másnap szándékozott tovább vonulni és úgy tervezte, hogy szombaton, augusztus 31-én vonul be Perpignanba.¹ Kíséretében voltak fiai, Alfonso trónörökös és Don Pedro infans, Don Enrique Guzman, a nieblai gróf, testvére, Don Alfonso, Pero Fernandez de Herrera, Alvaro de Avila főlovászmester és még néhány castiliai lovag. A kitűzött napon a király meg is érkezett Perpignanba, hol teljesen kifáradva, Bernardo de Villacorba házában szállt meg.²

A konstanci zsinat ezalatt elintézve XXIII. János és XII. Gergely ügyét, teljesen Zsigmond elutazásának hatása alatt állt. Július 15-én Zsigmond elbúcsúzott a zsinattól, fogadva annak áldását útjára. Ünnepélyes misét hallgatott, melynek végeztével az oltár elé térdelt, miközben könyörgések és imák mondattak az únió sikeréért. Az istentisztelet végeztével a zsinat is kiküldötte a maga megbízottait a perpignani találkozásra, amiről okiratot vettek fel, melyet Antal concordiai püspök olvasott fel.³ A zsinati követek a következők voltak: Jakab toursi érsek, Péter ribei, Jakob adriai, János genfi püspökök, János, a noyoni Szt. Eligius kolostor perjele, Conradus de Susato, a teológia mestere, Johannes de Opicis, apostoli uditore, Justinopolisi Péter Pál jogtudorok, Lambertus de Stipite, bertriai perjel, Hornweg Hugo, Bernardus de Plancha, decretorum doctor, Johannes de Fabrica

¹ Zurita, i. m. 114—116. oldal. Ferdinand levelei Zsigmondhoz augusztus 17., 25. és 28-ról, Finke: Acta, II. 260—262. lap.

² Zurita, i. m. 114. és 116. oldal.

³ Fillastre naplója. Finke: Acta, II. 48—49. oldal.

jogtudor, végül Gentiani Benedek, a párisi egyetemen a teológia tanára, kit távollétében jelöltek ki, Zsigmondra bízva, vajjon és mennyiben vegyenek részt a tanácskozásokon.¹ Ezután körmenetet tartottak, végül pedig a király arra kérte a zsinati nemzetek megbízottait, hogy távolléte alatt tanácskozzanak az egyház reformjáról, de visszatérte előtt érdemes határozatot ne hozzanak. Különösen pedig arra kérte a zsinatot, hogy a magyarországi ügyekben ne tegyenek semminemű változtatást.²

Zsigmond ezután július 17 és 21 között elhagyta Konstancot. Valószínűleg 18-án utazott el, de 19-én még Konstancban keltez.³ Hajón ment Schaffhausenbe, míg a lovakat a szárazon küldték oda.⁴ Ha hitelt adhatunk Fillastrenek, Zsigmond útirányát és útjának végcélját szorgosan titkolták. Fillastre megjegyzi, hogy Nizzában és az egész Provenceban ekkor pestisjárvány dühöngött, úgyhogy talán erre vezethető vissza, hogy a zsinaton tájékozatlanok voltak, vajjon Zsigmond tényleg Nizzába vagy máshová fog menni. Útjának irányáról, mondja Fillastre, szintén ellentétes hírek voltak elterjedve. Zsigmond maga eredetileg úgy nyilatkozott, hogy Franciaországon át fogja útját venni és Párizsba megy, hogy előbb a francia királlyal találkozzék. Károly francia királytól és Lajos dauphintól már május 30-án megkapta a *salvus conductus* a maga és kísérete részére. Károly király a dauphin és a nagyok hozzájárulásával sógorát, Lajos bajor herceget bízta meg, hogy Zsigmondról, feleségéről és kíséretéről Franciaországon való keresztülutazásuk alatt gondoskodjék és őket átutazásukon kísérje. A menlevelet a király június 22-én megújította és ugyanaznap Lajos dauphin is megerősítette atyja menlevelét.⁵ A zsinat egyes tagjai tudni

¹ Hardt : IV. 456. oldal. A kiküldöttek meghatalmazásukat már a június 11-iki generalis sessióban nyerték el.

² Fillastre naplója. Finke : Acta, II. 48—49. oldal.

³ Fillastre július 17-re teszi az elutazást, a Reg. Imperii július 18-ra, de megjegyzi, hogy valószínűleg 19-én hagyta el Konstancot. Windecke (Altmann-féle kiadás 62. oldal) július 27-ikét mondja az elutazás napjául.

⁴ Ulrich von Richenthal : Chronik des Konstanzer Konzils. Buck-féle kiadás, Tübingen 1882. a 82. oldalon.

⁵ A menlevelek Finke : Acta, III. 179. a, b, c és d alatt.

vélték, hogy Zsigmond Savoyán át fogja útját venni. A titkolódzásnak okát Fillastra abban látja, hogy Zsigmond nem bízott János burgundi hercegeben, a köztük fennforgó ellentétek miatt. Úgy látszik, Zsigmondot merénylettől vagy hatalmaskodási tényről féltették nemcsak a burgundi herceg részéről, hanem Ferdinand és Benedek részéről is. János burgundi herceg, hogy loyaltását Zsigmonddal szemben bizonyítsa, követeket küldött hozzá, Johannes de Novacastrot, Monteacuto urát és Welterus de Ruppibust, Essong urát, akiknek útján Zsigmondot meghívta, hogy országán keresztül vegye útját. Erre nem került a sor, valamint arra sem, hogy a herceg, Zsigmond felszólításának eleget téve, vele Genfben találkozzék.¹

Zsigmond útjának irányáról oklevelei s Windecke Eberhard munkája adnak felvilágosítást.² E szerint július 21-én Baselbe érkezett, ahol 22-én és 23-án keltez, 24-én Solothurnban, 24-én és 25-én Aarburgban volt. Kíséretében voltak Lajos bajor-ingolstadti herceg, Frigyes toggenburgi gróf, az öttingeni és a lupfeni grófok.³ Aarburgban Zsigmond találkozott a savoyai gróffal, kivel az únió ügyére vonatkozólag folytatott tárgyalásokat. Harmadnapra Zsigmond a savoyai gróffal együtt elhagyta Aarburgot és tovább folytatta útját. Borbála királyné, aki férjét egész Aarburgig elkísérte, innen a király kíséretében lévő fejedelmek és urakkal visszafelé indult Baselbe, onnan pedig Magyarországra tért vissza. Az aarburgi tartózkodás költségeit, melyek 500 fontot tettek ki, Bern városa viselte.⁴ Aarburgból a király Bernbe ment, innen pedig Romont-on és Rue-on keresztül Lausanne-ba, majd Morges, Rolle, Nyon érintésével Genfbe, hol július 27-én keltez. Genfből útiránya St. Julien, Aramont (Seyssel, július 28.), Rumilly, Aix, Chambéry, Albens, Cessieu, Gizeli, Lyon volt,

¹ Fillastre naplója. Finke: Acta II. 49. oldal és III. 375. oldal.

² Az oklevelek Altmannál: Reg. Imperii, Windecke az Altmann-féle kiadás 62. lapján szól Zsigmond útjáról.

³ L. a Justinger-féle Berner Chronik-ot. Studer-féle kiadás. Bern, 1871. a 235. lapon.

⁴ L. a Justinger-féle krónikát a 235—236. lapon.

hová július 31-én érkezett meg.¹ Augusztus 1-én Vienneben volt, azután Moirans, St. Marcellin és Romans-on át Valenceba ment, hová augusztus 2-án érkezett meg.² Valenceban Zsigmond augusztus 6-áig tartózkodott, ekkor tovább indult és Montélimar, Pierrelatte, Mondragon, Orange, Chateau-neuf du pape és Pont-Saint-Esprit-n keresztül Nîmesbe ment.³ Itt fogadták őt Anjou Lajos, nápolyi és jeruzsálemi király, valamint VI. Károly ifjabb fia, a későbbi VII. Károly.⁴ Nîmest augusztus 13-án hagyta el és Montpellier érintésével augusztus 15-én bevonult Narbonneba.⁵ Útközben, Seysselben vette kézhez Ferdinand levelét, mely a találkozásnak újabb 15 nappal való elhalasztására vonatkozott.

Zsigmond bevonulása Narbonneba nagy pompával történt. A vicecomes vezetése alatt nagyszámú lovasscapat ment eléje Montpellierig. Bevonulásakor az utat takarókkal díszítették fel és kötelekkel zárták el. A város előjárósága lovaskísérettel vonult ki a király fogadására és ünnepélyes menetben kísérték be a városba. Hasonló fogadtatásban volt már része Nîmesben és Montpellierben is. Szállását a kifüggesztett birodalmi címer jelezte, arany mezőben egyfejű, aranykoronás fekete sas.⁶

Zsigmond Narbonneba érkezése korántsem jelentette azt, hogy az únió kérdése már most hamarosan dűlőre fog jutni. Ellenkezőleg. Zsigmond, valamint a kíséretében lévő zsinati követek türelme kemény próbára volt téve. Ferdinand király, mint említettük, az útközben Zsigmondhoz intézett levelekben arra kérte Zsigmondot, hogy a tárgyalásokat Benedekkel mindaddig ne kezdje meg, amíg ő meg nem érkezik. Tényleg a következő hetekben nem történt semmi lényeges, ami azonban nem jelentette Zsigmond tétlenségét. Tanácskozá-

¹ «Item uff den hindersten tag des vorgeanten manotz der selb kung ist ingefarn in die statt Lugranensis.» Basler Chroniken V. köt. 159. lap.

² Altmann : Reg. Imp. 1882. a) b) c) számok. Windecke 62. oldal, Basler Chroniken V. 159. oldal.

³ Altmann : Reg. Imp. 1888. a) szám és Windecke i. h.

⁴ Basler Chroniken, 159—160. oldal.

⁵ U. o.

⁶ Puig és Falehs szeptember 5-iki jelentése. Finke : Acta, III. 198. szám a 451. lapon.

sokat folytatott a Narbonne környékbeli egyháziakkal, kiket magához kéretett, így a narbonnei és toulousei érsekekkel, a béziéri és sensi püspökökkel, valamint számos apáttal.¹ Azonkívül folytak a tárgyalások közte és Ferdinand követi között, melyek ismét csak a találkozás elhalasztása, illetve Ferdinand utazásának halasztása körül forogtak. Ferdinand, betegségére való tekintettel, még augusztus 11-én Zsigmondhoz küldte volt Petrus de Falchsot és ellátta őt augusztus végén megfelelő utasítással. Ebben részletesen szó van a király betegségéről, ami a királyt — legnagyobb sajnálatára — megakadályozza abban, hogy Zsigmondot személyesen fogadja. Ezért a király fiát, Alfonsot bízta meg, hogy Zsigmonddal tárgyaljon.² Falchs továbbá meg volt bízva, hogy Zsigmondot, ha nem találná Narbonneban, keresse fel ott, ahol éppen tartózkodik, közölje vele Alfonso megbízását, és arra az esetre, ha Zsigmond vonakodnék Alfonssal tárgyalni és vissza akarna térni Konstancba, igyekezzék őt szépszerével leszerelni, ha pedig ez nem vezetne eredményre, akkor tiltakozzék írásbelileg is Zsigmond eljárása ellen.³

Falchs tényleg Narbonneban találta Zsigmondot, azonban nem tudott vele egykönnyen érintkezésbe lépni. Zsigmond a mellett, hogy az említett tanácskozásokat folytatta és kormányzati ügyeket is intézett el, nem feledkezett meg a szórakozásokról sem. Felváltva hol Narbonneban, hol a vidéken tartózkodott, úgyhogy Falchs augusztus 29-én azt jelentette Ferdinandnak, hogy Zsigmondot már másfél napja nem látta, mert a király, ki reggelenként misét hallgatott, vadászattal és halászzal töltötte idejét és csak késő éjjel tért vissza a városba. Aznap, mikor levele kelt, sikerült Falchsnak Zsigmonddal sétalovaglása alkalmával beszélni, amikor is Zsigmond közli vele, hogy kész lett volna kisebb kísérettel —

¹ L. Jakab toursi püspök, zsinati követ augusztus 31-iki, a zsinathoz intézett levelét. Finke: Acta, II. 259. oldal.

² Szeptember 11-én Ferdinand Sirvent Bernátot, Alfons helyettes kincstárnokát utasítja, hogy Antonio Carbonak, aki a herceg lakását Perpignanban berendezte, 40 frtot, Guillelmus de Vichnek pedig a herceg lakásába szállított holmikért 191 frtot fizessen ki. Thallóczy gyűjtemény i. h.

³ U. o. III. 191. szám.

15 lovassal — Valenciába menni, tekintettel Ferdinand betegségére. Falchs közölte Zsigmonddal, hogy részére Perpignanban, a várban van lakás kiszemelve, míg Ferdinand a ferencrendiek kolostorába fog szállni. Zsigmond ezt nem fogadta el, miután Benedek pápát, akinek ez esetben máshová kellett volna költöznie, nem akarta rákényszeríteni a perpignani várból való távozásra. Egyébként Falchs jelentette Ferdinandnak, hogy Zsigmond türelmetlenkedni kezd a hosszúságos várakozás miatt.¹ Ekkor jelentek meg Zsigmondnál Narbonneban a savoyai gróf követei, augusztus 28-án pedig Antal burgundi herceg követi, kikkel Zsigmond brabanti ügyekről tárgyalt. Ezek a tárgyalások szeptember 1-ig tartottak, amikor a burgundi követek visszaindultak, kivéve Dynter Edmundot, akit Zsigmond még szeptember 5-ig tartott magánál. Ennek köszönhető, hogy Dynter krónikájában e napok eseményeiről egyet-mást följegyzett. Dynter jelen volt azon a kihallgatáson is, melyet Zsigmond Benedek pápa követének adott. Benedek részéről már augusztus 20-án érkezett egy követség Narbonneba.² A követség 12 tagból állt, három püspök, három lovag és hat jogtudorból, akiknek előterjesztései reményt nyújtottak az unió létrejöttére.³ Szeptember 4-én estefelé Benedeknek újabb követsége érkezett Narbonneba, melyet Zsigmond másnap, szeptember 5-én fogadott.⁴ Ez alkalommal megállapodás történt, hogy Zsigmond Ottonus de Bellonist küldi Perpignanba szállásfoglalás végett, valaminthogy Zsigmond szeptember 8-án, vasárnap elindul Narbonneból Salusba, hol a következő napot tölti és szeptember 10-én bevonul Perpignanba.⁵ Ez alkalommal Zsig-

¹ Falchs jelentése. Finke: Acta, III. 192. szerint. Falchs szerint Zsigmond már nagyban kíváncsi meglátni Ferdinand országát, Perpignant, Roussilont és környékét.

² Basler Chroniken, V. köt. 169. oldal.

³ L. Jakab toursi püspök levelét augusztus 31-ről, a konstanci zsinathoz. Finke: Acta, II. 259. oldal.

⁴ Basler Chroniken, V. köt. 160. oldal és Dynter Chronicon, Ram-féle kiadás III. 292—293. oldal (a Collection de chroniques Belges inédtés gyűjteményben).

⁵ Szeptember 1-én Ferdinand Zsigmondhoz két levelet intézett, melyek már Perpignanban keltek. Az egyik levélben írja, hogy Ottonust és Jakcho-t még Valenciában fogadta, akikkel a találkozás részleteit beszélte meg, amely akkoriban — július havában — augusz-

mond a Benedek és Ferdinand által kiállított menlevelek ki-
egészítését is kérte. E menlevelek eredetileg csak 400 lovas-
ból álló kíséretre szóltak. Zsigmond ezt keveselte és azok ki-
terjesztését 1500 lovasra kérte.¹ Fogadta továbbá Zsigmond
a francia király követségét, a rheimsi érsek vezetése alatt. E
követség — írja Falchs — Zsigmondot kedvezőtlenül igye-
kezett befolyásolni Ferdinand és Benedek iránt. Falchs hírt
ad arról is, hogy Zsigmond, akinek tétlenségét már a kon-
stanci zsinat is gyanus szemmél nézte, közölte vele, hogy kö-
vetelni fogja Benedek lemondását.² Megjelent Narbonneban
Ferreri Szt. Vince is Benedek pápa egyik lelkes párthíve,
aki július 1-én kelt útra Saragossából Narbonneba. Úgy lát-
szik, mindegyik oldalról súlyt helyeztek arra, hogy jelen le-
gyen a tárgyalásokon. Azok a levelek, melyek ebben az idő-
ben — augusztus—szeptember — íródtak, azt mondják,
hogy Ferreri Szt. Vince Zsigmond meghívására jött Narbon-
neba, miután Zsigmond őt Benedek pártjától elvonni kí-
vánta. A szent ekkor meg volt győződve Benedek lemondási
szándékának őszinteségéről és ennek többízben kifejezést is
adott.³

tus 10., 12., 15., vagy 20-ra volt tervezve. A másik levélben tudatja
Zsigmonddal, hogy levelét, melyet követei, Rudolf sulczi gróf, Jakch
Mihály, Johannes de Botbor teológiai tanár, Ottobonus de Bellonis
jogtudor és Tamás honti főesperes hoztak magukkal, átvette, melyért
meleg köszönetet mond, valamint hogy Perpignanra esett Zsigmond
választása. Igéri, hogy két napon belül követeket fog Zsigmondhoz
küldeni, kik szándékáról őt közvetlen fogják informálni. Ferdinand
továbbá szeptember 2-án elsőszülött fiát, Alfonsot, valamint feleségét
is Perpignanba hívta, utalással Zsigmond megérkezésére. Épp így szept-
ember 2-án és 4-én Berengár bari grófnak, az armagnaci grófnak és
a navarrai királynak is írt ily értelemben. Mind e levelek másolatai
a barcelonai levéltár regestakötetei után, a Thallóczy-gyűjteményben,
M. N. Múzeum könyvtára.

¹ Dynter, III. 292—293. oldal és Basler Chroniken V. köt. 160.
oldal. Finke : Acta, III. 445. oldal, jegyzet szerint. Falchs augusztus
29-én jelentette, hogy Zsigmond kísérete 700 lovasból, a zsinati kö-
veteké 600 lovasból áll. Előző nap egy magyar főúr érkezett meg,
70—80 lovaskísérettel.

² Falchs augusztus 29-iki jelentése. Finke : Acta, III. 192. szám.

³ L. Jakob toursi püspök levelét augusztus 31-ről. Finke : Acta
II. 259. oldal. Brettle : San Vicente Ferrer und sein literarischer
Nachlass. Münster i/W. 1924. a 63. oldalon.

Mindezzel azonban az idő csak előrehaladt, a nélkül, hogy a tárgyalások tulajdonképpen céljához, az únióhoz közelebb jutottak volna. Petrus de Falchs mellett most Ferdinandnak egy újabb követje jelent meg Narbonneban, Matia de Puig. Mindketten azon voltak elsősorban, hogy Zsigmond Perpignanba érkeztét, tekintettel Ferdinand súlyos állapotára, halasszák el minél továbbra. Szeptember 2-án Ferdinand újabb utasítást adott megbízottainak. Örömeinek adott kifejezést Zsigmond úniótörekvései felett és kérte, hogy Zsigmond — tekintettel betegségére — jöjjön Perpignanba, melyet, valamint egész birodalmát, rendelkezésére bocsátja. Tekintettel állapotának rosszabbodására, fiát, Alfonsot bízta meg Zsigmond fogadásával, akinek és 500 főnyi lovaskíséretének *salvus conductus* fog adni, mely számba az rhodusi nagymester, a toursi érsek és a noyoni Szt. Eligius kolostor apátjának kísérete nem lesz belefoglalva. Az utasítás megint csak azzal végződik, hogy Zsigmondnak Perpignanba utazását halasztassák el.¹

A narbonnei ideges hangulatot növelte Didacus Moxena minorita szerzetes megjelente, aki szeptember 1-én érkezett meg Narbonneba. Petrus de Falchs ezt szeptember 3-án jelentette Ferdinandnak azzal, hogy Moxena útját legközelebb folytatni fogja Ferdinandhoz, kihez a konstanci zsinat küldte.² Zsigmond gyanus szemmel nézte Moxena megjelenését, akit vonakodott fogadni. Petrus de Falchs szeptember 4-én jelenti Ferdinandnak, hogy Zsigmond elővette őt és információt kért tőle Moxena felől. Falchs válaszára, hogy Moxena Ferdinand familiarisa és hű embere, Zsigmond kijelenté, hogy rosszabb embert a zsinat nem küldhetett Ferdinandhoz. Gyanus személynek, kémnek tekintette őt és kijelenté, hogy ha Moxena Perpignanba megy, ő bizony nem fog odamenni. Falchs igyekezett Zsigmondot jobb véleményre bírni, azt azonban ő sem tagadhatta, hogy Moxena váratlan megjelenése nem volt alkalmas az ügyeket kedvezően befolyásolni. Láttá azt, hogy

¹ Finke : Acta III. 194. szám.

² Moxena levelet hozott a zsinattól Ferdinandnak, aki a levél másolatát szeptember 9-én és 14-én megküldte Zsigmondnak. Ferdinand levelei Zsigmondhoz másolatban, Thallóczy-gyűjtemény, M. N. Múzeum könyvtára.

úgy Zsigmond, mint a zsinati követek idegenkednek Moxenától, miután az úniótárgyalásokat maguk akarják vinni, minden közvetítő kikapcsolásával, amit egyesek hiúságára vezet vissza. Azt nem tagadhatta, hogy Moxena gyanút keltett maga iránt, így megbízólevelét maga fogalmazta, azonkívül Ferreri Szt. Vince ellen különböző vádakát emelt, ami visszatetszést szült.¹ Moxena maga sem érezte magát jól Narbonneban, erre mutat Falchs szeptember 3-iki jelentése, mely szerint Moxena tartott attól, hogy személyét bántalom érheti.² El is hagyta Narbonnet és Ferdinandhoz ment, aki szeptember 9-én közölte Zsigmonddal Moxena megérkeztét, aki a zsinattól levelet hozott neki.³ Maga Falchs kevés jelentőséget tulajdonított Moxena megjelenésének és azt tanácsolta Ferdinandnak, hogy ilyen értelemben kezelje ő is az ügyet a Zsigmondhoz intézendő levelekben.⁴

V.

Zsigmond ezalatt megkezdte előkészületeit a perpignani útra. Szeptember 5-én, éjjel két órakor jelentették Falchs és Puig Ferdinandnak, hogy Zsigmond a szárazföldi utat választja a tengeri út helyett. A követek úgy vélték, hogy ezt az alkalmat fel lehetne használni arra, hogy Ferdinand a maga hatalmát és uralmának erős voltát kifejezésre juttassa, annál is inkább, mert a francia követek nem szűnnek meg Zsigmondot Ferdinand ellen befolyásolni és hatalmát kisebbiteni. Azt ajánlották tehát a királynak, hogy rendezzen Laucataban nagy díszfelvonulást az aragon flottával, öltönn a hajóhad zászlódíszát és zenével és üdvövésekkel tisztelegjen Zsigmond előtt.⁵ Ugyanakkor jelentették, hogy Zsigmond főudvarmesterét, Ottobonus de Bellonist és Jakch Mihályt fogja Perpignanba küldeni, hogy ott neki és kíséretének szál-

¹ A jelentés Finke : Acta, III. 196. szám és 447. oldal, 2. jegyzet.

² U. o. 195. szám.

³ Ferdinand levelének másolata a Thallóczy gyűjteményben, M. N. Múzeum könyvtára.

⁵ Finke : Acta, III. 448. oldal, 2. jegyzet.

⁴ U. o. 198. szám. Ferdinand szeptember 14-én erre vonatkozó rendeletet intézett Pere Grimánhoz. Másolata a Thallóczy gyűjteményben, M. N. Múzeum könyvtára.

lást készítsenek, és akik egyúttal közölni fogják, hogy hányan jönnek Zsigmonddal. Narbonneban időközben a találkozás alkalmából megjelentek száma folyton növekedett. Az újabban érkeztek között volt két küldöttség Lengyelországból és Csehországból, mindegyikük körülbelül 100 lovassal, úgyhogy valamennyien nem is helyezkedhettek volna el Perpignanban. Zsigmond kiküldötteivel együtt a zsinati követek is küldtek ki egy megbízottat, hogy ez részükre Perpignanban szállást keressen. Erre nézve Zsigmondnak az volt a kívánsága, hogy a követek az ő szállása közelében lakjanak, hogy velük könnyebben és gyakrabban érintkezhessék.¹ Ezen előkészületek közben még tovább folytak a kísérletek, hogy Zsigmondot még egy ideig visszatartsák.² Szeptember 6-án jelentik Ferdinand követei, hogy Zsigmond utazásának újabb nyolc nappal való elhalasztásába semmiképpen sem akar beleegyezni és elutazását szeptember 8-ára, vasárnapra tűzte ki.³ Ezen a napon — szeptember 8-án — újabb követ érkezett Ferdinandtól, a zamorai püspök, akinek útján Ferdinand Zsigmond útjának újabb nyolc nappal való elhalasztását kérte.⁴ Zsigmond e kérelmet rendkívüli ingerültséggel fogadta; időközben ugyanis megérkezett a rigai érsek, akit a konstanci

¹ U. o.

² Szeptember 6-án Ferdinand fegyverhordozóját, Ram Mátét küldte Zsigmondhoz, kérve, hogy Ram információinak adjon hitelt. Közli vele, hogy állapot a újból súlyosbodott, ami visszatartja őt, hogy Zsigmondot mielőbb láthassa. A levél a Thallóczy gyűjteményben, M. N. Múzeum könyvtára.

³ Finke: Acta, III. 451. oldal.

⁴ U. o., II. 263. oldal. A zamorai püspök kiküldetése szeptember 7-én történt. Ugyanaznap Ferdinand Zaragossa városát felszólította, hogy küldjön a perpignani tanácskozásokra képviselőket. A levélből megtudjuk, hogy hasonló felszólítás még más városokhoz is ment. Szeptember 10-én Ferdinand Murviedro városának ír, hogy Bernardo de Caydia városi bailli útján informálni fogja a várost az eddig történetekről. Ugyanaznap megsürgeti az oleroni (?) püspököt, hogy jöjjön Perpignanba. Szeptember 10-én Ferdinand Bernardo Caydiának, Murviedro város baillijának ír és pénzt kér tőle, 4000 frtra volna szüksége, — mondja a levélben, — de adjon a város legalább 3000 frtot, melyért minden biztosítékot kész megadni. Szeptember 11-én Bernardo de Cabrerat rendeli Ferdinand Perpignanba, valamint a cataloniai tartomány kormányzóját. Mind e levelek másolatban a Thallóczy gyűjteményben, M. N. Múzeum könyvtára.

zsinat küldött Zsigmondhoz, erélyesen sürgetve a döntést, hogy az egyház végre látható, törvényes fejet nyerjen.¹ Az újabb halasztási kérelem felett Zsigmondnál nagy tanácskozás tartatott, mely a késő éjjeli órákig elhúzódott. Zsigmond semmiképpen sem akarta Ferdinand kérelmét teljesíteni, de végre nagy nehezen engedett. Éjfélután három órakor tudatta Ottobonus az aragon követekkel, hogy Zsigmond beleegyezett egy újabb halasztásba és e szerint szeptember 15-én, vasárnap fog útnak indulni és 16-án vagy 17-én fog Perpignanba megérkezni.²

Ez volt az utolsó halasztás, amire Zsigmond rábírható volt. Mielőtt ő maga útnak indult volna, fényes követséget menesztett Perpignanba Benedek és Ferdinand üdvözlésére. A követség tagjai voltak Jakob toursi és János rigai érsekek, Jakob adriai püspök, Garai Miklós Magyarország nádora, Bebek András főlovászmester, Jakch Mihály, Ottobonus de Belonis, Conradus de Susato, a teológia mestere, Hugo de Holbez, Johannes de Belliforti és Lambertus Ordinati jogtudósok. A két utóbbi a savoyai gróf követei voltak.³ A követeket a pápa és a király nagy tisztelettel fogadták. Megérkezésük utáni napon (szeptember 12-én), Benedek pápa előtt jelentek meg kihallgatáson. Ferdinand megbízásából fia, Don Alfonso, nagybátyja, Don Alonso Enriquez tengernagy, a niéblai gróf és néhány udvari ember kísérte őket. A pápa lakosztályában arany szövettel borított trónon ülve fogadta a követeket. Rendelére a kihallgatási terem ajtaja nyitva maradt. A követeket Alfonso trónörökös vezette a pápa elé, akinek átadták

¹ A rigai érseket a zsinat augusztus 23-án küldte Zsigmond után, tartva attól, hogy Zsigmond előbb Párizsba fog menni a francia és angol királyok közt a békét közvetítendő, ami az únió ügyét ismét elodázta volna. Finke: Acta, II. 257. oldal. A zsinat ekkor még nem tudta, hogy Zsigmond egyenesen a találkozásra ment.

² A követek szeptember 9-iki levele kivonatban Finke: Acta, III. 198. szám és 451. oldal, jegyzet

³ A követek nevei Zsigmondnak szeptember 10-iki Ferdinandhoz intézett levelében. Kivonata u. o. III. 377. oldal, 2. jegyzet. A Crónica del Rey don Juan II. szerint a követek voltak: «el Gran Conde de Ungria, llamado Nicolao de Grecia, el Arrobispo de Torsintara, iba el Arrobispo de Rines, é otros dos obispos, é siete mæstros en Teologia», az 1779-iki valencei kiadás 141. lapján.

megbízólevelüket, de sem kéz-, sem lábesókra nem járultak, miután szemükben nem volt törvényesen megválasztott pápa. A követek nevében a toursi érsek latin beszédben üdvözölte a pápát, a szokásos Szentatya megszólítás helyett a Serenissimo é Potentissimo Padre megszólítást használva. A beszéd a szokásos keretekben mozgott, éppúgy Benedek válasza is. Az érsek kiterjeszkedett a találkozás előzményeire, előadta, hogy Zsigmond és Ferdinand megegyeztek volt Nizzában, mint a találkozás helyében, majd Ferdinand betegségére való tekintettel Zsigmond nem kímélve fáradságot és nem rettenve vissza a hosszú útjában őt fenyegető veszedelmektől, Narbonneba jött, országait a hitetlenek támadásaitól fenyegetve hagyva hátra, hogy az egyháznak megadja az óhajtott békét és úniót a 36 év óta tartó schisma után. Előadta, hogy Konstantinban összegyűlt az általános zsinat, melyen az összes keresztény fejedelmek országai jelen vannak, kivéve a spanyolokat. Utalt arra, hogy az egyház úniója másképp, mint a pápai trónt elfoglalók lemondása által nem állhat helyre, előadva, hogy János és Gergely pápa már le is mondtak. Dícsérte Benedek bölcsességét, utalt hajlott korával járó bölcsességére és kifejezte abbeli reményét, hogy a pápa bölcs elhatározásával véget fog vetni a szakadásnak, meghozva az Istennek kedvező áldozatot a pápai méltóságról való lemondással, hogy végre megválasztható legyen kánonszerűleg a törvényes pápa, akit mindenki el fog ismerhetni.

Benedek pápa válaszában dícsérőleg emlékezett meg Zsigmondról, aki ily hosszú útra szánta el magát, csakhogy az egyház úniója létrejöjjön. Utalt arra, hogy azáltal, hogy ő és Ferdinand elhatározták magukat, hogy Perpignanba jönnek, maguk is tanujelét adták, hogy az egyház únióját komolyan akarják. Ami lemondását illeti, a pápa újból is hangoztatta lemondási készségét, ha ezzel az egyház úniója helyreállhat. A pápa válaszát a követek köszönettel tudomásul vették, abban a hitben, hogy az únió ügye megoldást fog nyerhetni.¹

Másnap, szeptember 13-án, a követek Ferdinand előtt jelentek meg kihallgatáson. Ferdinand gazdagon feldisznított

¹ Crónica del Rey don Juan II. a 191. oldalon. Zurita, i. m. a 116. oldalon egészen röviden.

teremben, betegsége miatt, ágyban fekvé fogadta a követeket, akik átadták a királynak is megbízólevelüket. Ferdinand, ki oly gyöngé volt, hogy alig tudott beszélni,¹ meleg szavakkal üdvözölte a követeket, hellyel kínálta meg őket. Nevükben szintén a toursi érsek beszélt a királyhoz. Utalt arra a nagy megtiszteltetésre, mely a királyt oly hatalmas fejedelem jövetelével, aminő Zsigmond, érte, máskülönben a beszéd ugyanazon keretekben mozgott, mint a Benedekhez intézett. A király válaszában örömének adott kifejezést a megtiszteltetés felett, melyben őt Zsigmond jövetelével részesítette és reményének adott kifejezést, hogy az ügy, mely végett jött, kedvező elintézésre fog nyerni. Kifejezte ő is készségét, hogy az egyház békéjének helyreállítása körül teljes erejével közreműködjék. A követek a királynak is köszönetet mondtak válaszáért, azután átadták Alfonso trónörökösnek és Pedro infansnak Zsigmondnak hozzájuk intézett leveleit.²

A követek szeptember 14-én tértek vissza Zsigmondhoz, aki szeptember 17-én átlépte az aragon határt.³ Alfonso trónörökös a király megbízásából Salsesben üdvözölte Zsigmondot, aki elsőben Canet várában állapodott meg — ma St. Nazaire, Perpignanától kelet felé két óra járásnyira — ahol a Caneti gróf őt estebéden látta. Fogadására Canetben is nagy előkészületeket tettek. Alfonso rendeletére díszes sátrakat vertek, melyekben a király megebédelt és meghált. Benedek pápa is küldött megbízottakat Zsigmond elé, a pápai camerlengo vezetése alatt több püspököt, nagyobb számú papot, apátokat és jogtudósokat. Ezek társaságában töltötte Zsigmond és kísérete Canetben az éjszakát és a következő napot, szeptember

¹ Zurita, u. o.

² U. o.

³ Ferdinand közben szeptember 14-én Mathias de Podiot küldte Zsigmondhoz, aki Zsigmondot a király szándékáról bővebben fogja informálni. Kéri Zsigmondot, hogy Podio szavait olybá vegye, mintha maga a király mondaná azokat. Szeptember 15-én Ferdinand Petrus Blan tabellarius útján két jámbor öszvért küld Zsigmondnak, kiről hallá, hogy útjában elfáradt. Az öszvérek Zsigmondot «hucusque queta sessione conducant». Szeptember 27-én Ferdinand Zsigmondot kéri, hogy a kíséretében lévő rhodusi nagymestert is hozza magával Perpignanba. A levelek másolatai a Thallóczy gyűjteményben, M. N. Múzeum könyvtára.

19-én pedig ezek kíséretében folytatta útját Perpignan felé.¹

Perpignanban is nagy előkészületeket tettek Zsigmond fogadására. A város kapujában két bíbornok fogadta, akik között vonult be a városba. Fogadására megjelentek továbbá a castiliai király követei: a Montesat-rend nagymestere a rend tagjaival együtt, azonfelül ott voltak még kíséretében Alfonso infans az ország egyházi és világi nagyaival, valamint a városban jelenlévő castiliai nagyok is. A város utcái, amerre a menet elhaladt, szőnyegekkel voltak borítva, a város kapuja pedig kívülről francia szövettel gazdagon fel volt díszítve. A kapun belül gazdagon díszített emelvényen selyembrokáttal borított karosszék volt felállítva, ami szokásban volt oly esetben, ha az uralkodó először vonul be valamely városba, amikor is abban helyet foglalva, esküvel fogadta meg a város kiváltságainak, szokásainak és törvényeinek megtartását. Zsigmond bevonulásakor ez elmaradt, lévén ez tisztán aragon szokás. A város kapujában fogadta őt a városi előljáróság és itt adták át Ferdinand ajándékát Zsigmondnak, egy gazdagon felszerszámozott castiliai lovat, melyet Zsigmond köszönettel fogadott és azon lovagolt szállásáig. A menet élén négy fegyverhordozó haladt, kezükben buzogánnyal, majd 25 lovas három zenésszel. Zsigmond előtt egy lovas haladt, hegyével felfelé tartott karddal, annak jeléül, hogy a király nem a maga uralma alá tartozó területen jár. A néphit azt tartotta, hogy a lovas egy török fejedelem, akit Zsigmond egy ütközetben ejtett foglyul. Zsigmondot hat gazdagon öltözött lovasapród vette körül, utánuk negyven lovasapród haladt hat kürtőssel, kiknek kürtjei a birodalmi címerrel ékesített takarókkal voltak díszítve. A menetben ott voltak még a király tanácsosai és udvari emberei, valamint 300

¹ A konstanci zsinaton már aznap, szeptember 19-én, elterjedt a híre Benedek lemondásának, mire a város harangjai megkondultak. A hírt egy szeptember 18-án este hat órakor megérkezett hírnök hozta, de másnapra valótlannak bizonyult. L. Petrus de Pulkának, a bécsi egyetem zsinati követének szeptember 19-iki levelét. Archiv zur Kunde österr. Geschichtsquellen, XV. köt. 30—31. oldal. A szeptember 26., október 15., december 7., 17. és 22-iki levelekben röviden említve vannak a Perpignanból érkezett hírek, melyek mind az alább előadandókkal egyeznek.

fegyveres. Zsigmond szállása a ferencrendiek kolostorában volt, melyet Ferdinand parancsára gazdagon kidíszítettek. Lakosztálya is gazdagon volt díszítve. Az egyik teremben hét lépcsőfokú emelvényen díszes selyembrokáttal letakart, mennyezetes karosszék volt felállítva, előtte nagy asztal, miután Zsigmond szokása az volt, hogy asztalánál rendszeren 14—15 lovag étkezett vele együtt. A teremben elhelyezett többi asztal a király kíséretének volt szánva. Szállására érve, Zsigmond estebédhez ült. Tekintettel az egyházat dúló szakadásra, a király nem étkezett ezüstről. Perpignani tartózkodása alatt őt és kíséretét Ferdinand és Benedek látták el. A királyi udvarba szárnyasokat és különböző halakat szállítottak és oly mennyiségű castiliai, görög és malváziai bort, hogy a jelenlévő idegenek, elsősorban a németek, alig tudtak hová lenni az aragon király bőkezősége feletti csodálkozásukban.¹

A perpignani találkozás fényét emelték a különböző idegen fejedelmi személyek követségei is. A konstanci zsinat követségén kívül, mely Zsigmonddal jött, a Crónica del Rey don Juan II. megemlíti a következőket: az armagnaci gróft, a savoyai vicomteot, Lajos briegi herceget, Lévai Cseh Péter magyar főlovászmestert, akik felkeresték a castiliai udvart és megfordultak Granadában és Portugalliában is,² ahol mindenütt nagy tisztelettel fogadták őket, különösen Juan castiliai király és anyja, az özvegy királyné. Visszatérve Zsigmondhoz, beszámoltak az őket ért megtisztelő fogadtatásokról, kérve a királyt, hogy a maga részéről is megkülönböztett tiszteletben részesítse a Juan király részéről jelenlévőket. A magyarok közül többek között — mint láttuk — Garai Miklós nádor is jelen volt. A francia király részéről jelen voltak a toursi, toulousi és tournayi érsekek, a carcassonei

¹ A bevonulásról szól a röteli krónika, Basler Chroniken, V. 160—161. oldal, Wolkenstein Oswald egyik költeményében (Die Gedichte Oswald von Wolkensteins. Göttingen, 1904. a 63. számú költeményben) és nagy részletességgel a Crónica de Rey don Juan, a 142—143. oldalon.

² Ferdinand menlevelei nevezettek és mások részére említve vannak Finke: Acta. III. 371. oldal, az 1. jegyzetben.

püspök, a párizsi prévot és a párizsi egyetem három tudora.¹ Megjelentek az angol király követei is, akik a konstanci zsinaton is jelen voltak, a winchesteri püspök és három híres jogtudós. Magyarországból még jelen voltak a királyi főcancellár, három jogtudós és három teológus. A navarrai király részéről jelen voltak a királyi protonotarius — a király fia — és a cortes gróf, a király törvénytelen fia és még számosan.²

Másnap, szeptember 20-án, Zsigmond szállásán maradt. Péntek lévén, böjtöt tartott és átvette Ferdinand ajándékait. Ezek között volt három gazdagon felszerszámozott ló, melyek közül különösen egy könnyű hátasló volt gazdagon felszerszámozva, amennyiben a lószerszám, a sügyellenző, a takaró, a sarkantyúk és a kard finom aranyból volt. A sügyellenző smaragdokkal és gyöngyökkel volt ékítve és hasonlóképp különböző színű drágakövekkel volt a kard hüvelye is kirakva. A kard markolatát két rubinkó ékesítette, mindkét oldalon egy-egy, a nyereg húzott aranyfonállal volt díszítve, elől pedig a nyeregíven egy drága ékszerdarab volt alkalmazva balas rubinnal és gyöngyökkel kirakva. Azonkívül két mór öltönyt is küldött Ferdinand ajándékba, melyek egyike arannyal áttört szövetből, másika pedig hímzett volt, nemkülönben egy skarlátvörös köpenyt is. Mindez ajándékokat Zsigmond nagy köszönettel és meglelégedéssel fogadta.³

Szeptember 21-én, szombaton, megkezdődtek a tárgyalások. Az első nap udvariassági tényekkel telt el. Zsigmond a maga kíséretével, valamint a többi fejedelmi követekkel Benedek látogatására indult. A pápa díszesen felékesített teremben fogadta, mely olyképp volt elrendezve, amint az a konsistoriumok alkalmával szokásos. A pápa konsistorialis módon, mitra nélkül, de mantellummal és fején capuciummal fogadta a királyt. Két kardinális diakonus eléje ment az ajtóig és közbül fogva őt, a pápa elé vezették. A pápa, midőn a

¹ A párisi egyetem augusztus 31-én értesítette Ferdinándot, hogy Perpignanba két megbízottat küld: Gentiani Benedeket, a szentírás tanárát, aki egyúttal az egyetem zsinati követe is volt és Despars Jakab orvostudort. Finke: Acta, III. 193. szá n.

² Crónica del Rey don Juan II. a 143. lapon.

³ U. o., 143—144. oldal. A perpignani tanácskozásokról röviden említést tesz Alpartil Márton krónikája is.

király a terembe ért, felemelkedett helyéről és kezével megérintette a capuciumot, mire mindketten kezét fogtak és megcsókolták egymást.¹ A pápa széke mellett valamivel alacsonyabban Zsigmond részére volt egy szék felállítva. A pápa hellyel kínálta meg a királyt, aki szabadkozott elsőnek leülni, mire mindketten egyszerre foglaltak helyet. Zsigmond ezután rövid beszédet intézett a pápához. Megköszönte a megtisztelő fogadtatást, melyben a pápa őt részesítette, midőn bíbornokait, kamarásait és udvarának embereit küldte ki fogadtatására, ahogy ez királyi látogatásnál szokásos. Elmondotta, hogy már régóta kívánsága volt őt látni, hogy személyesen megismerkedhessék vele s ezért nem habozott oly hosszú és veszedelmes utat megtenni. Előadta, hogy a pápa egyedül képes az egyháznak a régóta óhajtott egységet megadni, appellált a pápa magas korával járó bölcseségére, utalt János és Gergely pápák példájára, kiemelve, hogy Benedek mily nagy érdemeket szerez magának Istennél, ha a kereszténységet ezen nagy megpróbáltatásból kimenti. A pápa válaszában hangoztatta, hogy az előadott kívánság mindenkép méltó egy oly keresztény fejedelemez, aminő Zsigmond, kit személyesen megismerni nagy megtiszteltetésnek tart magára nézve, s akinek kiváló tulajdonságairól már régóta hallott. Hangsúlyozta, hogy már akkor is, amidőn még nem volt a pápai méltóság birtokában, mindenképpen azon volt, hogy az egyház békéjét visszanyerje, mely célból nem kímélte sem személyét, sem javait, bejárva számos országot úgy szárazon, mint vizen, magát és kísérőit számtalan veszélynek, sőt a halálnak is kitéve, a nélkül, hogy célját el tudta volna érni. Minthogy kívánsága az egyház únióját illetőleg találkozók Zsigmond kívánságával, a maga részéről teljes erejével azon lesz, hogy az egyház úniója megvalósuljon és

¹ A szokásos kéz- és lábsók elmaradt, mert Zsigmond Benedeket nem tekintette törvényes pápának. Pedro Comuelnek Climent Zapera püspökhöz (?) intézett levele szerint a látogatás végétével Zsigmond a pápának mindkét kezét megcsókolta. Finke: *Acta*, III. 203. szám. Kiadva Sebastián Puig y Puig, Pedro de Luna último papa de Aviñón 1387—1430. Barcelona, 1920. művében is, ahol 285—303. oldalon van szó a perpignani tanácskozásokról.

ezzel a király és az egész kereszténység óhaja teljesedjék.¹

Zsigmond után a zsinati követek emeltek szót. Hosszú beszédben, támaszkodva a szentírára és az egyházatyák irataira, kifejtették Benedek lemondásának szükségét, amit Zsigmond is hangoztatott, amelyet a zsinat nevében ők is kívántak, megjegyezve, hogy ha Benedek ezt megtenni vonakodnék, a zsinat kénytelen lesz ellene eljárni abban a formában, melyet az egyház békéjének megfelelőnek tart. Benedek válasza ugyanolyan értelmű volt, mint aminőt Zsigmondnak adott. A tisztelgés ezzel véget ért és Zsigmond térdet hajtva a pápa előtt, megcsókolta a pápa mindkét kezét, mire az megölelte és kétszer megcsókolta a királyt², aki a krónikaíró szerint, meglegegedetten távozott abban a hitben, hogy Benedek kijelentésének megfelelőleg fog cselekedni is.³

Ferdinand királyt Zsigmond ugyanaznap délután látogatta meg, miután látogatását előre tudatta a királlyal. Ferdinand betegsége miatt ágyban fekvé fogadta Zsigmondot, kinek részére az ágy jobboldalán selyembrokáttal leterített díszes szék volt felállítva. Zsigmond beléptekor háromszoros üdvözléssel köszöntötte és megölelte az ágyban fekvő királyt, sajnálkozását fejezte ki a király betegsége felett, majd helyet foglalva megismertette vele a közte és Benedek között lefolyt délelőtti találkozást. Ferdinand is örömét fejezte ki a felette, hogy Zsigmondot láthatja, aki oly messze földről, oly nagy veszedelmek között jött ide és reményének adott kifejezést, hogy Zsigmond jövetele üdvös eredménnyel lesz az egyház úniójának megteremtésére. A két uralkodó hosszabb ideig maradt együtt, könnyű, befőttekből álló uzsonnát fogyasztottak el, majd Zsigmond elbúcsúzva Ferdinandtól, a királynét, leányát és Alfonso herceg feleségét látogatta meg. Beléptekor a királyi hölgyek az ajtóig mentek eléje. Zsigmond nagy tisztelettel köszöntötte őket és karját nyújtva a királynénak, helyéhez vezette. Helyet foglalva megkezdődött a társalgás. Zsigmond

¹ Crónica del Rey don Juan II., a 144. oldalon és Comuel levele Finkénél i. h.

² Ezt a Comuel-féle levél mondja. Finke : i. h. A Crónica ada-
taival ez ellentétben áll.

³ Crónica del Rey don Juan II., a 144. oldalon.

latinul beszélt, Alfonso herceg a tolmács szerepét vitte. A tárgyalás végeztével Zsigmond elbúcsúzott a hölgyektől és Alfonso kíséretében visszatért szállására.¹

Másnap; szeptember 22-én, vasárnap Ferdinandnál összejöttek Zsigmond, Benedek, az armagnaci gróf, Garai Miklós nádor és a többi egyházi és világi nagyok. A kíséret hátra maradt, Benedek, Ferdinand és Zsigmond egyedül tanácskoztak. A tanácskozás majdnem három óra hosszat tartott. Zsigmond előadta, hogy immár négy év óta fáradozik az egyház békéjének helyreállításán és azzal az óhajjal jött ide is a találkozásra, hogy azt megvalósítsa. Az egyház úniója érdekében levélben kereste meg az összes keresztény fejedelmeket, akik hozzájárultak a konstanci zsinat megtartásához. Ő maga nem kímélve fáradságot és munkát, eljött ide, hogy Benedeket rábírja a lemondásra, aminek meg kell történnie, miután köztudomásúlag János és Gergely is lemondtak már. Szavainak bizonyítására kész volt bemutatni a hivatalos iratokat, melyekből kitűnik, hogy a másik két pápának lemondása tényleg megtörtént. Benedek válasza újból kitérő volt, előadta, hogy ő is azon van, hogy az egyház békéje helyreálljon és hogy ez bekövetkezzék, le is fog mondani méltóságáról.² Ezzel a se hideg, se meleg válasszal természetesen csak az volt a célja, hogy a tárgyalásokat minél tovább elhúzza.

VI.

A szeptember 22-iki találkozással megkezdődtek a tulajdonképeni tárgyalások, melyekben a főszerepet a konstanci zsinat követői, köztük a rigai érsek, vitték. A beavatottak előtt azonban már az első napokban nem volt kétséges, hogy a tárgyalások nem fognak eredményre vezetni. Szeptember 29-én a rigai érsek levelet intézett a konstanci zsinathoz, melyben közölte, hogy a tárgyalásokat Zsigmondon és Ferdinandon kívül még négy, általuk kiküldött megbízott viszi. Dícsérte Ferdinandot, aki az únió lelkes és buzgó hívéül mutatja ma-

¹ U. o.

² Crónica i. h. 145. oldal. Röviden szól a találkozásról a Comuel-féle levél is. Finke : i. h.

gát. A tárgyalásokban arra a megállapításra jutottak, hogy vagy lemond Benedek pápa és ezzel lehetővé teszi az egyház békéjét, vagy pedig, ha ezt nem teszi meg, felmondják neki az obedienciát. Ennek következménye leendő, hogy a spanyolok külön nemzetet fognak alkotni a zsinaton, melyre annak kiválóbb tagjai Zsigmonddal együtt utaznának el.¹ Nehány nappal később, október 2-án, Zsigmond intézett levelet a zsinathoz. Azon kezdte, hogy meg tudja érteni, hogy a zsinat már türelmetlenül várja a híreket, ő maga szeretne volna a zsinatot jó hírrel megörvendeztetni, azonban Benedek pápa minden ígérete dacára állhatatosan vonakodik a lemondást megtenni és ezzel az egyház únióját megvalósítani. Az únió kérdésében teljes egyetértés van közte, az aragon és castiliai királyok és a zsinat között. A levél írása közben — mondja Zsigmond — oly hírt vesz, amely reményleni engedi a kedvező megoldást. A hírt teljes titokban közölték vele és nem is tud róla senki, csak Eberhard württembergi gróf, aki azt tudatni fogja Lajos bajor herceggel, Zsigmondnak a zsinaton helyettesével, hogy az közölje ezt a zsinati atyákkal.² Hogy miben állt ez a kedvező hír, azt a levél nem mondja meg, de valószínűleg az obediencia felmondására vonatkozott arra az esetre, ha Benedek lemondását nem hajtja végre.

Benedek pápa eddig folytonos ígérekkel és nagyhangú, de minden komolyságot nélkülöző kijelentésekkel válaszolt lemondása kérdésében. Most, hogy a tárgyalások komolyra fordultak és Zsigmond azzal a minden kétséget kizáró követeléssel lépett fel, hogy Benedek mondjon le és pedig minden feltétel nélkül, Benedeknek, ha csakugyan komolyan kívánja a békét, végre be kellett váltania ígéretét. Azonban a pápa még ekkor sem volt rábírható ígérete beváltására. Még mindig azt remélte, hogy sikerülni fog magát a pápai méltóságban megtartani és ellenfelei lemondása után el fogja érhetni azt, hogy őt mint törvényes pápát elismerik. Környezetének egyes tagjait felszólította, adjanak véleményt arról, hogy miképpen volna lehetséges az úniót elérni. Ilyen vélemények maradtak reánk Rodrigo Fernandez y Narvaez jaeni püspök,

¹ A levél Finke: Acta, II. 263—264. oldal.

² U. o. 264—265. oldal.

fr. Antonius de Piscibus Benedek poenitentiarius és Petrus Fonseca, S. Angelo bíbornoka tollából.

A jaëni püspök¹ véleménye erélyesen állást foglalt a pápának azonnali lemondása ellen, mert ez úgy tűnik fel, mintha az a fejedelmek kényszere alatt történt volna, lemondása az egyházat csak anarchiába döntené, miután nem állana módjában utódja megválasztása tekintetében intézkedni. A lemondás helyett a vélemény a következő eljárást ajánlja: Hatálytalaníttassék a Pisanum,² ennek megtörténte után adassék Benedeknek menlevél, hogy szabadon mehessen udvarával együtt Rómába vagy Konstancba, hol ünnepélyesen fogadtatik mint pápa, és miután teljes bocsánatot biztosított volna az antikardinálisoknak és régi ellenfeleinek, lemondana a pápai méltóságról, mire újból megválasztatnék a pápai trónra.³

Antonius de Piscibus véleménye nagyon rövid. Bevezetésében hangoztatja, hogy a pápa felszólítására, miszerint jelölne meg az utakat és módokat, melyekkel a schisma megszüntethető volna, inkább szeretne hallgatni, mint véleményt nyilvánítani, miután Benedek kétségkívül sokkal jobban van az egész kérdéstről tájékozódva, mint bárki más, még pedig négy oknál fogva: Először, mert még a schisma előtt nyerte el a bíbornoki méltóságot, másodszor, mert résztvett VI. Orbán törvénytelen és VII. Kelemen törvényes választásán, harmadszor, mert az únió létrehozása körül a pápa jóformán már a schisma kezdete óta fáradozott, és negyedszer, mert ha az únió kérdésében bárki is szerkesztett légyen valamely véleményes iratot, ezt a pápa ismerni fogja. A schisma megszüntetésére különben három utat és módot lát, az egyik a kérdés bírói elbírálása, *a másik az obedientialis megalázkodás, vagyis a zsinati ítélet elfogadása, a harmadik a szabad elhatározásból

¹ Jaën, episcopatus Giennensis, a toledói érsekség suffragan püspöksége.

² T. i. a pisai zsinat határozata, mellyel Benedeket és XII. Gergelyt letették. Per consequentem V. Sándor és XXIII. János választásának érvénytelenítése is kimondatott volna a Pisanum hatálytalanításával.

³ A jaëni püspök véleményének ismertetése Valois, La France et le grand schisme d'Occident. IV. kötet, Paris, 1902., a 341. oldalon.

történő lemondás. Ami az utóbbit illeti, a vélemény oda konkludál, hogy Benedek mindaddig nem kötelezhető lemondásra, mielőtt a másik két pápa lemondásáról nem bizonyosodik meg, mert igaz, hogy Gergely pápa a konstanci zsinatra megbízottakat küldött, kik fel voltak hatalmazva lemondása bejelentésére, de kérdés, vajjon nem vonta-e azt vissza időközben. Ezért előbb meg kell bizonyosodnia, hogy Gergely pápa valóban lemondott-e és teljes tájékozottság szerzendő XXIII. Jánost illetőleg is. Csak azután történhetik meg Benedek lemondása, melynek megtörténte után egyedül ő van jogosítva az új pápa választására, mert egyedül ő van még életben a törvényes pápa által kreált bíbornokok közül, miután még a szakadás előtt nyerte el a bíbornoki méltóságot.¹

Petrus Fonseca bíbornok véleménye különböző módokat ajánl a szakadás megszüntetésére. Ő is első feltételnek tekinti a Pisanum hatályon kívül helyezését. Az egyik mód az egyház úniójának helyreállítására volna, hogy Zsigmond és a konstanci zsinat négy nemzetének, a német, francia, angol és olasz nemzetnek megbízottai kérjék fel Benedeket, hogy ő egyedül válasszon új fejet az egyháznak, esküvel kötelezve magukat, hogy azt, akit Benedek pápául megválaszt, mint törvényes és kánonszerűen megválasztott pápát elismerik és sohasem fognak obedienciájától eltérni, hanem mindenkor megmaradnak pártján. A választást előzze meg Benedek bíbornokainak és az általa összehívandó zsinatnak ily értelmű határozathozatala, valamint Zsigmondé és a zsinati nemzeteké. Ebben az esetben semminemű külön intézkedésre nem volna szükség, miután kétségtelen, hogy Benedek csak hithű katolikus személyt fog megválasztani. Az ily módon meg-ejtett választás teljesen kánonszerű volna, miután a törvényes pápának lemondása után, a pápai méltóságra alkalmas személy megválasztása a kánonoknak teljesen megfelelne és miután az így megválasztottat a keresztény világ elismerve, az únió helyre van állítva.

A másik mód volna, hogy Benedek pápa, Zsigmond és Ferdinand válasszák meg az új pápát, kiknek, t. i. Zsigmondnak és Ferdinandnak, Benedek bíbornokai és az általa össze-

¹ Finke : Acta, III. 200. szám.

hivandó zsinat megadják a kellő felhatalmazást, amiként régebben is adatott felhatalmazás világi fejedelmeknek «de plenitudine apostolice potestatis». A felhatalmazást azonban meg kellene előznie Zsigmond reconciliatiójának, vagyis a schisma bűne alóli feloldozásának, amennyiben belátja Benedek igazságát, máskülönben a reconciliatio csak feltételes volna. Azonkívül szükséges volna, hogy a konstanci zsinat megbízottai is adják meg Zsigmondnak a felhatalmazást a választás eszközzésére, valamint történjék ez alkalommal is kötelező kijelentés a megválasztott elismerésére mindig azzal a feltevéssel, hogy hithű katolikus személyre esik a választás.

A harmadik mód volna, hogy Zsigmond és a zsinati megbízottak megegyezésre lépnek Benedekkel és azt, akit annak bíbornokai lemondása után megválasztanak, maguk részéről is megválasztják és mint törvényes pápát elismerik. Ez esetben előre meg lehetne egyezni egy vagy több, a pápai méltóságra alkalmas személyben, akik közül történnék azután a választás.

A negyedik mód volna, hogy a pápa lemondása után bíbornokai és az ellenpárti bíbornokok egy és ugyanazon helyen vagy külön-külön helyen megválasztanak az új pápát. Ha ugyanazon a helyen, a két collegium nem egyesülne egymással, miután ez az adott viszonyok között amúgy is lehetetlen volna, hanem ez esetben is a két collegium külön-külön üléseznék. Szükséges volna azonban, hogy Benedek ez alkalommal külön konstitúcióban mondja ki, hogy jóllehet schismaticus személyek is vesznek részt a választásban, a választás azért mégis érvényesnek tekintendő.

Az ötödik mód volna, hogy a pápa és zsinata erre az esetre a pápaválasztás jogát átruháznák a maguk obedienciájukból három vagy négy férfiúra, az ellenpártiak közül ugyanannyire, miután köztudomású, hogy az ellenpártiak között számos jóindulatú férfiú találtatik, akik a pápát törvényes pápának tekintik és így az ezeknek adandó választási felhatalmazás nem ütköznék nehézségekbe. Az ily módon alakított választótöbbség Benedeknek és zsinatjának felhatalmazása alapján választaná meg az új pápát. Minthogy pedig az ellenpárt soraiból olyanok választatnának, akiknek jóin-

dulata Benedek iránt nyilvánvaló, ezeknek reconciliációja titokban történhetnék.

A hatodik mód volna az, hogy mindkét párt részéről «personae simplices» választatnának, akik nemcsak a jelen esetre oldatnának fel a schisma bűne alól, hanem minden, a hit kérdésére vonatkozó esetre is felmentést nyernének és ezeknek adatnék mindkét részről kellő felhatalmazás a választás eszközzésére.

A hetedik mód volna, hogy a mindkét párt részéről különösen jámboroknak ismert személyeknek adatnék meg a felhatalmazás a választás megejtésére. Azok, akik a konstanci zsinat részéről delegáltaknak, jelentsék ki, hogy Gergelynek és Jánosnak azon jóhiszemű feltevésben voltak hívei, hogy törvényesen megválasztott pápák. Jelentsék ki, hogy mélyen fájlalják, miszerint nem tettek eleget annak, amire kötelezve lettek volna és nem igyekeztek magukat az igazság felől tájékoztatni. Jelentsék ki, hogy igyekezni fognak maguknak rövid idő alatt az igazságról meggyőződést szerezni s ezért szükséges volna, hogy Benedek pápa megfelelő személyeket jelöljön ki, akik a kiküldötteket az igazságról tájékoztassák, feloldván őket a schisma bűne alól, hogy az egyház úniójának megteremtésén a Benedek-párti megbízottakkal együtt munkálkodhassanak.

Végül a memorandum megemlíti még egy módot, hogy t. i. az összes ellenpárti bíbornokok — a János és Gergely pápák által kreáltak — beismerve hibájukat, hogy nem tettek meg az egyház békéjének érdekében mindazt, amit megtehettek volna és ebbeli hibájukat megbánva, feloldozást kérnek Benedektől, aki őket újból bíbornokká kreálja és újból megadja nekik a pápaválasztás körül azt a jogot, mely a bíbornokokat megilleti, mire Benedek bíbornokaival együtt megtartják a választást.¹

E három vélemény híven tükrözi vissza Benedek felfogását, akinek minden kijelentése dacára sem volt szándéka lemondani. Azt remélte, hogy a folytonos halogatással kifáraszthatja az ellenpártot és el tudja végül is érni, hogy vagy megmarad a pápai méltóságban vagy pedig eléri azt, hogy le-

¹ A vélemény Finke : Acta, III. 209. szám.

mondása után újból megválasztják. Úgy látszik, ezt a reményét arra alapította, hogy ellenfelei már lemondtak, ő pedig még a szakadás előtt nyerte el a bíbornoki méltóságot. Lehet, hogy abból is reményt merített, hogy a konstanci zsinat megbízottai a lemondás tekintetében nem foglaltak el olyan merev álláspontot, mint Zsigmond, és hajlandók voltak a lemondás körül tárgyalni, jöllehet semmikép sem nyujtottak neki reményt arra, hogy őt elismerik vagy újból megválasztják. Forrásaink közül az angol Johannes de Wellisnek jelentése azt mondja, hogy Benedek mindenképpen megnehezíteni igyekezett a tárgyalásokat. Nemcsak, hogy nem teljesítette az ígért lemondást, hanem mindenképpen igyekezett a jelenlévőket elkedvetleníteni. Így a Perpignanban időző összes egyháziaknak megtiltotta, hogy Zsigmondnak és a zsinati követeknek a szentségeket kiszolgáltassák, megtiltotta, hogy az ellenpárti egyháziaknak a szentségek kiszolgáltatásához szükséges egyházi szereket, könyveket, ruhákat, kelyheket, a szent miséhez szükséges kenyeret, az oltárokat rendelkezésükre bocsássák, sőt végezetül az esetleg elhalálozottaktól az egyházi temetést is megtagadni rendelte. Ezek az adatok más oldalról nincsenek megerősítve és így nem tudjuk, hogy ezek mennyiben érdemelnek hitelt. A tárgyalások menetére vonatkozó adatait azonban, miután azok más oldalról is megerősítést nyernek, elfogadhatjuk. Ezek szerint október 2-án átnyujtani rendelte Zsigmondnak és a zsinati követeknek a «Nos tales» kezdetű rövid iratot.¹ Ez az irat magában foglalta a pápának azt a követelését, hogy mindenképp a Pisanum helyezzessék hatályon kívül, aminek kimondását Benedek a zsinati követektől kérte. Ez a követelés egy újabb sakkhúzás volt Benedek részéről. Feltételezte, hogy ennek kimondására a zsinati követek nem lesznek kaphatók, ami neki kedvező alkalmat nyujtand a lemondás további halasztására. Ámde Benedek ez alkalommal elszámította magát. Zsigmond még ravaszabb diplomatának bizonyult, mint a pápa. Hozzájárult a Pisanum érvénytelenítéséhez azzal a kikötéssel, hogy Benedek minden további vonakodás nélkül azonnal lemond. Erre a pápa nem volt elkészülve. Gondolkodási időt kért

¹ Hardtnál, II. 486. Mansi XXVII. 1045.

Zsigmondtól október 15-ig, kijelentve, hogy ezen idő alatt félre nem érhető tartalmú kijelentést fog megszerkeszteni, mellyel október 15-én lemondását feltétlenül meg fogja tenni.¹

Az unió ügye tehát ismét halasztást szenvedett. Nem csoda, ha a zsinati követek és Zsigmond is idegesek lettek.² Zsigmond állandó összeköttetésben állt Ferdinanddal, kinek panaszkodott, hogy Benedek folyton halogatja a lemondást és sürgette közbenjárását, hogy a lemondás végre megtörténjék. Ferdinandot is kellemetlenül érintette a folytonos halogatás. Bekérte Zsigmondtól a János és Gergely lemondására vonatkozó iratokat, melyeket megvizsgálás céljából átadott a tarragonai érseknek, Pál burgosi és Alvarez leoni püspököknek és Berengar de Vardaxisnak. Nevezettek az iratok áttanulmányozása után egyhangúlag kijelentették, miszerint az iratokból János és Gergely lemondása minden kétséget kizárólag kitűnik, úgyhogy Benedek sem tehet egyebet, minthogy lemond a pápai méltóságról.³

Hasonlókép türelmetlenkedtek a zsinati követek is, akik október 11-én megjelentek Zsigmondnál, panaszt téve Benedek eljárása felett, amelyből szerintük világosan kitűnik, hogy nem szándékozik lemondani és kérték, hogy járjon közbe Benedeknél, miszerint vagy mondjon le vagy bocsássa őket el, miután el vannak határozva a zsinatra visszatérni, hogy azzal a további teendők felett tárgyaljanak. Zsigmond tényleg szólt is, meglehetősen nehezteléssel, Alfonso infansnak, hogy keresse fel Benedeket és mondja meg neki, hogy a király csodálkozik azon eljárás felett, melyet Benedek vele és a többi keresztény fejedelemmel szemben tanusít. Oly hosszú idő óta van már itt és mégis minden azon a ponton van, ahol az első napon volt, mikor ideérkezett. Kérje fel Benedeket, hogy öt nap alatt jelentse ki, hogy lemond-e vagy sem, mert ő, a király, sem szándékozik tovább itt maradni. Benedek ez alkalommal is a régi frázisokkal válaszolt, de válaszában magva-

¹ Wellis jelentése, Finke: Acta, III. 500—501. oldal.

² A konstanci zsinat hangulatát érdekesen világítják meg Petrus de Pulka levelei, Archiv für Kunde österr. Geschichtsquellen, XV. kötet.

³ Crónica del Rey don Juan II., a 145. oldalon.

megint csak az volt, hatálytalaníttassék előbb a Pisanum, azután fog csak lemondani.¹

Néhány nappal később, október 14-én, Zsigmond egy iratot vett kézhez, mely nem magától Benedek pápától származott, hanem a pápa megbízásából készült és amely a mellett, hogy egészen új tervet vet felszínre, lényegileg Benedek pápa régi álláspontját juttatja kifejezésre. Ez az «Ante omnia per Serenissimum principem» kezdetű irat mindenekelőtt a konstancai zsinat áthelyezését kívánja eszközölni Zsigmond által és hét várost jelöl meg, melyek közül az új zsinat helye választandó volna. Ezek Lyon, Avignon, Montpellier, Toulouse, Marseille, Béziers vagy Nîmes, tehát mind olyan helyek, melyek francia földön, illetve a Provenceban fekszenek. A zsinat áthelyezése előtt Benedek Zsigmondnak teljes garanciát fogna adni lemondása tekintetében. Miután a zsinat az új helyen összeült, mindenekelőtt hatálytalanítandó volna a Pisanum, aminthogy Benedek is hatályon kívül fogja helyezni mindazon intézkedést, processust, melyeket bárki ellen is kimondott. Ennek megtörténte után Benedek közlésezi az általános zsinatot összehívó bulláját, mellyel úgy a maga obedienciája, mint az ellenpárt részére a zsinatot meghirdeti. Ennek megtörténte után a zsinaton megtörténik a *habilitatio*² és *absolutio*, amennyiben azt a zsinat helyénvalónak találja, mire még ugyanazon ülésben megtörténik Benedek lemondása, aki a zsinat színe előtt leteszi a pápai jelvényt.

Ezután a memorandum körvonalazza a Benedek pápa jövőjére vonatkozó követelményeket.

Először is Benedek megtartja bíbornoki méltóságát és *legatus a latere* lesz, ugyanazon hatalommal in *spiritualibus* et *temporalibus*, amellyel jelenleg bír, azzal a különbséggel, hogy nem neveztetik többé pápának. E követelmény tárgyatalanná válik, ha a zsinat őt újból megválasztja.

Mindazok, akiket Benedek pápasága alatt bármily egyházi méltóságra vagy hivatalra kinevezett, megmaradnak méltóságaik és hivatalaikban. Joga van továbbá mindaddig, amíg ügye végleg nem rendeztetik — vagyis lemondása meg

¹ U. o. 146. oldal.

² T. i. a teljes jogi cselekvőképesség megadása.

nem történik — a maga obedientiájában kinevezéseket eszközölni, kivéve, ha e tekintetben Zsigmond és a zsinat más-kép nem intézkednének.

Benedeket illesse meg az első hely az egyházban az új pápa után, megelőzve az egyház összes prelatusait. Ez is tárgytalanná válik, ha újra megválasztatik.

Azok, akiknek állása kétszeresen van betöltve,¹ marad-janak meg jelenleg elfoglalt méltóságukban és hivatalukban egészen halálukig, és egyiknek halála után a másik lép helyébe, kivéve, ha a zsinat másképp nem intézkedik.

Amennyiben ezeket a feltételeket Zsigmond és a zsinati követek elfogadják, az únió létrejötte biztosítva van Zsigmond távozása előtt, ellenkező esetben nem. Ha Benedek pápával megfelelő jóindulattal bánnak el, azt, amit kérnek, elérhetik, különben nem.

A memorandum végül javaslatot tesz az új pápa megválasztása körül követendő eljárásra is. Ez pedig a következő: A választás jogával ez alkalomra a mindhárom obedientiabeli priores episcoporum cardinalium, a priores presbyterorum és a priores diaconum cardinalium bírnak, akiket az egész zsinat küld ki. Ezenkívül mind a négy zsinati nemzet 3—3 electort választ, úgyhogy a választók száma ez esetben 24 volna, amivel mind a három obedientia igényei kielégítést nyernének és egyikük sem emelhetne panaszt vagy kifogást.²

Az eszmemenet tehát a réGINEK felel meg: előbb a Pisenum hatálytalanítása, azután lemondás abban a titkos reményben, hogy a választás újból Benedekre fog esni. A Benedek részére kívánt előjogok egészen különleges helyzetet biztosítottak volna neki az egyházban, és végeredményben a kettős pápaság intézményét létesítették volna. Természetes, hogy a javaslatban foglaltak teljesen elfogadhatatlanok voltak, a zsinat áthelyezése pedig egyértelmű lett volna a konstanci zsinat feloszlásával, amivel az eddig elért eredmények tétettek volna kockára. Csak egy pontja volt a javaslatnak, amit később a konstanci zsinat is magáévá tett, t. i. a pápaválasztás körüli eljárás, de ezt is bizonyos változta-

¹ T. i. a másik obedientiának tagjával is.

² A memorandum Hardtnál, II. 491—492. oldal.

tással, amennyiben V. Márton választásában az összes bíbornokokon kívül — leszámítva természetesen a Benedek pártján megmaradtakat — az öt zsinati nemzet 6—6 választottja vett részt.

Az «*Ante omnia per Serenissimum principem*»-ben foglalt javaslatok egy része kétségkívül francia befolyásra vezethető vissza. A francia körökben ekkor feltűnő mozgolódás volt észlelhető. XXIII. János pápa egyik életrajzában olvassuk, hogy francia részről nagyobb számban jelentek meg egyházi személyek és jogtudósok Perpignanban, kiknek száma végül is 75-re emelkedett. Köztük és Benedek között állandó tanácskozások folytak, melyek célja volt a zsinat áthelyezése Franciaországba. Ennek a tervnek a zsinati francia nemzet tagjai közül is sokan meg voltak nyerve, sőt a többi nemzetben is találkoztak ennek a tervnek hívei. A Benedekkel folytatott tanácskozásoknak eredményeül tekinthetjük a fent előadottakat, melyek felett napokon át folytak a tanácskozások, míg végre a franciák összegyűltek a ferencrendiek refektoriumában — mely Zsigmondnak ebédlőterméül szolgált — és itt végleg megállapodtak a zsinat áthelyezésének szükségességéről. A kérdés szavazással döntetett el és a javaslatnak sikerült megnyerni a zsinati követeket is, kivéve János rigai érseket, Jakab adriai püspököt, Opizis János auditor sacri palatii és Soest Konrádot, a rajnai pfalzgróf tanácsosát, aki a zsinatnak Zsigmond részéről volt védelmezője. Az életrajz szerint a határozat meghozatala után megjelent a tanácskozáson Zsigmond is, kivel a toursi érsek közlé, hogy a jelenlévők mind megegyeztek a zsinat áthelyezésének szükséges voltában, mire Zsigmond kijelentette, hogy a határozat semmis, miután azoknak, akik azt meghozták, erre senkitől felhatalmazásuk nincsen, tehát ilyen határozatot nem is hozhattak.¹

A francia határozat azon pontjai, melyek a zsinat áthelyezését francia földre kívánják, valamint annak a kijelentése, hogy Benedek csak ebben az esetben hajlandó lemondani, lényegileg megegyeznek az *Ante omnia* javaslatban foglaltakkal, úgyhogy kétségtelen, miszerint az *Ante omnia* francia

¹ Vita Johannis XXIII. Muratori, *Scriptores rerum Italicarum*, III. 2., a 850. lapon.

befolyás alatt jött létre, ami arra mutat, hogy Benedek azon törekvése, hogy az únió létrejöttét minden úton-módon elhúzza, francia részről támogatásra talált. Erre egy-két pozitív adatunk is van. Pere de Falchs, az aragon király követe Narbonneban már szeptember havában szól egyik jelentésében, hogy a franciák únióellenes érzelműeknek mutatkoznak¹ és Comuel Péter október 10-iki, a barcelónai püspökhöz intézett levelében egyenesen azt mondja, hogy az únió létrejöttére remény van, feltéve, ha azt a franciák nem fogják megakadályozni.² Zsigmond közbeléptével elsímult a vészély, mely a konstanci zsinatot és az úniót ügyét e határozattal fenyegette, és a zsinat áthelyezéséről komoly formában többé a tárgyalások folyamán nem is esett szó.

VII.

Október 15-én letelt a Benedek által kért gondolkodási idő. A választ a «Cum per Serenissimum» schedula tartalmazza. E szerint a pápa az únió helyreállítására — amint ez már kezdettől fogva meggyőződése volt — a legalkalmasabbnak és legmegfelelőbbnek a via justitiæ-t tartja. Ha azonban Zsigmond és pártja ezt a megoldási módot nem fogadnák el, Benedek kijelenti, hogy a Pisanum hatálytalanítása után, úgy amint ez a zamorai püspök által átnyújtott schedulában is ki van fejezve, kész a pápai méltóságról lemondani azzal a kikötéssel, hogy megfelelő biztosíték nyujtassék arra, hogy a keresztény fejedelmek az újonnan megválasztott pápát, mint Krisztus valódi helytartóját elismerik, ha a választás kánon-szerűleg, biztos helyen és rögtön Benedek lemondása után tartatik meg. Benedek egyúttal azt is javasolta, hogy ezen ajánlata felett tárgyalás tartassék, küldessék ki egy bizottság, melybe úgy ő, mint Zsigmond nevez ki tagokat, akik a pápa által adott választ megfontolás alá vegyék.³

Zsigmond elfogadta Benedeknek a bizottság kiküldésére

¹ Finke : Acta, III., a 198. szám.

² U. o. III. 201. szám, a 455. oldalon.

³ A schedula Hardtnál, II. 486. oldal.

vonatkozó kívánságát. Hat megbízottat küldött ki, Benedek szintén hatot, Ferdinand király pedig nyolc — a toursi érsek szerint kilenc — mediator.¹ A bizottság össze is ült és mindenekelőtt ismertette az ügyet, melynek megtanácskozására kiküldetett, felolvastatta a «Cum per Serenissimum» schedulát és konstataulta, hogy abban a számtalanszor megígért egyszerű és föltételnélküli lemondásról nincsen szó. Az ügy érdemét illetőleg Benedek részéről a sénezi püspök szólalt fel és részletesebben kifejtette a pápa álláspontját, mire a bizottság azt a határozatot hozta, hogy a schedulában körvonalazott első feltétel, hogy t. i. a keresztény fejedelmek kötelezzék magukat a megválasztott pápa elismerésére, a gyakorlatban kivihetetlen, mert ha véletlenül a választás nem volna egyhangú, akkor mindig akadnának olyanok, akik a kisebbségi szavazatot nyerthez csatlakoznának, tehát a schisma nemcsak hogy nem volna megszüntetve, hanem ellenkezőleg új tápot nyerne.²

A bizottság ezután felvetette a kérdést, hogy miképpen értelmezi Benedek a schedulában érintett *electio canonica*-t és erre nézve bővebb felvilágosítást kért. Ezt a Benedek-párti tagok meg is ígérték, de egyik nap a másik után mult el, a nélkül, hogy az ígéretet beváltották volna. Végre október 26-án átadták Zsigmondnak a «Sequitur practica» kezdetű iratot, mely megadja a magyarázatát annak, miképpen képzei Benedek az *electio canonica*-t. E szerint *electio canonica* az volna, ha Benedek, lemondása után, egyedül maga választja meg az új pápát. A bizonyítás, mellyel a schedula ezt támogatja, azon alapszik, hogy a pápa megválasztásának joga kizárólag a bíbornokokat illetvén meg, ez a jog Benedeket kétségbevonhatatlanul megilleti, miután bíbornoki méltóságát az ellenfelei által is törvényesnek elismert pápától — XI. Gergelytől — nyerte volt el.³ A pápai méltóságra megválasztott bíbornok nem veszti el ipso jure a bíbornoki méltósággal

¹ L. a toursi érseknek összefoglaló levelét Hardtnál, II., az 529. oldalon.

² L. Wellis jelentését, Finke : Acta, III. 502. oldal. Wellis egyike volt a Zsigmond által kiküldött megbízottaknak.

³ 1375 december 20-án, a S. Maria in Cosmedin titulussal.

kapcsolatos jogokat és így, hogyha a pápa lemond, visszanyeri előbb viselt bíbornoki méltóságát és az azzal kapcsolatos jogokat. Ebből tehát következik, hogy a jelen esetben Benedek, aki egyedül van még életben azok közül, akik a schisma előtt nyerték el a bíbornoki méltóságot, egyedül van jogosítva az új pápát megválasztani. Így tehát az egyház úniója ezen az uton volna a legkönnyebben és legegyszerűbben helyreállítható.

Arra az esetre, ha ez a javaslat nem találna elfogadásra, Benedek az *electio canonica*-t egy meglehetősen bonyodalmas és hosszú eljárással véli biztosítani. Ez abban áll, hogy külön, e célra választott megbízottak közreműködésével történjék a választás. Válasszanak a Benedek-párti bíbornokok a pápa felhatalmazása alapján bizonyos számú megbízottat, — *compromissarii*, — kiknek számát külön állapítanak meg. Ezek hatalmaztassanak fel az új pápa megválasztására, mely lehet egyhangú vagy szótöbbséggel megejtett választás. Hasonlóképpen az ellenpárti bíbornokok is válasszanak ugyanannyi megbízottat, a konstanci zsinat hozzájárulása mellett. Az ilyen módon megválasztott megbízottak üljenek össze egy kellő biztosságot nyújtó helyen és történjék kellő gondoskodás védelmükről. Mindkét párti megbízottak külön-külön tartják meg a *conclavet*. A választási eljárásnak feltétele, hogy mindkét párt egy és ugyanazon személyben egyezzen meg, mint jelöltben. E megegyezésről mindkét párt hiteles okiratot állít ki, melyben kitüntetendő, vajjon a megegyezés a személyt illetőleg egyhangú volt-e vagy szótöbbséggel hozott-e meg? Ezeket az okiratokat mindkét pártbeli megbízottak útján kicserélik egymás közt, mire az ellenpárti megbízottak megtartják a választást. Ennek megtörténte után Benedek lemond a pápai méltóságról, közvetlen ezután pedig a Benedek-párti bíbornokok által megbízottak is megtartják a választást, megválasztva a pápai trónra az ellenpártiak által választottat. Az ily módon megtörtént kétszeri választásról a megválasztottat rögtön külön-külön értesítik, és ha az a választást elfogadja, törvényes pápának tekintetik. Hogy pedig a választási eljárás ne adjon alkalmat a választás elhúzására, a *«Sequitur practica»* a *conclavera* vonatkozó rendelkezések szigorú betartásáról, melyek a választásra vo-

natkozó constitúcióban le vannak téve, követeli kimondatni.¹

A «Sequitur practica»-ban ajánlott első választási mód már a jaëni püspök és Petrus de Fonseca véleményeiben is bennfoglaltatik. A második mód, a megbízottak útján való választás, szintén nem új, ez is benne van a Fonseca-féle véleményben. Új csak az ezen második esetre kontemplált választási eljárás, mely nehézkes voltánál fogva egyáltalán nem volt alkalmas az únió gyors létrehozására. A kiküldött bizottság a «Sequitur practica»-t nem is fogadta el, még pedig nemcsak Zsigmond megbízottai nyilatkoztak ellene, hanem a Ferdinand által kiküldött mediatorok is elvetették, mint a fennálló joggal ellenkezőt és ezért elfogadhatatlant.²

A zsinati követek most a maguk részéről egy új javaslattal álltak elő. Először is mindkét párt kölcsönös habilitációja, a konstanci zsinat összehívása és autorisatiója. Ennek megtörténte után a két obedientia egyesül egymással, mire Benedek lemondása, még pedig pure, simpliciter et absolute megtörténik. A lemondásnak a zsinati követek által történt elfogadása után, akik mind erre nézve teljes felhatalmazással bírnak, határidő tűzetik ki, melyen belül a Benedek-pártiak Konstancban megjelenni tartoznak, hogy a zsinaton résztvegyenek. Ezután megtartatik az új választás és pedig a kánonok által előírt és a konstanci zsinat által jóváhagyott formában vagy pedig a zsinat által megállapítandó módon.³

Ezt a javaslatot közölték Benedekkel. A kihallgatáson, mely október 30-án folyt le, megjelentek a zsinati követek, Lajos briegi herceg, mint Zsigmond képviselője, továbbá Zsigmond kíséretének számos tagja. A kihallgatás színhelye a perpignani vár konsistorialis terme volt. Benedek az egész várat, annak kapuit, az ajtókat, sőt még az ablakokat is megrakta fegyveresekkel, kik harcrakészen, felajzott számszeríjjakkal álltak őrt. A kihallgatási terem is meg volt rakva fegyveresekkel. A kihallgatáson megjelentek nevében a toursi érsek beszélt, aki újból felszólította Benedeket a lemondásra,

¹ Ez a második választási eljárási mód csak a toursi püspök iratában említettetik. Hardtnál, II. az 532—533. hasábon.

² U. o. 533. hasáb.

³ U. o.

amellyel tartozik lelkiüdvének, az aragon király becsületének és Perpignan városának. Ezután előterjesztette a zsinati követek ajánlotta megoldási módot, majd Zsigmond megbízottja, a briegi herceg emelt szót, szintén felszólítva Benedeket a lemondásra. Benedek a beszédeket alig méltatta figyelemre, megbízásából a sénézi püspök válaszolt, többek között azt mondva, hogy miként a férj halálosan vétkezik, ha feleségét elhagyva házasságtörést követ el, éppúgy ő sem hagyhatja el és nem is kötelezhető helyének elhagyására, mielőtt bizonyosságot nem szerez magának arról, hogy ki fogja lemondása után az egyház kormányzatát átvenni. A sénézi püspök után Benedek nevében egy másik megbízott beszélt, aki viszont kifejtette, hogy egyedül Benedeket illeti meg az új pápa megválasztásának joga, és pedig kettős oknál fogva, először, mert az egyházban a *causae majores* a pápa döntése alá tartoznak és ezt a jogot tőle még akkor sem vehetik el, ha beleegyeznek ebbe, már pedig a *causae majores* közé tartozik különösen a gondoskodás arról, hogy ki legyen az egyház új pásztora, aki annak únióját helyreállítsa, amiért is a pápa nem mondhat le erről a jogáról a nélkül, hogy halálos bűnt ne követne el. Másodszor pedig őt illeti meg az új pápa választásának joga, mert ő az egyedüli törvényes és teljes jogú bíbornok, a többiek — miután a schisma alatt nyerték el a bíbornoki méltóságot — nem tekinthetők azoknak.¹

A zsinati követek kívánságára a toursi érsek még egyszer szót emelt. Utalt arra, hogy Benedek pápa előző előterjesztésében — a *Cum per Serenissimum* schedulában — egy bizottság kiküldését kérte, mely a pápa által akkor ajánlott megoldási mód felett tanácskozzék. Ez meg is történt. A toursi érsek már most arra kérte Benedeket, egyezzen bele, hogy a követek által előterjesztett megoldási módot ez a bizottság megtanácskozza. Benedek ezt is kereken visszautasította, mondván, hogy csakis az általa ajánlott megoldási módok felett hajlandó tárgyalni. A követek erre kijelentették, hogy ily körülmények között további tárgyalásnak helye nincsen. A toursi érsek szerint erre a kijelentésre befolyással volt

¹ U. o. 534. hasáb és Wellis jelentése, Finke: Acta, III. 503. oldal.

a várnak és a kihallgatási teremnek katonákkal megrakott volta, ami a tanácskozás szabadságát kizárni volt alkalmas.¹

Amidőn az október 30-iki kihallgatás eredménytelensége Zsigmond tudomására jutott, a király rendkívül elkedvetlenedett. Úgy érezte, hogy kijátszották és ezért parancsot adott, hogy készítsék elő elutazását. Ferdinand ennek hallatára Alfonso trónörököst küldte Zsigmondhoz és általa, valamint a S. Jago-rend nagymestere és Don Pedro által igyekezett őt visszatartani, kifejezve abbéli óhaját is, hogy szeretne vele még egyszer elutazása előtt találkozni. Zsigmond a zsinati követekkel együtt fel is kereste Ferdinandot, akivel aztán egyedül, négy szem közt tárgyalt. Zsigmond keményen kikelt Benedek ellen, hangoztatva, hogy Ferdinand is nagyon jól tudja, miszerint Benedek megígérte, hogy ha ellenfelei lemondanak, ő is le fog mondani. Azt is tudja nagyon jól Ferdinand, hogy ő — Zsigmond — csak azért maradt így sokáig Perpignanban, mert remélte, hogy a lemondás megtörténik, azonban Benedek mindenféle utat és kibúvót keresett, csak hogy ne kényszerüljön lemondani. Ezzel megszegte szavát és ígérését, úgy hogy ily körülmények között ő elhatározta elutazását. Ferdinand igyekezett Zsigmondot megengesztelni és visszatartani. Alfonso trónörököst, nagybátyját, Don Enriquet és több országnagyját küldte Benedekhez, kérve őt, hogy határozza el magát a lemondásra, amit Zsigmondnak megígért és közölte vele, hogy amenyiben ez nem történne meg, kényszerítve volna odahatni, hogy a spanyol fejedelmek mondják fel a pápának az obedienciát. Benedekre ez sem hatott, megmaradt makacsul a maga álláspontján és Ferdinand megkeresésére csak azt felelte, hogy majd meglátja mitévő legyen.²

Ferdinand király, hogy bebizonyítsa, miszerint az unió ügyét tényleg szívében viseli, november 3-án egy új javaslattal állt elő, melyet Benedekkel is közölt. Ez a javaslat abban állt, hogy adjon Benedek kellő felhatalmazást a király és a pápa által közösen választandó megbízottaknak lemondása kijelentésére, esküvel erősítse azt meg, hogy ily módon annak

¹ Hardtnál, II. 535. hasáb.

² Crónica, a 146—147. oldalon, Hardt, i. h.

visszavétele meg legyen akadályozva. Hatalmazza továbbá fel a megbízottakat az általános zsinat összehívására, valamint annak határozatai megerősítésére és helybenhagyására. A zsinat összehívása történhetnék a konstanci zsinaton összegyűltek és a fejedelmek követei által, valamint Benedek obedientiája és a hozzája csatlakozók által. A kiküldött megbízottak felhatalmazást nyernek, hogy Konstancba menjenek, a zsinaton megjelenhessenek és magukat ott tájékoztassák, vajjon a schisma megszüntetésére és az új választás megtartására az előkészületek meg vannak-e már téve. Ha úgy találják, hogy minden elő van már készítve, akkor tanácskozzák meg a Konstancban jelenlévőkkel az új, általános zsinat és a választás kérdését. A Benedek-párti bíbornokok ezután adják meg a nevezett megbízottaknak a felhatalmazást erre az alkalomra az új pápa választására olyképp, hogy ezen felhatalmazás is esküvel erősítették meg, hogy azt ne lehessen visszavenni. Emellett történjék megfelelő, illő módon gondoskodás Benedekről, úgy személyét, biztonságát, mint jövőendő pozícióját illetőleg. Zsigmond és a zsinati kiküldöttek, kik Perpignanban időznek, adjanak kellő biztosítéket nevezett megbízottaknak, valamint a bíbornokok kiküldötteinnek személyükre nézve Konstancba menetelük, otttartózkodásuk és visszautazásuk idejére és vállaljanak garanciát, hogy útjukban és elhatározásaikban semmiképp sem lesznek korlátozva és akadályozva, hanem teljesen szabadon mozoghatnak és cselekedhetnek.¹

Ferdinandnak erre az ajánlatára Benedek november 8-án adta meg a választ.² Megállapítja mindenekelőtt, hogy ezen oly fontos és általános érdekű ügynek elintézéséből sem ő, sem bíbornokai nem zárhatók ki, miután elsősorban nekik fekszik érdekükben az unió létrejötte. Az ajánlott mód nem felel meg a célnak, miután a megbízottak által viendő tárgyalások rendkívül nagy idővesztességgel járnának. Ami az általános zsinat összehívását a maga obedientiája és a konstanci zsinat által illeti, ez az egyházra nézve nagyon veszedelmes, miután

¹ Ferdinand javaslata Raynaldnál, *Annales ecclesiastici* ad ann. 1415., a 47. szám alatt.

² Lásd F. Rovira feljegyzéseit a perpignani tanácskozásról. Finke: *Acta*, III. 211. szám; a 482. oldalon.

itt igazhitűek és schismaticusok egyesüléséről van szó, ami magával vonná az igazhitűeknek a schisma általi megfertőzését. Ezt tehát lehetetlen elfogadni, már csak azért is, mert az egyesülés a tőle — Benedektől — elszakadtakkal, akik joggal tekinthetők schismatici formati-knak, teljesen ki van zárva. Mindebből meggyőződhetik a király, hogy a pápa által ajánlott mód az únió létrehozására a legbiztosabb és a legalkalmasabb, már csak azért is, mert Konstanc városa egyáltalán nem tekinthető biztos helynek, miután a város a római király hatalma alatt állván, a zsinati résztvevők biztonsága veszélyeztetve van. Benedek tehát visszatért ismét a régi tervre, mely szerint ő maga hat megbízottat küldene ki, az ellenpárt pedig tetszése szerint 6—8—10, esetleg 12-öt is, akik meghatározott helyen tanácskozássra gyűlnének össze. Mint erre alkalmas helyet a maga obedienciájának valamely városa jöhetne tekintetbe, de elfogadja Marseillet, Nîmet vagy Savonát is, jöllehet ezek obedienciája területén kívül esnek.¹

Időközben Benedek — november 4-én — az általa összehívott perpignani zsinatot elhalasztotta a következő — 1416 — év január 1-re. Tette ezt állítólag azért, nehogy a zsinat által végre is kényszerítettessék a lemondásra,² de valószínűleg azért, mert már ekkor tervbe vette elutazását Perpignanból.³

Benedeknek ezen november 8-iki válasza most már törésre vitte a dolgot. Zsigmond időközben belátta, hogy szépszerével, tárgyalásokkal nem fogják a kérdést eldönteni. Ezért ahhoz az eszközhöz nyúlt, melyet már a konstanci zsinaton is alkalmazott, valahányszor az ügyek nem úgy folytak, ahogy akarta. November 6-án hirtelen elhagyta Perpignan és Narbonne felé vette útját. Aznap Sijeanban, Perpignántól három mértföldnyire állapotodott meg, ott meghált és november 7-én Narbonneba érkezett.⁴ A foixi gróf, aki Perpignanban Zsig-

¹ Hardtnál II. 499. hasáb.

² L. a Wellis-féle feljegyzést. Finke : Acta, III. 504. oldal.

³ Benedek a perpignani zsinatot 1408-ra hívta volt össze. A zsinat 1408 dec. 5-ike után szétoszlott, de Benedek, hogy a látszatot megóvja, a zsinatot folyton elhalasztotta. Így értendő a fentemlített elhalasztás is. V. ö. F. Ehrle : Aus den Akten des Afterkonzils von Perpignan az Archiv für Literatur und Kirchengeschichte des Mittelalters, VII. köt. 652. lap.

⁴ Basler Chroniken, V. köt. 161—162. oldal.

mondot fel akarta keresni, már csak zárt ajtókra talált. Hogy hirtelen történt az elutazás, azt a Johannitarend nagymesterének Zsigmondhoz intézett leveléből tudjuk, melyben mentegeti magát, hogy Zsigmond váratlan elutazása miatt nem búcsúzhatott el a királytól.¹

Ferdinand Zsigmond távozásáról értesülve, rögtön követeket küldött utána, kérve, hogy 2—3 napig legyen még türelemmel. Ő maga tanácskozássra hívta össze a Perpignanban jelenlévő jogtudósokat, hogy az ügyek illető alakulásában mitévő legyen. A tanácskozás eredménye az volt, hogy miután Benedek folytonos kibúvókkal élt és vonakodott egyenes választ adni, intézzon a király hozzá háromszoros megkeresést a lemondás tekintetében és ha ez nem vezet eredményre, mondassék fel neki az obedientia.²

E határozat értelmében Ferdinand november 8-án, szombati napon, fia, Alfonso által átnyújtatta Benedeknek az első requisitiót. Ez a «Beatissime Pater! Cum negotium» kezdetű irat röviden érinti XII. Gergely és XXIII. János lemondását, érinti Zsigmondnak Perpignanba jövetelét és ottani kéthavi eredmény nélküli tartózkodását és utalva Benedeknek többszörös ígéretére, felszólítja a lemondás megtevésére, pure, libere, sine dilationibus. E megkereséshez csatlakoztak Henrik infans, a S. Jago-rend nagymestere, a castiliai király követe, a navarrai király követe, Lambert, a rampeloniai egyház prokurátora, Bernát armagnaci és János foixi grófok.³

E requisitióra Benedek pápa már november 12-én válaszolt. Válasza meglehetősen hosszú. Benedek ebben összefoglalja a tárgyalások történetét, kezdve Ottobonus de Bellonis megjelenésétől Spanyolországban a november 8-iki, Ferdinand-féle javaslatig. Chronologice ismerteti a tárgyalások menetét, a váltott iratokat, a bennök foglalt különböző javaslatokkal, és végeredményben oda konkludál, hogy mindez azt mutatja, miszerint Zsigmondnak és a konstanci zsinati követeknek a legkülönbözőbb ajánlatokat tette a szakadás meg-

¹ Említve, Finke : Acta, III. 383. oldal, 1. jegyzet.

² Crónica, del Rey don Juan, II. a 147. oldalon.

³ Hardtnál II. 492—495. hasáb. Ferdinand a requisitio megtételéről november 10-én értesítette Zsigmondot. A levél másolata Thallóczy gyűjteményében, M. N. Múzeum könyvtára.

szüntetésére, és ha ez nem következett be, ennek nem ő az oka és így nem is kényszeríthető a pápaságról való egyszerű lemondásra. Mindamellett kész akár az általa ajánlott módon, akár valamely más elfogadható megoldással a pápai méltóságról lemondani.¹

A válasz átadása után Benedek Péter taragonai érseket, Alfons palenciai püspököt, Berengár de Bardaxinot és Didacus Ferdinandi de Vadiellot küldte Ferdinandhoz, bejelentve neki, hogy miután Zsigmond távozása után nem érezheti magát biztonságban Perpignanban, kénytelen a várost elhagyni.² Tényleg a november 13-ra virradó éjjel három óra-kor elhagyta Perpignan, miután előbb konsistoriumot tartott és amint ez szokás volt, a kúria székhelyét ünnepélyesen áthelyezte. Collioureba ment, hol rövid időre megállapodott. Itt vette kézhez november 14-én Ferdinandnak előző napon kelt második requisitióját, melyet egy 12 tagú küldöttség nyújtott át a pápának Raymundus de Plano, Bonanatus Petri és Petrus Serra jog- és államtudorok vezetésével.³ A «Beatissime Pater! Supplicatione et requisitione» kezdetű irat, melyhez a castíliai és navarrai királyok és a foixi gróf is csatlakoztak, tartalmi tekintetben három kívánságot foglal magában. Az iratot átnyújtó követek fel vannak hatalmazva Benedeket háromszoros felszólítással a lemondásra felkérni, — akár személyesen, akár egy vagy több megbízottja után tennie meg ezt, — tagadó válasz esetén tiltakozást fognak bejelenteni. Másodsorban a requisitio felszólítja Benedeket a konstanci zsinaton való részvételre, illetve felszólítja, hogy nevezze meg megbízottait, kik helyette a zsinaton résztvesznek és helyezze hatályon kívül az ellenfelei ellen tett összes intézkedéseit, végül pedig, ha Benedek ezt sem akarná megtenni, szólítsák fel a Perpignanba való visszatérésre, mely célból megfelelő *salvus conductus*t biztosít neki.⁴

Ugyanaznap Ferdinand a Benedek kíséretében lévő bí-

¹ U. o. 494—500. hasáb.

² L. a Rovira-féle feljegyzést, Finke: Acta, III. 484. oldal.

³ A második requisitio megtörténtéről Ferdinand ugyanaznap kelt levelével értesítette Zsigmondot. A levél másolata a Thallóczy gyűjteményben, M. N. Múzeum könyvtára.

⁴ Hardtnál, II. 500—503. hasáb.

bornokokhoz és prelatusokhoz is intézett leveleket «Cum Serenissimus» és «Ferdinandus etc. Reverendis et Venerabilibus» kezdettel. Mindkét levél felszólítást tartalmaz, hogy térjenek vissza rögtön Perpignanba és ott Ferdinanddal és a többi fejedelmek követivel és megbízottaival együtt lássanak hozzá a schisma megszüntetéséhez.¹ A válasz a bíbornokok részéről természetesen tagadó volt. A bíbornokok a «Requisitione ex parte» válaszban kifejtették, hogy amidőn Benedeket, ki teljes joggal szakította meg a tárgyalásokat és távozott el Perpignanból, követték, csak kötelességüket teljesítették és nem is hajlandók nélküle Perpignanba visszatérni.² A prelatusok részéről adott választ nem ismerjük, de kétségtelen, hogy az is tagadó volt.

Benedek pápa, ki három hajóval kelt útra, időközben megérkezett Peníscolába.³ Itt vette kézhez a castiliai királyné és a toledói érsek levelét, melyekben azok a pápa mellett foglaltak állást. Ezeket a leveleket Benedek rögtön elküldte Perpignanba, anélkül azonban, hogy a helyzetet a maga javára tudta volna billenteni. Perpignanban ezalatt tovább folytak a tárgyalások, Ferdinand tanácsot ült az ország egyházi és világi nagyaival, melyben résztvettek a castiliai követek is. E tanácskozásban már szóba került az obediencia felmondása is, de ezt a jelenlévők elvetették, mellette csak kevesen szólaltak fel. Az intéző körök azonban ekkor már el voltak határozva a végső lépés megtevésére. Ferdinand november 25-re titkos tanácskozásra hívta össze a zsinati és a castiliai követeket. Az elnöki széket Alfonso trónörökös foglalta el. A tanácskozásból az egyháziak ki voltak zárva, sőt a király rendeletére a saragossai érseket, akiről tudták, hogy a subtractio ellenségei közé tartozik, megakadályozták a tanácssterembe való belépésben, mire az érsek a palenciai püspökkel együtt eltávozott Perpignanból. E november 25-iki tanácskozást voltaképpen nem lehet tanácskozásnak tekinteni a szó szoros értelmében, miután a beterjesztett javaslatához hozzá szólást és vitát nem engedtek meg.⁴

¹ Hardtnál, II. 506—507. és 509—510. hasábon.

² U. o. 506—509. hasáb.

³ Comuel levele, Finke : Acta, III. 474. oldal.

⁴ Comuel levele, Finke : Acta III. 209. szám.

A javaslat, mely kétféle szöveggel maradt reánk.¹ három conclusiót foglal magában. Az első kimondja, hogy mind a három obedientia, Benedeké, Gergelyé és Jánosé, összegyűl Konstancban. Erre a Benedek-pártjabelieknek a pápa részéről semminemű felhatalmazásra nincs szükségük és nem is szükséges, hogy eziránt nála lépéseket tegyenek, miután ilyenek már régen megtörténtek volt.

A második pont kimondja, hogy a Benedek-pártiak az ellenpártiakkal együtt eljárhatnak Benedek ellen, tehát letehetik őt és általában mindenre fel vannak jogosítva, amit az egyház úniója érdekében szükségesnek tartanak.

A harmadik pont kimondja, hogy a Benedek-elleni eljáráshoz, tehát letételéhez is, a pártjabeliek többségének hozzájárulása szükséges.²

Ezenkívül a javaslat egyik szövegében még a Benedek lemondásának vagy letevésének megtörténte után az új választás megtartásáról is szó van.³

A javaslat elfogadása vita nélkül történt, mire Alfons trónörökös az ülést bezárta. A tanácskozásból kirekesztett egyháziak természetesen óvást emeltek a határozatok ellen, sőt a monserrati apát távozási engedélyt is kért a királytól, aki az apátot, miután annak kérelmét a maga személye ellen irányulónak tekintette, királyi kegyének megvonásával fenygetett meg.⁴

A november 25-iki tanácskozást megelőző tanácskozáson, mint említve volt, a subtractio kimondását elvetették. Erre valószínűleg befolyt az a körülmény, hogy a Zsigmond távozása után Ferdinand által összehívott tanácskozás Benedekhez intézendő háromszoros requisitiót határozott volt el és csak a harmadszori megkeresés eredménytelensége esetére vélte a subtractiót kimondani. Ez a harmadik requisitio most megtörtént. Királyi követség adta át Benedeknek, melyben résztvettek többek közt S. Vincente Ferrer testvére, Bonifác karthausi szerzetes, továbbá a király tanácsosai közül Ray-

¹ Az egyik Hardtnál II. 522, a másik Finke : Acta III. 206 szám.

² Hardtnál, II. 522. oldal.

³ Finke : Acta III. 206. szám és Comuel levele u. o., 476. oldal.

⁴ U. o.

mundus de Xatmar lovag és Petrus Basseti törvénytudor.¹ A küldöttség november 29-én kelt útra és december 12-én adta át a harmadik és utolsó requisitiót Benedeknek Peñiscolában.²

A harmadik, «Sanctissime Pater! Pro parte non solum» kezdetű requisitio elmondja röviden az első és második requisitio megtörténtét a Benedek által adott kettős válasszal. Konstatálja mindkét requisitio eredménytelenségét, azt, hogy Benedek nem mondott le a pápai méltóságról és hogy nem is szándékozik a lemondást megtenni, valamint konstatálja azt is, hogy a pápa a schisma megszüntetésére javaslatba hozott különböző módokat is visszautasította. Miután ily módon az aragon, castiliai és navarrai királyok, az armagnaci és foixi grófok fáradozásai nem vezettek mindezideig eredményre, a nevezettek, tudatában annak, hogy ténykedésükről és cselekedeteikről Istennek beszámolni tartoznak, még egyszer és utoljára tesznek kísérletet, felhíva Benedeket, hogy adja vissza az egyháznak békéjét, kijelentve, hogy ha ez nem történne meg Benedek részéről, kénytelenek lesznek más, megfelelő eszközökhöz nyúlni.³

E requisitióval egyidőben a bíbornokokhoz is intéztetett egy újabb megkeresés. Lényegében e megkeresés megegyezik a pápához intézett requisitióval, de a végső konkluzió természetesen más. A bíbornokok felszólíttatnak, hogy miután Benedek semmiképpen sem tett eleget a hozzáintézett felszólításoknak, minden hozzá intézett kérelmet és megkeresést elutasított magától, nem tett eleget a kérelemnek, hogy az általános zsinatot összehívja, vegyék már most ők az ügyet kezükbe, hívják össze az általános zsinatot és miután az egyháznak Krisztus a feje, fogjanak hozzá Benedek nélkül az únio megteremtéséhez.⁴

Benedek a harmadik requisitóra december 16-án adta meg a választ, amely végeredményben természetesen szintén tagadó volt. Szerkezetére nézve két részre oszlik. Az első rész a második requisitióval foglalkozik, az abban kívánt

¹ Hardtnál, II. 511. oldal.

² Finke : Acta II. 269. oldal.

³ Hardtnál, II. 510—513. hasáb.

⁴ U. o. 513—515. hasáb.

általános zsinattal, illetőleg a konstanci zsinat elismerésével. Erre nézve a válasz részletesen kifejti, hogy ez a kívánság teljesíthetetlen. A három obedientia, illetőleg a hithű katolikusok egyesülése a schismaticusokkal a theologusok véleménye eszerint lehetetlen. Kérdés az is, vajjon ezen az úton az egyház únioja el volna-e érhető, mert az ily módon hozott határozat minden bizonnyal sokaknak lelkében támasztana kételyt érvényessége tekintetében. Különben veszedelmes volna a egyházra is a zsinat elismerése, mert tartani lehet attól, hogy a zsinat, mely magának a teljhatalmat usurpálja, a pápai jogok felforgatására is kész volna. A konstanci zsinat elismerésének ellene mond még az a körülmény is, hogy Konstanc városa Zsigmond király fennhatósága alá tartozik, és így a zsinat a maga elhatározásaiban nem tekinthető szabadnak, a mint hogy az események — János pápa esete — mutatják, hogy a zsinat szabadsága tényleg illuzorikus. Mindezek alapján nyilvánvaló, hogy a második requisitióban ajánlott mód, a konstanci zsinat elismerése, nem hozná meg a remélt eredményt, ellenkezőleg a zavart még fokozná. De különben is a pápa, a nélkül, hogy az egyházra abból kiszámíthatatlan kár és bonyodalom ne következne be, nem mondhat le a pápaságról. Ennek dacára a pápa mégis hajlandó lemondani a pápai jogokról, az általa Perpignanban ajánlott vagy valamely más elfogadható mód igénybevételével.

Ezután áttér a válasz a harmadik requisitióra, melyre nézve a pápa kijelenti, hogy más választ, mint amit már több ízben adott, nem adhat. Állást foglal azok ellen, akik ez alkalommal az új pápa választását az általános zsinat által kívánják eszközölni, hangsúlyozva újból, hogy a pápa választásának joga kizárólag és egyedül a bíbornoki testületet illeti meg, és ennek a jognak átruházása a zsinatra minden jogalapot nélkülözne. Kijelenti továbbá a pápa, hogy minden tiltakozást, melyet a királyi követek megbízatásuk eredménytelensége esetén tennének, semmisnek tekint és állást foglal előre is minden oly intézkedés ellen, mely a király részéről az obedientia felmondására tételnék. Utal arra, hogy a maga részéről nem szűnik meg az únio létrejöttén munkálkodni és e végből a jövő év februárjára maga is zsinatot hir-

detett, melyen az únió ügyét megtárgyalni szándékozik. Végül felhívja a királyt, hogy mindennemű kísérletet, mellyel őt befolyásolni igyekeznének, utasítson vissza és erélyesen tiltakozzék úgy a jelenre, mint a jövőre nézve azon híresztelés ellen, mintha ő — pápa — az igaz hittől eltávolodott volna.¹

A bíbornokok Ferdinandnak a hozzájuk intézett második megkeresésére a választ ugyancsak december 16-án adták át a királyi követeknek. Az «Ad cedulam requisitionis» kezdetű válaszban a bíbornokok állást foglalnak újból Benedek pápa mellett, kifejtván, hogy miután a pápa az egész egyház feje, ők pedig Benedeket mint törvényes pápát, mint Szt. Péter törvényes utódját, mint Krisztusnak valódi földi helytartóját tekintik, nem tehetik és nincsenek abban a helyzetben, hogy tőle elálljanak. Ebbeli kijelentésüket megfelelő szentírásbeli idézetekkel támogatják, kijelentve, hogy megvannak győződve, miszerint a pápát követve, Krisztust követik. Természetes, hogy ennek következtében az általános zsinatnak általuk történendő összehívását is visszautasítják, utalnak ők is a Benedek által összehívott zsinatra, mely első összehívása óta nincs feloszlata és amelyre a pápa a távollévőket a következő év februárjára meghívta, amiből következőleg nem tudják elképzelni, hogy az általános zsinatot hogyan hívhatnák ők össze, sőt még akkor sem hívhatnák össze a zsinatot, ha a pápa ezt nem hirdette volna már meg. Végül ők is állást foglalnak a király által mindennemű tiltakozás ellen és állásfoglalásukról hiteles okiratot állíttatnak ki.²

Ezzel a kategórikus állásfoglalással némileg ellenmondásban van a bíbornoki testületnek egy másik irata, mely 1415 november 15. és december 16-ika közti időre esik. Ez az irat Benedekhez van intézve és a Collioureban Benedeknek átadott második requisitióra vonatkozik. A bíbornokok elmondják, hogy e második requisitiót illetőleg tanácskozásokat folytattak Guido pápai protonotariussal, Avinio huescai püspökkel, András választott barcelónai püspökkel, azonkívül Eximinus Dæ-vel, az apostoli kamara uditorejával, valamint P. Maleti, Salvatoris Simon, Velleroni Jakab, P. Rovira és P.

¹ Hardtnál, II. 515—522. oldal.

² Finke : Acta, III. 211. szám.

Bertrandi jogtudósokkal. E tanácskozásokban bizonyos megállapodásokra jutottak, melyeket a schisma megszüntetésére alkalmasaknak és célravezetőknék tartanak. Elsőben is megállapítják, hogy jóllehet a pápa által az únió elérésére különböző utak és módok jelöltettek meg, ezeket sem Zsigmond, sem a konstanci zsinat követői, sem a többi fejedelmek nem fogadták el, úgyhogy az általa ajánlott módozatok visszautasítása miatt, a pápa nem adhatta meg az egyháznak az úniót. Ezen eredménytelenség dacára a pápának kötelessége az únió létrejöttét tőle telhetőleg előmozdítani és ezért tartozik elfogadni minden erre alkalmas utat és módot, melyet az ellenpárt is elfogadhat, feltéve, ha ezzel a fennálló isteni törvényeket nem szegi meg.

Véleményük szerint a pápa jogosítva van az ellenpártiak ellen akár az ő általa, akár az elődje által kimondott összes sententiákat, processusokat és büntetéseket hatályon kívül helyezni, azokat semmiseknek és meg nem történteknek nyilvánítani. Éppígy jogosítva van az egyház úniója érdekében felfüggeszteni minden processust, ítéletet, büntetést stb., melyeket bármely pozitív okból az ellenpártiak ellen hoztak és kimondattak. Ennek megtörténtével az ellenpártiak is, akiket *schismatici et heretici tollerati*-knak lehet tekinteni, az egyház fejének megválasztásában aktív és passzív választási joggal bírhatnak, tehát érvényes választást eszközölhetnek, valamint résztvehetnek az általános zsinaton is, feltéve, ha minderre a pápától megfelelő felhatalmazást nyernek. Másrészt pedig ők maguk — a bíbornokok — is együtt működhetnek az ellenpártiakkal, feltéve, ha az említett intézkedések és felhatalmazások megtörténtek és megadattak, és résztvehetnek azokkal együtt az új pápa választásában, azoknak *schismatici et heretici tollerati* volta dacára is, amit megindokolnak azzal, hogy «*prohibicio iuris naturalis vel divini participationem cum scismatico vel heretico nisi in crimine non interdicat.*»¹

Az ellenmondást a két irat között magyarázni lehet abból a befolyásból, melyet Benedeka külvilágtól többé-kevésbbé elzárt Peñiscolában a vele tartózkodó bíbornokokra gyako-

¹ Finke : Acta, III. 210. szám.

rolt, melynek hatása alatt történt a december 16-iki válaszban a pápa melletti határozott állásfoglalás. Benedeknek közismert erélyessége és makacssága, mellyel a maga ügyét védte és amelyekkel környezetére hatni tudott, a bíbornokokkal szemben is érvényre jutott, amidőn azok fentismertetett véleményüket elejtve, a pápa mellé álltak.

Zsigmond király ezalatt még mindig Narbonneban tartózkodott. Közte és Perpignan között azonban nem szakadtak meg távozásával az érintkezések, ellenkezőleg sűrű követjárás volt a két udvar között. Ferdinand király a Benedekhez intézett requisitiókban utal arra az összeköttetésre, melyet Zsigmonddal állandóan fenntart. Amidőn Zsigmond elhatározta a távozást Perpignanból, Ferdinand ugyanaznap, midőn Zsigmond elutazott, — november 6-án, — tanácsosait Gueraldus Alamanni-t, Didacus de Cervilione-t, a katalán kormányzót, Didacus Ferdinandi de Vadiello-t, a királyi kúria prokurátorát, továbbá Raymundus Torrelles-t, Dezpla Raymundot, Sala Arnold és Bonanatus Petri törvénytudorokat küldte Zsigmondhoz, hogy őt Perpignanban visszatartsák.¹ Alig hogy Zsigmond Narbonneba érkezett, Ferdinand már újabb követekkel kereste őt fel, kiknek útján tudatta vele, hogy Benedekhez az első requisitiót fogja intézni. Zsigmond akkor kilátásba helyezte, hogy a maga részéről követeket fog küldeni Ferdinandhoz, aki november 10-én értesítette Zsigmondot az első requisitio megtörténtéről, megküldve neki annak párját.² November 14-én értesítette Zsigmondot a második requisitio megtörténtéről,³ majd két nappal reá — november 16-án — unokatestvérét, továbbá tanácsosait, Henricus de Villena-t és Felipe de Malla-t, a teológia tanárát küldte Zsigmondhoz, akik a királyt bizonyos dolgokról élőszóval voltak informálandók.⁴ November 16-án Zsigmond intézett levelet Ferdinandhoz, kivel közölte, hogy az előző nap este vett fontos hírek kövekeztében elhagyni szándékozik Narbonnet és Avignonba megy. E hírek alatt minden

¹ Megbízólevelük másolata a barcelonai levéltár Reg. 2409. köt. fol. 110. után a Thallóczy gyűjteményben, M. N. Múzeum könyvtára.

² A levél másolata u. o.

³ U. o.

⁴ U. o.

valószínűség szerint a franciáknak október 25-iki azincourti vereségét, esetleg a magyarországi kedvezőtlen híreket kell érteni. A levelet a tóursi érsek adta át Ferdinandnak, aki arra ugyanaznap válaszolt Zsigmondnak. A levélben Ferdinand hangsúlyozta, hogy fáradozásai az únió körül eredménnyel biztatnak, amit Zsigmond elutazása kedvezőtlenül befolyásolhatna. Ezért kérte őt, hogy álljon el szándékától és várjon türelemmel még néhány napig. Arra az esetre, ha Zsigmond jelenlegi tartózkodási helyével nem volna megelégedve, felajánlja neki Collioure vagy Canet várát.¹

November 16-án Zsigmond a rigai érseket, Lajos briegi herceget és Johannes de Belliforti-t küldte Ferdinandhoz. Ekkorra a helyzet már lassanként megért a döntésre. November 29-én Ferdinand tanácsosait Didacus Ferdinandus de Quinyonest, Didacus Ferdinandus de Vadiellot és Sperandeu Cardona és Bonanatus Petri törvénytudorokat küldte Zsigmondhoz a további teendők megbeszélése céljából.² A következők Zsigmondtól rövidesen visszatértek Perpignanba, Didacus Ferdinandus de Vadiello december 6-án újból Zsigmondhoz küldetett, kit Ferdinand ismét türelemre intett, amit az ügy fontossága eléggé megindokol.³ Vadiello másnap, december 7-én újból Zsigmondhoz megy, tehát valószínűleg még december 6-án visszatért Perpignanba — ezúttal Felipe de Mallával együtt, bizonyos iratokat és üzeneteket adva át Zsigmondnak, melyek valószínűleg a narbonnei szerződés végleges szövegezésére vonatkoztak. Közben Zsigmondnak még egy leveléről van tudomásunk, december 5-ről, mely a királynak egy rendelkezéséről ad hírt. Zsigmond kísérete és a spanyolok közt ugyanis fegyveres összezőrdülések és hatalmaskodások történtek, amiknek meggátlására Ferdinand rendelkezéseket tett, kérve Zsigmondot, hogy tartsa vissza a maga embereit az illetén hatalmaskodásoktól.⁴

¹ A levél Döllinger, Beiträge, II. 378—379. oldal, de hibás dátummal, november 6., november 16 helyett.

² Ferdinandnak erre vonatkozó levele Thallóczy gyűjteményben, M. N. Múzeum könyvtára.

³ U. o.

⁴ U. o.

VIII.

A sűrű követváltás Narbonne és Perpignan között lassanként előkészítette a megegyezést Zsigmond és Ferdinand között a Benedekkel szemben követendő eljárásra. Ez a megegyezés a december 13-án kötött, ú. n. narbonnei szerződésben kifejezésre. E nap délutánján, két órakor — ebéd előtt, mondja az oklevél — a narbonnei új egyház káptalantermében összegyűltek a konstanci zsinat követei, Jakab toursi érsek, Péter ribei, Jacobus de Opizis adriai és János genfi püspökök, Johannes de Opizis decretorum doctor, az apostoli kamara uditoreja, Lambertus de Stipite, a lüttichi egyházmegyében fekvő Bertranniai bencés kolostor perjele, Gentiani Benedek és Soest Konrád, a teológia tanárai, Johannes de Fabrica törvénytudor, Buellis János, Huwez Hugó és de Placha Bernát jogtudorok. Zsigmond részéről jelen voltak Ferenc narbonnei érsek, a római egyház camerlengója, Reginald rheimsi és János rigai érsekek, Guido grassei apát, Lajos briegi herceg, Garai Miklós nádor, Bertholdus Brunoro della Scala Verona és Vicenza hercege, birodalmi vikárius és Asser Vilmos. Az aragon király részéről megjelentek Quinyones Didacus Fernando, Didacus Fernando de Vadiello, Felipe de Malla a szentírás tanára, Sperandeu Cardona jogtudor és Bonanatus Petri decretorum doctor, a navarrai király és a foixi gróf részéről Garcia de Falcibus, a navarrai király titkára. A megegyezések azután az érseki palota nagy tornyának termében foglaltattak írásba.

A narbonnei szerződés tartalma a következő :

1. A konstanci zsinaton egybegyűltek a Benedek pártján álló uralkodókhoz, fejedelmekhez, bíbornokokhoz és prelatusokhoz meghívóleveleket bocsátanak ki, melyekben felszólítják őket, hogy e levelek kézhezvételétől számított három hónap alatt jelenjenek meg Konstancban, hogy ott általános zsinatra gyűlve össze, a schisma megszüntetése, az új pápa választása és az egyház reformja körül határozatokat hozzanak. Hasonló tartalmú felszólítást intéznek a Benedek pártján álló uralkodók és fejedelmek a konstanci zsinaton egybe-

gyűltekekhez. A zsinat által kibocsátott megbízólevelek az aragon királyhoz fognak küldetni, aki azokat a szerződésben említett fejedelmekhez el fogja juttatni. A levelek kézbesítéséről az egyes fejedelmek a maguk területére nézve gondoskodni fognak. A levelek száma összesen 60-ban állapítottatott meg, 20—20 Castília és Aragoniára, 10 Navarra részére, 5—5 pedig a foixi és az armagnaci grófok részére.

2. Ezen, mindkét párt által összehívott zsinat általános zsinat jellegével bír, melynek feladatai közé tartozik a schisma megszüntetése, az egyház úniójának helyreállítása, a haeresis megszüntetése, az egyház reformja *in capite et in membris* és az új pápa megválasztása, valamint minden olyan ügy, mely *de jure* az általános zsinat hatáskörébe tartozik. Ezzel kapcsolatban Zsigmond és a Konstancban összegyűlték megígérik úgy a maguk, mint a zsinat nevében, hogy ezeken az ügyeken kívül semmi olyat a zsinaton nem fognak megtárgyalni, ami a Benedek obedienciájához tartozó fejedelmek, prelátusok, egyháziak és világiak érdekeit sértené. Ezt a nevezettek hiteles okirattal megerősítik, kijelentve, hogy minden, a felsorolt ügyeken kívül esetleg hozott határozat semmisnek tekintendő.

3. A Benedek-pártiak megjelenésük után Konstancban azonnal egyesülnek a zsinattal és azzal együtt általános zsinatot alkotnak. Ennek megtörténte után az ily módon megalakult zsinat Benedek ellen újból megindítja a törvényes eljárást és azt lefolytatva, őt a pápai méltóságból leteszi, figyelmen kívül hagyva a pisai zsinaton hozott határozatot. Csakis ennek megtörténte után tartható meg az új pápa választása. Egyúttal kimondatik, hogy Benedek bíbornokai, amennyiben személyesen jelennek meg a zsinaton, a többi bíbornokkal együtt egy kollegiumot alkotnak és az összes, a bíbornokokat megillető ténykedésekre, tehát az új pápa megválasztására is jogot nyernek. Ha pedig személyesen nem jelennének meg, hanem megbízottakat küldenének maguk helyett, akkor ezen megbízottak a zsinat összes ténykedéseiben való részvételre jogot nyernek, úgy, ahogy jogot nyernek erre Gergely és János pápák bíbornokainak megbízottai is.

4. A zsinat semmiseknek és érvényteleneknek jelenti ki az összes rendelkezéseket, ítéleteket, decretumokat, büntetéseket.

seket stb., amelyeket XII. Gergely és XXIII. János, illetve elődeik a schisma kezdete óta, valamint a pisai zsinat a Benedek pártjabeliek ellen hoztak. Ez a rendelkezés Benedek személyére is vonatkozik, amennyiben még letétele előtt lemondana. Ennek megfelelőleg hatályon kívül helyeztetnek a zsinatnak az egyesülés utáni első ülésén a Benedek által ellenfelei, valamint a konstanci zsinat ellen tett összes intézkedések is.

5. A zsinat megerősíti és érvényeseknek tekinti Benedek pápának összes rendelkezéseit, melyek bármily egyházi méltóságra, infeudatióra, investitúrára stb. vonatkoznak, valamint az összes általa tett diszpenzációkat, kegyelmi és egyéb tényeket, amelyek az első requisitiót megelőzőleg általa tétettek. Amennyiben valamely egyházi méltóságban vagy beneficiumban a schisma alatt dismembratio állt volna be, a zsinat a régi állapotot vissza fogja állítani.

6. A Benedek-párti bíbornokok mint az egyház valódi, törvényes bíbornokai tekintetnek és az azokat megillető jogokban, kiváltságokban és előnyökben részesülnek, résztvesznek az új pápa megválasztásában is, kivéve, ha a zsinat a választás tekintetében másképp nem intézkednék.

7. A zsinat gondoskodni fog Benedek udvarának alkalmazottairól, feltéve, ha azok a subtractio kimondása vagy Benedek letétele után nem maradnak meg továbbra is az ő pártján.

8. Amennyiben Benedek pápa esetleges lemondása előtt vagy letétele előtt halna meg, az obedienciáján álló uralkodók és fejedelmek kötelezik magukat, hogy a pártjabeli bíbornokoknak nem engedik meg, hogy új választást eszközöljenek, ellenkezőleg minden ilyen kísérletet meg fognak akadályozni. Ha pedig véletlenül mégis történnék ilyen választás, az ily módon megválasztottat nem fogják elismerni, annak nem engedelmeskednek és őt birodalmaikban és területeiken támogatásban nem részesítik. A zsinaton megválasztott pápát viszont elismerik és ahhoz, mint törvényesen megválasztott pápához, állanak.

9. Amennyiben a három obedienciabeli bíbornokok közül ketten vagy többen ugyanazon bíbornoki titulussal bírnak, a zsinat tartama alatt mindegyikük az őt megillető tisztelet-

ben fog részesülni. A zsinat befejezése előtt pedig megfelelő intézkedésről gondoskodás fog történni.

10. Amennyiben Benedek pápa személyesen óhajt a konstanci zsinaton megjelenni, Zsigmond és a zsinati követek esküvel kötelezik magukat, hogy részére a francia királytól, a dauphintól, az aquitániai és a vienni hercegektől, Lajos szicíliai királytól és a savoyai gróftól menleveleket eszközölnék ki és neki egész útjára és konstanci tartózkodására biztonságot ígérnek. Ugyancsak teljes biztonságot ígér Benedeknek Konstanc város előljárósága is, Zsigmond távolléte idejére. Hasonlókép *salvus conductus* és teljes biztonság garantáltatik Benedek kiküldötteinek is, ha maga helyett ilyeneket küldene. E menlevelek és biztosítékok a meghívókkal együtt az aragon királyhoz fognak küldetni, aki azokról a zsinatra menni szándékozókat értesíteni fogja.

11. Zsigmond és a zsinati megbízottak, valamint a zsinat tagjai is az előző pontokban foglaltak betartására ígéretet tesznek és azt esküvel erősítik meg, még mielőtt a zsinatra szóló meghívók kibocsáttatnak. Hasonlóképpen a zsinat első ülésén mind e pontok a zsinat részéről is megerősítést nyernek. Ugyanez történik a Benedek-párti fejedelmek és uralkodók részéről is, kiknek nevében követeik teszik le az esküt és ígéretet.

12. A szerződő felek e szerződésről annyi hiteles példányt kapnak, amennyire szükségük van.¹

A narbonnei egyezés megkötése nagy esemény volt. A város lakossága a feletti örömének, hogy az egyház úniója immár biztosítottnak látszott, nagy ünnepélyekkel adott kifejezést. A város terén örömtüzeket gyújtottak fel, úgy, ahogy azt Szt. Iván tüzeünnepélye alkalmával szokták tenni, zenével adtak kifejezést örömüknek és ünnepélyes *Te Deumos* mise mondatott. Az egyezséget Ferdinand király a maga és utódai nevében, azonkívül a kiskorú castiliai király nevében, mint annak gyámja, december 22-én Perpignanban megerősítette. Vele együtt Alfonso trónörökös is megesküdött az egyesség megtartására.² Ferdinand egyúttal kötelezte magát arra is,

¹ Hardtnál, II. 541—555. hasáb.

² L. Johannes de Wellis jelentését. Finke: *Acta*, III. 218. szám, az 508—509. oldalon.

hogy amennyiben Benedek a harmadik requisitióra sem mondana le, országaiban 60 nap alatt, tengerentúli országaiban pedig 80 nap alatt az obedienciát Benedeknek fel fogja mondani. Hasonló kötelezettséget vállaltak magukra az armagnaci és a foixi grófok 60 napos határidőre a maguk területére nézve. Miután pedig Ferdinand röviddel reá kézhez vette Benedeknek a harmadik requisitióra adott tagadó válaszát, követte, Felipe Malla utján december 29-én tudatta Zsigmonddal, hogy január elején az ünnepélyes subtractio ki fog mondatni.¹

A narbonnei egyezség megkötésével Zsigmond elérte célját. Spanyolország meg volt nyerve a konstanci zsinatnak és így már csak idő kérdése volt, hogy az egyház úniója mikor áll teljesen helyre. Zsigmond fáradozásait teljes siker koronázta, diplomáciai ügyessége újból fényesen bevált, de viszont Ferdinand király is jelentős eredményeket ért el. Zuritából tudjuk, hogy Benedek elejtése fejében Spanyolország mint ötödik zsinati nemzet elismerést nyert, amivel együtt járt természetesen az elnöklésben való részvétel is. Rendkívül fontos eredmény volt az is, hogy Aragonia részére a spanyol nemzeten belül annyi szavazat biztosított, amennyivel az Aragóniához tartozó többi birodalomrészek prelátusai bírtak. A legfontosabb volt Ferdinandra nézve az anyagi előnyök, melyeket magának biztosítani tudott. Az obediencia felmondása után Ferdinand rátette kezét a camera apostolica jövedelmeire és az Aragóniában megüresedett katedrális egyházak jövedelmeire is.² Ekkor írásba foglaltattak a jura camerae apostolicae, és a jövedelmek behajtására Ferdinand messzemenő intézkedéseket tett. Hogy mennyit vett be a király e jövedelmekből, nem tudjuk. Egy újabb számítás szerint az aragon követség költségei Konstancban évi 26,400 arany forintot tettek ki, úgyhogy Alfons király többízben panaszkodott, hogy az únió körül tett kiadásai felülmúlják a camera apostolicából folyó jövedelmeit. A jövedelmek szedése V. Márton megválasztásával természetesen megszűnt. Ekkor Alfons király azzal a követeléssel lépett fel, hogy engedtségék meg

¹ U. o.

² Zurita, i. m. 119—120. oldal.

neki a jövedelmek további szedése is. Márton pápa természetesen ezt megtagadta és ez volt egyik oka a közte és Alfons között beállott feszültségnek.¹

Ferdinand király a narbonnei egyezség megkötése után megtette az abból folyó szükséges intézkedéseket. Megbízottakat nevezett ki, akiknek feladata volt a szerződés közzétételét országában eszközölni, közölte a Perpignanban jelenlévőkkel a zsinatot összehívó és a subtractiót kimondó oklevelek szövegét, intézkedett, hogy Diego Fernandez de Vadiello Castiliába menjen, hogy a subtractio kimondása ott is eszközöltessék, megkereste a skót kormányzót, hogy küldjön megbízottakat a konstanci zsinatra és egyúttal királysága egyházi férfait is felszólította, hogy készüljenek fel a konstanci útra.² E mellett folytak az előkészületek a subtractio ünnepélyes kimondására. Ennek napjául eredetileg január 7-ike volt kiszemelve, de azután január 6-ára, Vízkereszt ünnepére tették át. A subtractio kimondásának különös jelentőséget kölcsönzött az a körülmény, hogy azt Benedeknek eddig legbuzgóbb párhíve, Ferreri Szt. Vince tette közé. Állítólag a szent azzal akarta magát kivonni e feladat alól, hogy elutazását Perpignanból január 7-re tűzte ki, mire Ferdinand, aki súlyt helyezett arra, hogy a subtractio a szent közreműködésével mondassék ki, ezt január 6-ára helyezte át. A január 6-iki esemény valóban drámai hatású lehetett. Abban, hogy a spanyol félsziget oly egyértelműleg az ellenpápa pártjára állott és mellette kitartott, Ferreri Szt. Vincenék volt a legnagyobb része, aki jóformán még a legutolsó pillanatig hitt Benedek lemondásának őszinteségében. Az 1415. évi augusztusi találkozás alkalmával a szent kijelentette, hogy a perpignani találkozás alkalmával Benedek feltétlenül le fog mondani.³ Az események alaposan rácsáfoltak a szentnek meggyőződésére, akinek úgy a morellai, mint a perpignani tanácskozásokban is része volt és akinek elvonására Benedek pártjáról a perpignani tanácskozás alkalmával Zsigmond több-

¹ Finke : Zur spanischen Kirchengeschichte der Jahre 1414—1418. Römische Quartalschrift, 1893. évf. a 174—176. lapon.

² Finke : Acta, III. 387—389. oldal és a Wellis-féle jelentés u. o. 218. szám.

³ Finke : Acta, II. 259. oldal.

ízben tett kísérletet. Egy újabb életrajzírója — Brettle — azon nézetnek ad kifejezést, hogy Szt. Vince már régebb idő óta nem tartozott Benedeknek feltétlen párthívei közé, miután belátta, hogy Benedek makacsságán az únió végre is meg fog fenekleni és hogy ezért már eltávolodott a pápától, úgyhogy a subtractio kimondásában való közreműködése nem hirtelen színváltozás. Azt azonban ő is elismeri, hogy a szentre nézve keserű pillanat lehetett, amidőn kénytelen volt a subtractio kimondásával elállani attól a pápától, akinek törvényes voltát mindig hirdette és akit most ő is kénytelen volt elejteni.¹ A subtractio kihirdetése után S. Vicente prédikációs körútra indult Aragoniában, melyre 1416 január 8-án Ferdinand menlevelet állított ki részére. Vajjon ezen körút alkalmával a szent a subtractio kihirdetésére is nyert-e megbízást, az a menlevélből nem tűnik ki. Az egyházi únió érdekében a szent jelenlétére a konstanci zsinaton nagy súlyt helyeztek. Abban az instructióban, melyet Ferdinand a zsinatra küldött első követének, Caxal-nak adott, szerepelt az is, miszerint szólítsa fel Caxal Zsigmondot, hogy a szentet hívja meg Konstancba.³ Ferdinand utódja, Alfons szintén nagy súlyt helyezett a szent részvételére a zsinaton, 1416 április 17-én zsinati tartózkodása költségeire egy félévre napi három forintot utalványozott neki³ és felszólította ismét, hogy menjen Konstancba,⁴ ami azonban nem történt meg.

A január 6-iki eseményekről két szemtanu levele számol be. Az egyik Margit aragon királynénak, Márton király özvegyének levele Lajos majorkai püspökhöz, Benedek camerlengójához, január 8-ról, a másik Jean Lecomte levele Trilhia Péter kanonokhoz január 12-ről. Eszerint S. Vicente január 6-án a várkapolna előtt felállított emelvénynek oltáránál ünnepélyes misét mondott, melyen jelen volt a király, a trónörökös, nagyszámú előkelőség és nagy néptömeg. A jelenlevők számát a Lecomte-féle levél körülbelül 10,000-re teszi.

¹ P. Sig. Brettle, San Vicente und sein literarischer Nachlass. Münster i/W. 1924.

² Az instructio Döllinger: Beiträge, II. 389. oldal.

³ L. Finke értekezését a Römische Quartalschrift 1893. évfolyamában.

⁴ Bzovius: Annales ecclesiastici, ad ann. 1416.

Mise végeztével S. Vicente szentbeszédet mondott, melynek alap gondolatát az evangelium szavai «Ostenderunt ei munera, aurum, thus et myrrham» képezték. Beszédében kitért a narbonnei egyességre, melynek pontjait megmagyarázta és azokat helyeselte. Beszéde vége előtt átnyújtották neki a subtractiót kimondó oklevelet, mely a király pecsétjével és Alfonso trónörökös aláírásával volt megerősítve, melyet a szent a népek felmutatott, felbontott és felolvasott. Minthogy a jelenlévők nem mindegyike értett latinul, a latin szöveget lefordították spanyol nyelvre és e fordítást egy papírlapról a szent szintén felolvasta. Az oklevél felolvasása után a szent bejelentette, hogy ugyanebben az időben Castiliában és Navarróban szintén kimondatott a subtractio, melynek eszközzésére Ferdinand az illető országok uralkodóit megkereste volt. Beszéde végeztével utalt arra, hogy éppúgy, amint a mai napon a három szent király az Úr Jézus Krisztusnak drága ajándékot hozott, éppúgy a három spanyol uralkodó, Aragonia, Castilia és Navarra királyai is meghozták a maguk áldozatát az anyaszentegyház úniója érdekében.¹

A narbonnei egyezés megkötését Zsigmond december 14-én tudatta a konstanci zsinattal.² December 15-én Lajos rajnai pfalzgróftot értesítette az egyezés megkötéséről,³ utána pedig elhagyta Narbonnet és Avignonba ment, hol már december 31-én keltez.⁴ Itt kelnek oklevelei január 13-ig, amikor is megindul Párizs felé.

Ferdinand a subtractio megtörténtéről még aznap értesítette Zsigmondot, ígérve, hogy a maga részéről mindent el fog követni, hogy az únió ügye végleg elrendeztessék.⁵ A subtractio hírét január 9-én délután öt órakor közölte Zsigmonddal Felipe de Malla, aki akkor mint Ferdinand megbí-

¹ Margit királyné levele Finke: i. h. Röm. Quartalschr. 1893. évfolyamában. Lecomte levele Hardtnál, II. 565—567. Az obedienciát felmondó oklevél Döllinger: Beiträge, II. 382—388. oldal.

² Levele Marténe-Durand, Thessarus novus anecdotorum, II. 1681. oldal.

³ Levele Janssen, Frankfurts Reichskorrespondenz I. 235., de hibásan december 23-iki keltezéssel.

⁴ Altmann: Reg. Imp. 1909. szám.

⁵ A levél Hardtnál, II. 563—564. hasáb.

zott követe Zsigmond mellett tartózkodott. Január 10-én kelt levelében Malla értesíti Ferdinandot, hogy a hír mily nagy örömet keltett Avignon lakosságánál. Mindenki el volt telve hálával és dicsérettel az aragon király iránt, kinek fáradozását az únió körül mindenki méltányolta, kinek betegsége általános részvétet keltett s felépüléséért könyörgő imákat mondtak. A város harangjai — írja Malla — megkondultak, a püspök ünnepélyes misét mondott, Zsigmond és a városban tartózkodó nagyok részvételével körmenet tartatott, a párizsi egyetemnek egyik tanára pedig a minoriták templomában tartott szentbeszédben méltatta az esemény jelentőségét.¹

Zsigmond távozásával Narbonneból az összeköttetés közte és Ferdinand között nem szűnt meg. Ez természetes is volt, mert hiszen még számos kérdés várt elintézésre. Ferdinand a *subtractio* kimondása után serény tevékenységet fejtett ki. Már január 7-én felkereste Zsigmondot újabb levelével, melyben Zsigmond intézkedését sürgeti, hogy a konstanci zsinat által kiállítandó *litterae vocatoriae* neki minél előbb elküldeszenek. E levelet Zsigmond január 21-én Lyonban vette kézhez és másnap, január 22-én, utasította Lajos rajnai pfalzgrófit, hogy gondoskodják, miszerint a zsinat e leveleket Ferdinandnak minél előbb elküldje.² Január 31-én újból ír Ferdinand Zsigmondnak, kitől újabb híreket kér és tudatja vele, hogy már túl van a veszedelmen és betegségéből kezd felépülni. Közli vele, hogy a konstanci zsinatra ideiglenes követe gyanánt Caxal Antalt, a szentírás tanárát küldte ki, kit megbízott, hogy igyekezzék útközben Zsigmonddal találkozni és

¹ Malla levele, Finke : *Acta*, III. 221. szám. A körmenet — írja Malla — három okból tartatott, először, hogy az örömhírért hálát adjanak Istennek, másodsor Ferdinand felépüléséért, harmadszor, hogy Zsigmond a kibékülést a francia és angol királyok között létrehozza. A konstanci zsinaton is nagy örömet váltott ki a meg egyezés híre, ott is Te Deumot és ünnepélyeket tartottak. A körmenetet a templomban tartották meg, mert az eső miatt a szabadban nem lehetett megtartani. Petrus de Pulka levele 1416 jan. 1. és 15-ről, *Archiv* XV. 39—43. oldalon.

² A levél Marténe-Durand, *Thesaurus novus*, II. 1659 és Mansi, *Collect.* XXVII., a 20. oldal.

informálja őt bővebben az időközben történetekről.¹ Zsigmond szintén intézett leveleket Ferdinandhoz, így január 24-én, február 6., 15. és 22-én. E levelekben Ferdinanddal különféle híreket közöl, így, hogy a zsinat új megbízottakat küldött ki, hogy a zsinati meghívókat legközelebb kézhez fogja venni, hogy Amadeus savoyai herceg révén értesült, miszerint a zsinat a subtractio hírére nagy egyházi ünnepélyt tartott és örömének körmenettel adott kifejezést. Megragadta továbbá az alkalmat, hogy Ferdinándot vigasztalja azon támadásokért, melyeknek az únió körüli fáradozásaiiban ki van téve, s amelyekhez hasonlókat őt — Zsigmondot — is bőven érték.² Február 6-án Ferdinand tudatta Zsigmonddal, hogy Castiliában is megtörtént az obediencia felmondása.³ E levélváltáson kívül a két uralkodó közt a diplomáciai összeköttetés sem szünetelt. A subtractio, illetőleg az únió körül úgy látszik egyes kérdések még függőben maradtak, melyeket utólag kellett tisztázni. Erre vall az, hogy Zsigmond február 16-án Jakch Mihályt és Ottobonus de Bellonist felhatalmazza, hogy az egyház úniója és a schisma megszüntetése végett az aragon, castiliai, lyoni, és navarrai királyokkal, Barcelona, Saragossa, Valencia és Perpignan városokkal tanácskozzanak.⁴ Úgy látszik, nevezettek kiküldése azért történt, hogy az említett városokban a subtractio keresztülvitelében közreműködjenek. A subtractio keresztülvitele ugyanis nem ment mindenütt símán, így tudjuk, hogy Barcelonában, Segorbeban, Valenciában nehézségek merültek fel, nemkülönben Castiliában is, ahol 1416 január 15-én János király felmondta ugyan az engedelmisséget Benedeknek, de gyámja, az özvegy királyné továbbra is megmaradt Benedek pártján, úgyhogy a királyi rendelet kihirdetése nem egy helyt ellenkezéssel találkozott Ferdinándnak a subtractio keresztülvitelében Felipe de Malla tett nagy szolgálatokat, különösen Barcelonában és Valen-

¹ Döllinger : Beiträge, II. 390—391. oldal. Az utasítás Caxal részére u. o., 389—390. oldalon.

² A február 22-iki levél kivonatban, Finke : Acta, III. 389. oldal, 1. jegyzet.

³ Döllinger : Beiträge, II. 391. oldal.

⁴ Altmann : Reg. Imp. 1929. szám.

ciában és valószínű, hogy az ő támogatására történt Jakch és Bellonis kiküldetése is.¹

IX.

Zsigmond ekkor már megtette előkészületeit útja folytatására. Február 22-iki levele Ferdinandhoz már Chambéryben kelt, ahol február 19-én keltez először. Chambéryből visszatért Lyonba, innen pedig Neversen és Melun-ön át Párizsba ment, hová március 1-én érkezett meg.² Megérkezte után megkezdte a tárgyalásokat, melyekbe az aragon király is bekapcsolódni kívánt. Ferdinand már régebben elhatározta volt, hogy Zsigmond fáradozásait az angol-francia békekötés körül a maga részéről is támogatni fogja. E célból követeket szándékozott küldeni Zsigmonddal együtt Párizsba. Felipe de Malla, egyik legmegbízhatóbb és legügyesebb diplomatáját bízta meg azzal, hogy ebbeli szándékát Zsigmonddal közölje. Malla 1415 december 28-án érkezett meg Avignonba, Ottobonis de Bellonis és Jakch Mihály, valamint több lovag kíséretében, kiket Zsigmond Villeneuveig eléje küldött, hogy ők fogadják. December 29-én fogadta Zsigmond Malla a zsinati követek jelenlétében, aki előadta, hogy a subtractio január elején meg fog történni és ismertette Ferdinandnak az unió érdekében tett többi intézkedéseit is. Zsigmond megbízásából a toursi érsek válaszolt, megköszönve a király nevében Ferdinand fáradozásait. Ekkor adta át Malla Zsigmondnak és kísérete egyes tagjainak, így Garai Miklós nádornak és másoknak a Ferdinand által nekik adományozott rendjelvényeket.³ A rendjelvény átvételekor a kitüntettek esküt vol-

¹ Felipe de Malla működéséről a subtractio keresztülvitelében l. Fromme : Die spanische Nation auf dem Konstanzer Konzil. Münster, 1896., a 14—21. oldalon és Bofarull y Sans, Felipe de Malla y el Concilio de Costanza. Gerona, 1882.

² Altmann : Reg. Imp. 1934, a) és b) számok. Windecke-nél i. h. 65. l. említve vannak a városok, melyeket Zsigmond útjában érintett, de ezek nevei nagyrészt úgy el vannak felejtve, hogy nem tudjuk, melyek voltak azok tulajdonképpen.

³ Ez alighanem a Calatrava-rend lehetett.

tak kötelesek tenni a rend szabályaira. Ezt Zsigmond maga is letette, de az eskű alól Ferdinand őt később felmentette.¹ Maga Zsigmond sem fukarkodott kitüntetésekkel és február 16-án Jakch Mihálynak és Ottobonus de Bellonisnak, kik, mint említve volt, Spanyolországba küldettek, utasítást adott, hogy az aragoni, castiliai, leoni és navarrai királyokat, az aragon király fiait és 30 aragon nemest, vegyék fel a Sárkányrend tagjai közé, nemkülönbén Ferdinand feleségét is.² Már perpignani tartózkodása alatt is osztogatott egyes kitüntetések, így Didacus Gomecii zamorai püspököt és Henriket, a castiliai király sógorát felvette tanácsosai sorába és nekik a comes palatii méltóságot adományozta.³ Viszont Ferdinand is osztogatott Zsigmond kíséretének kitüntetések. Ekkor, 1415 október 30-án, nyerte a Hettyey és Bátéi család címeres levelét az aragon királytól, mely egyike azon kevés középkori címereknek, melyeket magyar családok külföldi uralkodóktól nyertek.⁴

Ferdinand párizsi követségének kiküldése azonban bizonyos nehézségekbe ütközött. Ferdinand ekkor tervbe vette volt leányának összeházását V. Henrik angol királlyal. E házassági terv a francia udvarnál bizonyos idegenkedést váltott ki, mert keresztezte a francia udvarnak hasonló tervét, mely egy francia-angol házassággal kívánt a francia-angol háborúnak véget vetni. Ily körülmények között egy aragon követség működése elé nehézségek gördültek, miért is Malla 1416 január 1-én kelt levelében azt tanácsolta Ferdinandnak, hogy egyelőre ne küldjön követeket Párizsba. Közölte vele azt is, hogy Zsigmond a francia hangulat kipuhatolása végett a rigai érseket és Lajos briegi herceget előre küldte Párizsba.⁵ Pár nappal később, január 10-én Malla újból értesíti Ferdinándot, hogy a közhangulat Franciaországban az angol-

¹ Finke : Acta, III. 390. oldal, jegyzet.

² Altmann : Reg. Imp. 1930. szám és Finke : Acta, III. 390 oldal, jegyzet.

³ Altmann : 1893—1896. számok.

⁴ Turul, 1897. évf. 187. l. és Monumenta Hungariæ Heraldica, II. 17. lap.

⁵ Finke : Acta, III. 219. szám.

aragon terv miatt még mindig kedvezőtlennek mutatkozik.¹ Tényleg Ferdinand csak február elején küldte ki követét Párizsba, Johannes de Podionucisnak, a Domokos-rend generalísának személyében, akit Darnacius de Darnius katalán nemes kísért. Február 7-én és 8-án keltek részükre az ajánlólevelek és az utasítás, hogy mik legyenek teendőik Párizsban, hová március 13-án érkeztek meg.² Megérkeztük után keresték az érintkezést Zsigmonddal, aki azonban az angol-francia tárgyalásokkal lévén elfoglalva, csak március 19-én fogadta őket, amikor is a követek átadták neki Ferdinand üdvözlését és híreket kértek a zsinatról. Zsigmond őket egy újabban Konstancból érkezett hírnök által informáltatta a zsinati eseményekről, az örömről, melyet a subtractio híre ott keltett. A követek kikérdezték a hírnököt és meglepődéssel jelentették Ferdinandnak, hogy a zsinatról csak jó híreket vettek.³

A Zsigmond és Ferdinand közti közvetlen érintkezés utolsó adata március végéről van. Ferdinand király április 2-án halt meg, és néhány nappal halála előtt kelt felhatalmazása Zsigmond részére, mely szerint Zsigmond 50 személyt tüntethet ki «cum amprisia jarre», az aragon királyi rendjellel.⁴ Ekkor menti fel Zsigmondot azon fogadalom alól is, melyet Zsigmond a rendjelvény átvételekor tett volt.

Ferdinand halála után a trónt fia, Alfonso foglalta el. Az összeköttetések Zsigmond és Aragonia között Alfons alatt továbbra is fennállottak, noha ezekről már gyéresebb adataink vannak. A politikai helyzet súlypontja most a konstanci zsinatra helyeződött át, amelyen 1416 őszén a spanyolok is megjelentek.

Alfons király az egyház úniója érdekében tovább folytatta atyja működését. 1416 július 10-én állította ki meghatalmazó levelét a konstanci zsinatra küldött követi részére, akik szeptember 5-én érkeztek oda.⁵ Megérkezésük után megkezdődtek a tárgyalások, melyek a spanyoloknak mint ötödik zsinati nemzetnek felvételét és az azzal összefüggő kér-

¹ U. o. 221. szám.

² L. márciusi 24-iki jelentésüket, Finke : Acta, III. 225. szám.

³ U. o.

⁴ U. o. 390. oldal, jegyzet.

⁵ Hardtnál, IV. 851. hasáb.

dések elintézését és rendezését célozták. Ezek a kérdések természetesen érdeksérelem nélkül nem voltak elintézhetőek és elintézésük nem is ment simán. Az érdekösszeütközések kiújultak, amidőn 1417 márciusában a castiliai követek is megérkeztek a zsinatra, amikor is ennek a két nemzetnek érdekei kerültek egymással ellentétbe. Ezeknek a kérdéseknek tárgyalása azonban kívül esik e tanulmány keretén, ez a konstanci zsinat belső történetébe tartozik.¹

Zsigmond király április 13-ika előtt értesült Ferdinand haláláról. Április 13-án részvétét fejezte ki Alfonsnak, meleg szavakkal vigasztalva őt és megemlékezve Ferdinandnak az únió körül kifejtett tevékenységéről, buzdítva őt, hogy atyja szellemében működjek továbbra.² Alfons tényleg nagy tevékenységet fejtett ki az egyházi kérdésben. A zsinatra küldött követség vezetőjéül a cardonai grófot jelölte ki, mellette Aragoniának akkor legkiválóbb diplomatája, Sperandeu szerepelt. Azonban Alfonsot a zsinati kérdésben sok tekintetben más szempontok vezették, mint atyját, Ferdinandot. Sokkal gyakorlatibb érzékű volt, mint atyja, akit bizonyos fokú idealizmus jellemez, aminek Alfons teljesen híjában volt. Az únióért lelkesedett, de csak addig, amíg hasznot remélt belőle húzni. de e mellett számításba vette azt is, hogy az únió ügye Konstancban esetleg megfeneklik és Benedek megmarad a pápai méltóságban. Valóban, amidőn követelése, melyeket V. Márton pápával szemben támasztott, visszautasításra találtak, ismét Benedekhez közeledett és a sienai zsinaton nyíltan kétségbevonta Márton pápa választásának törvényességét. Egyelőre azonban az únió érdekében fejtett ki működést és ezért helyezett oly nagy súlyt arra, hogy Castilia is kiküldje a maga követeit a zsinatra. Ez azonban hosszabb ideig váratott magára. Castiliában az özvegy királyné és a kiskorú király gyámjai még mindig összeköttetésben álltak Benedekkel. Tárgyalások folytak vele, melyek 1416 december végéig elhúzódtak. Ekkor végre, amidőn a castiliai kormány is meggyőződött Benedek makacsságáról, megtörtént Castiliában is

¹ L. erről bővebben Fromme idézett munkáját.

² A levél Döllinger : Beiträge II. 391—392. oldal.

a subtractio és 1417 március 29-én a castiliai követek is megjelentek a konstanci zsinaton.¹

Alfons fáradozásait az únió körül Zsigmond 1417 május 4-én kelt levelében meleg hangon elismerte és méltatta. Ugyanazonnap az aragon és castiliai király tanácsosaihoz, Berengarius de Bardaxinóhoz és Didacus Ferdinandi de Quinyoneshez is intézett Zsigmond levelet, melyben hasonlóképp megköszönte nekik fáradozásukat az únió ügyében.²

X.

Az összeköttetések Zsigmond és Spanyolország között most egy időre megszakadtak. 1425-ből van egy érdekes adatunk, egy oklevél, melyben Aragonia is említve van. Ez év március 26-án Zsigmond Tatán egy oklevelet állít ki, melyben farailiorisát, az Oreből (Svédország?) származó Groten Herrmannt felhatalmazza, hogy a birodalom és Magyarország ellenségei, a velenceiek ellen háborúskodhasson és e célból nevezett részére az angol, francia, dán, svéd, norvég, spanyol, portugall és aragon királyok, valamint a birodalom, Magyarország, Dalmácia és Horvátország összes alattvalóinak támogatását kéri.¹ Ebből az oklevélből azonban közelebbi következtetést Zsigmond összeköttetéseire Aragoniával nem vonhatunk. Csak 1426-ban hallunk ismét Zsigmond összeköttetéseiről Alfons aragon királlyal, aki akkorára már Sziciliát is bevonta politikája körébe. A két uralkodó közti összeköttetés újbóli felvétele arra az időre esik, amidőn Zsigmond és Filippo Maria Visconti, Milano hercege között is feléled a diplomáciai érintkezés, mely 1421-ben megszakadt volt. Erre a herceget az olaszországi helyzet alakulása készítette.

Filippo Maria Visconti nagyszabású politikai tervekkel foglalkozott. Hercegsége határainak terjesztésére törekedett, de politikájának végcélja volt, hogy véget vetve az apró olasz signoriáknak, megteremtse az egységes Olaszországot a maga

¹ L. részletesebben Fromme id. művét.

² Caro: Aus der Kanzlei Kaiser Sigismunds, az Archiv für österr. Geschichte 59. kötetében, 4. szám.

³ Altmann: Reg. Imp. 6244. szám.

kormányára alatt. Ez a törekvés készítette őt Genua elfoglalására és ez keverte őt háborúba a flórenci köztársasággal. Terjeszkedési politikájába az 1422—1424. években a Marca Anconitana és a Romagna területeit is bevonta, ami összeütközésbe hozta őt Velencével, mely a herceg terjeszkedési politikája által fenyegetve látta érdekeit. Érdekei megóvása céljából Velence nem habozott elejteni a herceggel 1422 február 22-én kötött szerződést, mellyel magát a signoria tíz évre Zsigmond ellen kívánta volt biztosítani. A signoria közeledni kezdett Flórenchez, melyet a herceg terjeszkedési politikája szintén fenyegetett és amely 1422 óta nyílt harcban állott Viscontival. A két város között 1425 december 4-én megkötötték a szövetség, amellyet most már formálisan is felbomlott az 1422-ben kötött milanoi-velencei liga. A flórenc-velencei liga létrejötté merőben megváltoztatta a politikai helyzetet Felső-Olaszországban és 1426 tavaszán kitört a háború a liga és a herceg között. Ekkor veszi fel újból Filippo Maria Visconti az érintkezések fonalát Zsigmonddal, akit 1425 decemberében a flórenci köztársaság is felkeresett egy követtséggel, hogy őt magának megnyerje. Filippo Maria jól ismerte a veszélyt, mely őt fenyegette. Tudta nagyon jól, hogy ha Zsigmond csatlakozik a velencei-flórenci ligához, akkor el van veszve, mert e hármassal szemben a küzdelmet sikeresen nem tudta volna megvívni. 1425 tavaszán már kereste az érintkezést Zsigmonddal, ekkor Corrado del Caretto savonai örgrófot és Novello Casimirt küldte Zsigmondhoz, biztosítva őt hűségéről és ragaszkodásáról. Követte ezt a követtséget 1425 őszen Bartolomeo Mosca követsege, melyről azonban bővebben nem vagyunk tájékoztatva. Ezen előzetes kettős követtséggel elő volt készítve a talaj a harmadik követtséghez, melynek feladata volt Zsigmondot a herceggel való szövetkezésre megnyerni. Ezt a követtséget ismét Corrado del Caretto vezette. Zsigmond nem zárkózott el a Viscontival való szövetség elől. A szövetség megkötésével olaszországi útjára és a császári korona elnyerésére vonatkozó tervei előmozdítását remélte. Olaszországba két útvonal kínálkozott neki, a velencei és a milanoi területen át vezető út. A velencei utat nem választotta, mert közte és Velence között ekkor a dalmát kérdésből kifolyólag feszült volt a hely-

zet. Ez a körülmény Zsigmondot hajlandóvá tette a milanoi szövetség megkötésére, amellyel nyomást gyakorolhatott Velencére is. Viszont a Zsigmond és Velence közti ellentétnél fogva Filippo Maria remélhette, hogy Zsigmondot könnyebben rábírhhatja a vele való szövetkezésre. A tárgyalások Zsigmond és a herceg között 1426 július 3-án Visegrádon a szövetség megkötésére vezettek. Ezt megelőzőleg Filippo Maria közvetítésével megindultak a tárgyalások Zsigmond és V. Alfons aragon király között.

Filippo Maria Visconti, hogy olaszországi politikájának minél jobban biztosíthassa a sikert és magának minél erősebb kultámogatást is biztosítson, 1426 március 19-én szövetségre lépett V. Alfons aragon királlyal, V. Márton pápának akkor legerősebb ellenfelével.¹ Valószínűleg a szövetség megkötése után indította meg Filippo Maria a tárgyalásokat Zsigmond és Alfons között a szövetség megkötése céljából. Az összeköttetés Zsigmond és Alfons közt 1426 nyara óta mutatható ki. Zsigmond május-június havában küldhette ki követeit Alfonshoz. Filippo Maria május 13-án Bartolomeo Moscat küldte Zsigmondhoz, aki a királlyal Tatán találkozott.² Mosca a herceg megbízásából előterjesztést tett Zsigmondnak az Alfonssal kötendő szövetség tárgyában.³ Ettől a szövetségtől Filippo Maria nagyon sokat várt, elsősorban azt, hogy az aragon flotta a castiliaival és a genuaival együtt rendelkezésre fog állani a Velence elleni háborúban. Ha a szövetség Zsigmond és Alfons között létrejön, — írja a herceg ápril 19-én Corrado del Caretto savonai őrgrófnak, Zsigmond mel-

¹ A szövetséglevél az ápril hó 4-iki kihirdetés dátumával, Osionál, Documenti diplomatici tratti dagli archivi Milanesi. II. köt. Milano, 1869., a 177—180. oldalon.

² Documenti di Storia italiana, II. 588. oldal.

³ Ez a hercegnek június 8-iki Zsigmondhoz intézett leveléből tűnik ki: «Cum autem nuntii vestri, quos decrevistis ad serenissimos reges Aragonie et Castelle cum meis simul mittere pro iis, que egregius Bartholomeus Musca plene vestre retulit Majestati, capitaturi ex dato ordine, prius ad me attigerint, ipsos vestre sublimitatis intuitu lete et benigne suscipiam, dirigam et instruam plenius in agendis, ut que tractare habuerint ad salubriorem deduci possint et deducantur effectum.» Osio, i. m. II. 216. oldal.

letti követének, — akkor szárazon és vizen egyformán erősek lesznek (t. i. Zsigmond és a herceg) és mélyen be, a velencei területre vihetik a harcot, valamint a tenger felől is megtámadhatják a signoriát. Ha Zsigmond kiküldi a maga megbízottait, a szövetség rövid időn belül létrejöhet.¹ Zsigmond Mosca meghallgatása után követeket küldött Alfonshoz. Filippo Maria június 8-án írja Zsigmondnak, hogy követeit, akik a milanoi követekkel együtt a Mosca által a királlyal közölt ügyben az aragon-castiliai királyokhoz mennek, örömmel fogja fogadni és őket megfelelő utasítással fogja ellátni.² A tárgyalások Zsigmond és Alfons között úgy látszik eléggé kedvezően alakultak. A részletekről nem vagyunk tájékoztatva, de hogy eredménnyel kecsegtettek, azt következtethetjük abból, hogy a velencei köztársaság, mely mindenről oly kitűnően volt értesülve, 1426 augusztusában óvja a pápát az aragon-milanoi magyar szövetségtől, melyet Visconti létrehozni igyekszik és abból, hogy 1426 augusztus 21-én Zsigmond megbízólevelet állított ki Jakoh Mihály részére, akit felhatalmazott, hogy Alfons aragon, János castiliai-leon, János portugall és Károly navarrai királyokkal a szövetséget megkösse.³

Zsigmond ekkor le volt kötve a törököknek Magyarország elleni támadásai által. Helyzetét súlyosbította az a körülmény, hogy ugyanakkor Velencével is ellentétben állván, nem fordulhatott teljes erejével a török ellen. Ez volt az oka annak is, hogy Filippo Maria Viscontinak nem nyujthattott oly mérvben támogatást, amint azt a július 13-iki szerződés alapján a herceg méltán elvárhatta. A Zsigmond és Velence közti differenciák elintézése céljából 1426 fordulóján Amadeus savoyai gróf közvetítésével tárgyalások indultak meg és Zsigmondot János veszprémi püspök, Velencét Federico Contarini képviselték. E tárgyalásokról nagyon keveset tudunk. Amadeus 1427 január 27-én bizonyos javaslatokat tett, melyek a Zsigmond és Velence közti megegyezésre, a török elleni hadjáratra és Zsigmond római útjára vonatkoz-

¹ A levél Osionál, II. 187—190. oldalon.

² Osio, II. a 216. oldalon. Június 9-én jelzi követeknek Corrado del Carettónak és Guarnerio de Castiglionenak, hogy követeit Zsigmond követeivel együtt el fogja küldeni Alfonshoz. U. o., a 219. oldalon.

³ Altmann : Reg. Imp. 6716—6719. számok.

tak. Ebben minket csak az a pont érdekel, mely azt mondja, hogy az egyesség létrejötte után Velence meg fogja tenni az előkészületeket a hajóhad felszerelésére a törökök ellen és, ezt a példát remélhetőleg a milanoi herceg, a pápa, az aragon és a többi spanyol király is követni fogja.¹ Ebből azt látjuk, hogy az aragon király közreműködésére a török elleni háborúban számítottak, ami tehát a szövetség megkötését Zsigmond és Alfons között feltételezte. Azonban a szövetség tényleges megkötése ekkor nem történt meg. Az 1427/28. évekből közelebbi adataink az aragon-magyar összeköttetésekről nincsenek, csak annyit tudunk Filippo Maria Viscontinak 1428 január 16-án Zsigmondnál időző követiéhez, Giacobeo d'Iseo-hoz és Lodovico de Sabinihez intézett leveléből, hogy a szövetség megkötésének Zsigmond és Alfons között nem áll egyéb útjában, minthogy Zsigmond bizonyos *dubiak* felett nyilatkozzék és küldje ki a veszprémi püspököt vagy valamely magyar főurat a szövetség megkötésére. Azonkívül még két adatunk van arra 1427-ből, hogy a tárgyalások Aragoniával tovább folytak. Filippo Maria július 15-én kéri János veszprémi püspököt, hogy a tárgyalásokra vonatkozó felhatalmazását — miután a püspök Milanóból elutazni szándékozik — adja át Bartolomeo Moscának, hogy mihelyest Brunoro della Scala megérkezik Milanóba, a tárgyalásokat az aragon megbízottakkal tovább lehessen folytatni és befejezésre juttatni.² Két nappal reá, utalással arra, hogy Bivert András az aragon király megérkeztét jelentette, kéri a püspököt, hogy a Zsigmond és az aragon király között kötendő szerződésre vonatkozó javaslatát adja át írásban, hogy azokat Biverttel közölni lehessen. Egyúttal kéri a püspököt, igyekezzék Bivertnél odahatni, hogy a követtség mielőbb megkötessék.³ Úgy látszik, azok a *dubiak*, melyekről Filippo Maria a január 16-iki levélben említést tesz, el lettek oszlatva, mert

¹ Deutsche Reichstagsakten, X. 60. szám, 4. pont.

² Osio, II. 315. oldal. A felhatalmazás János püspök részére 1427 április havában kelhetett. Szövege megvan Zsigmond birodalmi iktató könyveiben, de kelet nélkül és hatálytalanítva. Helyette Zsigmond 1428 ápril 20-án Filippo Mariat hatalmazza fel a szövetség megkötésére. Altmann: Reg. Imp. 6902. és 7048. számok.

³ A levél Osio II. a 315—316. oldalon.

Zsigmond 1428 ápril 20-án felhatalmazza a milanoi herceget, hogy nevében Alfons királlyal szövetségre lépjen.¹ A szövetség megkötése ekkor tehát küszöbön állott. Valószínűleg ez a körülmény készítette ekkor — 1428 július havában — V. Márton pápát arra, hogy érintkezésbe lépjen Velencével és Flórencceel. Tárgyalásokat indított meg a két várossal a velők kötendő szövetség ügyében, amelyek 1429 tavaszáig húzódtak el. A pápai-velencei-flórenci szövetség ellensúlyozni lett volna hivatva a milanoi-magyar-aragon szövetséget, de nem jött létre, megfeneklett a pápának azon követelésén, hogy a szövetség az aragon király és a szentszékkal szemben harcban álló Bologna ellen is irányuljon, amit a két város nem volt hajlandó teljesíteni.² Másrészt azonban a Zsigmond és Alfons közti szövetség tényleges megkötéséről sincs tudomásunk. Csak egyes adatokat bírunk arra, hogy az összeköttetés a két király között nem szakadt meg. Zsigmond 1431-ben elindult római útjára, melynek folyamán 1432 első feléből bírunk egyes adatokat, melyek a Zsigmond és Alfons közti összeköttetésekre vonatkoznak.

1432 első felében a helyzet Olaszországban bonyolódni kezdett. Filippo Maria Visconti ápril havában Zsigmonddal megállapodott abban, hogy Alberigo de Barbiano és Ariminio da Trivulzio vezetése alatt fegyveres csapatokat bocsát rendelkezésére római útjára. Ezt Filippo Maria abban a feltevésben tette, hogy a közte és a velencei-flórenci liga között folyó tárgyalások eredményre fognak vezetni. Ez a feltevés nem vált valóra. Velence a tárgyalásokat ápril 22-én megszakította, ami a milanoi herceget igen kényes helyzetbe hozta. A liga elleni háború újbóli megindulta küszöbön állt és így hadereje egy részének átengedése Zsigmond részére könnyen végzetessé válhatott volna reá nézve. Másrészt ápril eleje óta kitört a harc a pápa és Siena között is, és így ha Zsigmond milanoi csapatokkal vonul be Siena területére, ezt a pápa mint casus belli-t foghatja fel. Ezért Filippo Mario elhatározta, hogy Zsigmondot visszatérésre bírja Baselbe és követei Branda bíbornok és a savonai őrgróf útján igyekezett

¹ Altmaan : i. m. 7048. szám.

² Deutsche Reichstagsakten, X. 30. oldal.

a királyra ily értelemben hatni. Azonban Zsigmond erre nem állt rá, amiben kétségkívül befolyásolta őt a pápa és a baseli zsinat közti konfliktus kérdése. Amint látszik, meg volt győződve, hogy a zsinati kérdés elintézése a legkönnyebben úgy történhetik meg, ha a pápával ebben a kérdésben személyesen értekeznek. Ezért visszautasította a milanoi herceg kísérletét. Rómában jól tudták, hogy Zsigmond nem fog visszafordulni és már február közepe táján elterjedt a hír, hogy Zsigmond az aragon királlyal egyesülni fog és együttesen vonulnak Róma felé.¹ Ez a hír ápril havában is tartotta magát.² Ezt a hírt megerősíteni látszik Frate Nicolò Angeli sienai követnek ápril 20-iki levele Sienához, melyben írja a városnak, miszerint Zsigmond közölte vele, hogy az aragon királytól levelet kapott, melyben az áll, hogy az aragon flotta rövid időn belül megérkezik Porto Venerebe.³ Más adatunk erre az egyesülési tervre nincsen, de azért nem tekinthető kizártnak. Ha Alfons Piombinoban partraszáll, könnyen egyesülhetett volna Siena közelében az ekkor már ott tartózkodó Zsigmonddal.⁴ A nápolyi kérdés Alfonsnak közös útját Zsigmonddal nem zárta ki, sőt ellenkezőleg. Alfons ekkor azzal a kéréssel fordult volt a pápához, hogy erősítse meg őt a nápolyi királyságban, mint Johanna királyné fogadott fiát. Tudjuk azt, hogy Johanna inkább hajolt Lajos anjoui herceg, címzetes nápolyi királyhoz. Ha már most a pápa megtagadja Alfons elismerését, akkor kiteszi magát annak a veszélynek, hogy Alfons fegyveres erővel vonul Róma ellen és fegyveres kézzel hatalmába keríti a nápolyi királyságot. Viszont, ha megerősíti, kiteszi magát annak, hogy Franciaország elpártol tőle.⁵ A nápolyi kérdés ilyen állása Zsigmond és Alfons együttes vonulását Rómába megindokolhatta, mert ilyen módon az aragon király nyomást gyakorolhatott volna a pápára elismerése érdekében. Egy Baselben megjelent újság híréből, 1432 július

¹ Lásd Wandofeni Stange Gáspárnak, a német lovagrend római prokurátorának 1432 febr. 20-iki levelet Rusdorf Pál nagymesterhez. *Deutsche Reichstagsakten*, X. 304. szám, 4. §.

² Ugyanannak ápril 23-iki levele ugyanahhoz. U. o. 310. szám.

³ U. o., X. 290. lap, 1. jegyzetben.

⁴ U. o.

⁵ U. o., X. 294. szám, 7. §.

haváról tudjuk, hogy Filippo Maria Visconti, a salernoai fejedelem Antonio Colonna és a sienabeliek Zsigmondnak útja folytatására tekintélyes sereget ígértek, úgyszintén az aragon és a portugall királyok is.¹ Ez arra mutat, hogy Zsigmond és Alfons között még mindig fennállottak bizonyos összeköttetések, melyek átnyúltak 1433 elejére is. Zsigmond, aki 1432 július 12 óta Sienában tartózkodott, a pápával a zsinat kérdésében tárgyalásokat folytatott. Ezek a tárgyalások szeptemberig remélni engedték, hogy a kérdésben megegyezésre jutnak. Ez a remény szeptember óta szétfoszlott és Zsigmond megrekedt Sienában. Róma felé még ha akart volna, sem mehetett, mert a pápai csapatok elzárták előtte az utat, hátban és oldalt a flórenci csapatok fenyegették őt, úgyhogy egyedül nyugat felé volt nyitva az út. Ebben az időben Alfonsnak egy követé tartózkodott Sienában, Zsigmond udvarában. Ez Andrea de Buire volt, akivel Zsigmond tényleg tárgyalásokat folytatott, hogy Alfons hajóin visszaindulhasson Németországba. A flórenci köztársaság követi Rinaldo degli Albizzi és Zanobi Guasconi 1433 február 11-én jelezték városuknak, hogy kérdést intéztek a roueni bíbornokhoz, aki Zsigmond és Flórenc között közvetítő gyanánt lépett fel, hogy mi igaz abból a hírből, miszerint Zsigmond parancsot adott a málházásra és málháinak Talamoneba szállítására. A bíbornok megerősítette a hírt, hozzátéve, hogy Zsigmond el van határozva Sienát elhagyni és visszatérni Baselbe, a zsinat székhelyére, s hogy levelet vett az aragon királytól, ki tudatta vele, hogy hajói legközelebb Talamoneba érkeznek, hogy őt felvegyék.² Ez utóbbit megerősítette nevezett követnek Lionardo di Bardo, Zsigmond kamarása is azzal, hogy Zsigmond az aragon királytól négy hajót kért Talamoneba, hogy azokon a Provence-on át térhessen vissza Németországba.³ Erre azonban nem került a sor. Zsigmond 1433 tavaszán megegyezett a pápával, a vele kötött egyességet ápril 10-én ratifikálta, mire ápril 25-én elhagyta Sienát és megindult Róma felé. Ebből az időből néhány adatunk van még, melyek a Zsigmond és Alfons közti összeköttetésre vonatkoznak. Zsig-

¹ U. o., X. 315. szám, 3. §.

² Commissioni di Rinaldo degli Albizzi. III. köt. 550. oldal.

³ U. o. 552. oldal.

mond tervbe vette a találkozást Alfonossal Talamoneban.¹ Hogy mi célt szolgált volna e találkozás, nem tudjuk. A találkozást Zsigmondnak egy követsége készítette elő, melyet Zsigmond február végén küldött Alfonshoz, aki ekkor Ischiában tartózkodott.² A követség március végén tért vissza Sienába. Március 30-án a sienai consilio consilium requisitorium összehívását határozta el, melyen Zsigmond maga akart beszámolni követsége eredményéről. A tanácsülésen bejelentették, hogy Zsigmond Talamoneba szándékozik menni az aragon királlyal találkozandó, és hogy erre nézve a város véleményét kéri. A tanács úgy határozott, hogy Zsigmondot nem fogja sem rábeszélni, sem lebeszélni erről a találkozásról, tegyen a király amit akar. Úgy látszik, Zsigmond vagy újból megkereste a tanácsot vagy a tanácsban változott meg a vélemény, elég az hozzá, hogy még aznap este újabb tanácsülés tartatott, melyen határozatba ment, hogy három vagy több polgára a városnak beszélje le Zsigmondot a találkozásról és tanácsolja neki, halassza el a találkozást addigra, amíg a pápával folytatott tanácskozások jobbra vagy balra dőlnek el. Március 31-én tudatta ezt Siena a pápánál akkreditált követivel, Károly sienai püspökkel és Agazario Bertalannal. Tudatta velök, hogy Zsigmond közölte a tanácsal, miszerint követei az aragon királytól visszatértek és hogy a király beleegyezett abba, hogy a találkozás Talamoneban megtörténjék. Amennyiben a pápa nem tenne célzást erre, ne közöljék ezt a pápával, csak akkor, ha azt jónak látják. Ekkor ugyanis a tárgyalások a pápával még nem nyertek volt befejezést. Ezeket az adatokat szem előtt tartva és tekintetbe véve azt, hogy ekkor Zsigmond és Velence között folytak a tárgyalások a kettő közti megegyezés céljából, valószínűvé válik, hogy Zsigmond a talamonei találkozáson biztosítani kívánta magának az aragon flotta használatát Németországba való visszatérésére arra az esetre, ha a Velencével folyó tárgyalások megfeneklenek. Arra nézve azonban nincsen semmi adatunk,

¹ Ezt Lucca városának ápril 28-án milanoi követéhez, Gergelyhez írt leveléből tudjuk. Kivonata a Deutsche Reichstagsakten, X. köt. 719. oldal, 4. jegyzet.

² L. Stange Gáspár levelét 1432 november 1-ről Rusdorf Pálhoz. U. o., X. köt. 294. szám, 7. §.

vajjon ez a tervezett találkozás tényleg megtartatott-e vagy sem?

Még egy adatunk van a Zsigmond és Alfons közti érintkezésekről. Alfonsnak 1437 január 4-én Castellamare di Stabiában kelt levelében, melyben megköszöni a Zsigmondnak prágai tartózkodásáról küldött híreket, hol Zsigmond feleségével, Borbálával tartózkodott és olaszországi híreket tudatva vele, ígéri, hogy őt újabb hírekkel is fel fogja keresni és örvendeni fog, ha Zsigmondnak bármiben szolgálatára állhat.¹

Ezekkel az adatokkal lezárulnak az összeköttetések Zsigmond és Alfons között. Alfonsnak neve azonban a magyar történetből nem tűnik le ezzel végképpen. Hunyadi János idejében Alfons neve újból szerepel a magyar történetben. Amidőn I. Ulászló, Hunyadi János által kísérve, a törökök ellen hadbaszáll, Alfons bejelentette neki, hogy a meghódítandó területekből Athén és Patras hercegségekre örökösödési jog címén igényt fog támasztani. 1447-ben pedig Hunyadi János kereste az összeköttetést Alfonssal és arra gondolt, hogy egyik fiát Alfons egyik törvénytelen unokájával fogja összeházásítani. 1447 elején értesítette Alfonsot, hogy egyik fiát udvarába küldi. Hogy melyik fiáról, Lászlóról vagy Mátyásról volt-e szó, azt nem tudjuk, valamint azt sem, hogy mi lett volna ennek a küldésnek célja. Fraknoi Vilmos azt hiszi, hogy Hunyadi János azzal, hogy családja és Alfons családja közt szorosabb összeköttetést akart létrehozni, Magyarországot a renaissance szellemi áramlataival kívánta kapcsolatba hozni. Alfonsnak e levélre adott válasza biztosította Hunyadi, hogy a fia küldéséhez fűzött remények megvalósulására számíthat. Hunyadi János most már a magyar országtanács hozzájárulásával forma szerint felajánlotta a magyar koronát Alfonsnak. Frangepán Kristóf útján ajánlatot tett Alfonsnak, hogy kössön vele, Hunyadival, szövetséget a török hatalom teljes megtörésére. Kötelezik magukat egyenként 100,000 magyar forintot szentelni 16,000 magyar fegyveres toborzására és lépjenek érintkezésbe Oláhországgal 10,000 oláh önkéntes megnyerése céljából. Biztosította Alfonsot, hogy a törököktől elfoglalandó területek az ő birtokába fognak jutni, és mihelyt

¹ A levél másolata a Thallóczy gyűjteményben, M. N. Múzeum könyvtára.

a 100,000 forint fele részét kifizette, a magyar rendek neki és elsőszülött fiának a hűségesküt le fogják tenni. Késznek nyilatkozott, hogy elsőszülött fiát kezesül küldi Alfonshoz. Mindennek fejében csak azt kérte a maga részére, hogy Alfons őt kormányzói állásában erősítse meg és vetélytársaival szemben oltalmat nyújtson neki. Alfons ez ajánlatot és feltételeket elfogadta és 1447 november 6-án közjegyzői okíratot is állíttatott ki erről. A megegyezésnek azonban nem volt következménye, Alfons a feltételeket nem teljesítette és így a magyar trónt V. László foglalta el.¹

¹ L. ezekre nézve Fraknói Vilmos: A Corvina könyvtár alapítása. Budapesti Szemle, 1924. évf. 96—100. oldalon. A Hunyadi János és Alfons közti megegyezés szövege Thallóczy—Barabás. A Frangepán családoklevéltára I. köt. Budapest 1910, a 350—354. oldalon.

Zsigmond perpignani tartózkodásának költségei Ferdinánd királyt terhelték. E költségek meglehetősen magas összeget tehettek ki és a fedezet előteremtése a királynak gondokat is okozott. 1415 szeptember 12-én Ferdinánd Péter tarragonai érsektől 1000 arany aragon forintot vett fel kölcsön és ennek fejében asztali ezüstjét adta zálogba az érseknek. A pénzt Ferdinánd kincstárnoka, Fernando de Cavalleria, vagy birtokkormányzója, Johannes de Ribesalles volt átveendő. A zálogba tett ezüstmű a következő volt: 6 aranyozott ezüst evőtál 15 perpignani márka súlyban, 6 aranyozott ezüst ivócsésze 15 márka súlyban, két nagy ezüst ételtál aranyozva egyenként 8 márka és 1 uncia súlyban, egy nagy aranyozott ezüst mosdótál közepén Perpignan városának zománcos címerével 10 márka 3 uncia súlyban, egy aranyozott ezüst mosdótál kiöntővel szintén Perpignan városa zománcos címerével 11 márka súlyban, egy süteménytartó zománcolt címerrel 9 márka 4 uncia súlyban, egy másik hasonló süteménytartó 9 márka 3 uncia súlyban, mindkettő aranyozott ezüsthől, aranyozott ezüst serleg lilimokkal és Perpignan város címerét tartó griffel ékítve, lilimos fedővel 7 márka 1 uncia súlyban, egy másik ehhez hasonló serleg 7 márka 2 1/2 uncia súlyban, két aranyozott ezüst kupa lilimokkal, tornyócskával ékítve, fedelekkal egyenként 5 1/2 márka 5 1/2 uncia súlyban. A zálogba tett ezüst összesen 112 márka 12 1/2 uncia súlyú volt. Ferdinánd kötelezte magát, hogy a zálogot négy hónap alatt kiváltja, ha pedig a határidő elbélte után 15 nap alatt a kiváltás nem történne meg, az érsek jogosítva van a zálogba tett ezüstöt eladni. Amennyiben 1000 forintnál magasabb összegért adná el, a többletet tartozik a királynak vagy megbízottjának átadni. Október 22-én utasította Ferdinánd kincstárnokát, Fernando de Cavalleriat, hogy P. Marti barcelonai

kereskedőnek fizessen ki 65 aragon arany forintot, 8 solidust és 2 dinárt egy aranyozott ezüst fedeles kupáért 4 márká 3 uncia súlyban, melyet Zsigmond király egyik udvari emberének (lovászmesterének?) szánt mint ajándékot. Ugyanaznap utasítja Ferdinánd nevezett kincstárnokát, hogy a következő összegeket fizesse ki mint ajándékot: 50 frtot Zsigmond lovászmesterének, 40 frtot cimerkirályának, 40 frtot az allovászmesternek, 20 frtot a királyi heroldnak, 15 frtot a királyi persevantnak, 20 frtot a lengyel király heroldjának, 15 frtot a francia connétable heroldjának, 15 frtot a vermandoisi gróf heroldjának. Október 26-án Ferdinánd tanácsosának, Diego Fernando de Vadiellonak kezéhez 880 frtot utalt ki, amelyből a következő kiadások voltak fedezendők: Zsigmond ellátására 530 frt, Pero Fernandez de Zalinnak 80 frt egy öszvéért, melyet a rhodusi nyeregmasternek adott a király ajándékba. Ugyanaznap Ferdinánd utasítja kincstárnokát, Fernando de Cavalleriat, hogy P. Marti barcelonai kereskedőnek 132 frtot fizessen ki 48 canna posztóért, melyet a római király nyolc solymárának adott ajándékba, pro canna 3, illetve 2 frt árban. Október 30-án a király a következő fizetéseket utalja ki: Alfonso Gonçalez de Guadalfajara királyi írnoknak, 30 frtot egy öszvéért, melyet Zsigmond kancellárjának küldött, Villafranca Aubernek 100 frtot egy öszvéért, melyet a rheimsi érsek kapott, egy harmadik öszvéért pedig, mely szintén Zsigmond kísérete egyik tagjának volt szánva, 60 frtot, Zsigmond trombitásának 20 frtot, Martiser Jánosnak, a Szent Jagó rend nagymestere kamarásának 45 frtot, 7 rőf fekete bársonyért, a királyné költségére 30 frtot. Végül megemlítjük, hogy Ferdinánd 1415 november 15-én nagyobb összegeket utal ki, melyek között néhány a perpignani tanácskozással volt összefüggésben. Így Zsigmond megbízottai, Jakch Mihály és Ottobonus de Bellonis nyolc háts és egy teherhordó öszvéének istállózásáért Briquet Vilmosnak 20 frtot, Boson Olivernek nevezett megbízottak három öszvéének istállózásáért 2 frt 6 dénárt, de Riu Mártonnak, aki a megbízottakat kísérte Perpignanból Valenciába, 2 frtot, futárok költségére 10 frt 8 solidust, háts és teherhordó állatok istállózásáért 7 frt 2 solidus 6 dénárt, Antonio Corbonak a perpignoni várban végzett munkálatokért 100 frtot, futárszolgáltatokra 20 frt, 7 solidus, 8 dénárt, végül Jakch Mihály háziasszonyának 48 napi lakbér fejében 25 frtot. Minde levelek másolatai a Thallóczy-gyűjteményben, M. Nemz. Múzeum könyvtára.

Hogy Zsigmondnak Ferdinánd vendégszeretete dacára a perpignani utazás sokba kerülhetett, az természetes. A kiadásaihoz szükséges pénzt a rendes módon kölcsönre vette fel, azonban erre nézve csak néhány adatunk van. Mielőtt elindult Konstancból, 1415 július 10-én Lajos bajor herceg rajnai pfalzgróf részére adósságlevelet állított ki 23,000 frtról, mely összegből 11,000 frt kölcsön gyanánt szerepelt, míg 12,000 frttal más címen tartozott a hercegnek. A visszafizetésért ő, illetve felesége, Borbála vállaltak kötelezettséget, azonkívül kezesek gyanánt meg vannak nevezve Frigyes nürnbergi vár-

gróf, Ozorai Pipo temesi comes és János, az esztergom-sztistváni prépost, királyi kancellár. A visszafizetés elsősorban a konstanci zsinat által volt eszközendő és csak ha a herceg a zsinattól a pénzt nem kapná vissza, követelheti a pénzt a nevezettektől. Ez mutatja, hogy a kölcsönvett összeg Zsigmond utazásának költségére volt szánva. (Az oklevél másolata a Thallóczy-gyűjteményben.) Amidőn Zsigmond Perpignanba menet Narbonneba ért, augusztus 27-én a narbonnei érsektől 500 scudot vett kölcsön, november 27-én pedig 200 frankot («auri Francie».) Ezen összegekről november 27-én állította ki a kötelezvényt, melyben a pénz visszafizetését Konstancban ígérte eszközölni. A pénzt Benedek székesfejérvári prépost vette át a király nevében az érsektől. (Altmann, Reg. imp. 1906. szám.) Zsigmond kísérete, úgy látszik, az utazás költségeit a magáéból volt kénytelen fedezni, Garai Miklósról azt biztosan tudjuk, mert Zsigmond 1415 november 15-én Perpignanban kelt oklevelével Dévény várát és tartozékait adományozza a nádornak azon költségek megtérítése fejében, melyeket az utazásra a nádor a magáéból fedezett. Ezek a költségek az oklevél szerint 20,000 arany forintot tettek ki. (Orsz. Levéltár, DL. 10,390. sz.) Néhány nappal előbb — október 8-án — utasította Zsigmond János bácsi prépost, királyi alkancellárt, hogy a nádor részére, miután az a király kíséretében az egyházi unió érdekében el van foglalva és így a neki adományozott Dévény várába magát személyesen nem statuáltathatja, a statutiós oklevelet, ha erre megkerestetik, állítsa ki. U. ott 10,389. szám.

TARTALOM.

	Oldal
I. Zsigmond összeköttetései Spanyolországgal a konstanci zsínat összeülte előtt	5
II. A morellai tanácskozások	10
III. Ferdinánd aragon király és XIII. Benedek pápa követsége Zsigmondhoz a személyes találkozás tárgyában	20
IV. Tanácskozások Konstancban a találkozás helye körül. Megállapodás Perpignan városában	34
V. Zsigmond útja Konstancból Perpignanba. Megérkezése .	49
VI. A perpignani tanácskozások	58
VII. Benedek kísérletei a tanácskozások elhúzására. Zsigmond elutazása Perpignanból Narbonneba	68
VIII. A narbonnei egyesség. Spanyolország felmondja XIII. Be- nedeknek az obedienciát	88
IX. Zsigmond elutazása Narbonneból. Összeköttetései Ferdi- nánd és Alfons királyokkal 1417-ig	94
X. Zsigmond összeköttetései Alfons királlyal olaszországi útja alatt. Hunyadi János összeköttetései Alfonssal...	97

INHALTSÜBERSICHT.

Die Verbindungen König Sigismunds mit Spanien nehmen ihren Anfang mit seinen auf die Herstellung der kirchlichen Union gerichteten Bemühungen. Am Anfang des XV. Jahrhunderts kam schon allgemein die Auffassung zur Geltung, dass die kirchliche Union am zweckmässigsten im Wege eines allgemeinen Konzils erreicht werden könnte. Diese sog. konziliare Theorie führte in dem ersten Jahrzehnt des XV. Jahrhunderts zur Berufung des Konzils von Perpignan 1408 durch Benedikt XIII., des Konzils von Cividale 1409 durch Gregor XII., des durch die Kardinäle beider Obedienz zusammengerufenen Konzils von Pisa 1408, und etwas später zur Berufung des römischen Konzils 1412/13 durch Johann XXIII. Keines dieser Konzile brachte das erhoffte Resultat, das Ende der Kirchenspaltung und das Konzil zu Pisa vermehrte bekanntlich durch die Erwählung des Petros Philargos — Alexander V., dem Johann XXIII. folgte — die allgemeinen Wirren. Wohl setzte das Pisaner Konzil die beiden Päpste, Gregor XII. und Benedikt XIII. ab, doch nahm natürlich diese Entscheidung keiner der beiden zur Kenntnis. Erst das Jahr 1413 brachte eine entscheidende Wendung, als Gregor XII. mit einem alternativen Vorschlag vortrat. Der eine ging dahin, dass alle drei Päpste Bevollmächtigte nominieren sollen, die in der Frage des zu berufenden allgemeinen Konzils Beschluss fassen sollten. Für den Fall jedoch, dass die Angelegenheit des Konzils ein weltlicher Herrscher in die Hand zu nehmen geneigt wäre, würde die Berufung des Konzils dessen Aufgabe sein. Der alternative Vorschlag proponierte eine persönliche Zusammenkunft der drei Päpste in der Unionsfrage.

Diesen Vorschlag Gregor's eignete sich König Sigismund an, der schon seit 1410 sowohl mit Gregor XII., als auch mit Johann XXIII. Verbindungen unterhielt und den letzteren auch als Papst anerkannte. Nachdem der Vorschlag Gregors zu seiner Kenntnis gelangte, trat der König erst mit Papst Johann in Verbindung, den er in Lodi persönlich aufsuchte. Das Ergebnis der Zusammenkunft in Lodi endete bekanntlich damit, dass Johann der Berufung eines

Konzils zustimmte, sein persönliches Erscheinen in Aussicht stellte, so auch, dass er im Interesse der Union zu resignieren bereit sei. Die Verhandlungen mit Gregor ergaben teilweise negatives Resultat, indem Gregor erklärte am Konzil nicht teilzunehmen, doch seine Unterwerfung unter dessen Beschlüsse versprach. Das Resultat all dieser Verhandlungen war bekanntlich die Berufung des Konstanzer Konzils durch Sigismund für 1. November 1414.

Mit Benedikt trat Sigismund im Mai 1414 in Verbindung. Schon bevor — 1413 — suchte Benedikt eine Gesandtschaft des Königs Ladislaus von Neapel auf, dem Papst ein Bündnis vorschlagend, den Papst, Ladislaus, König Ferdinand von Aragonien und Frankreich umfassend. Als Zweck dieses Bündnisses war die Herstellung der kirchlichen Union angegeben, in Wirklichkeit handelte es sich dabei das Zusammentreten des Konstanzer Konzils zu verhindern. Das Bündnis kam nicht zustande, hingegen erschien im Mai 1414 eine Gesandtschaft Sigismunds in Spanien unter Führung des Ottobonus de Bellonis. Die Gesandtschaft überbrachte ein Schreiben Sigismunds an König Ferdinand, worin die Berufung des Konstanzer Konzils angezeigt und Ferdinand aufgefordert wurde, das Konzil zu beschicken, da die Kirchenspaltung nur auf diesem Wege beendet werden könnte. Ferdinand fühlte sich durch einzelne Ausdrücke des Briefes verletzt, er sah dadurch die staatliche Unabhängigkeit Aragoniens bedroht und protestierte energisch gegen die Einstellung, als ob Aragonien im Lehnverhältnis zum Reich stände. Nur mit grosser Mühe konnten die Gesandten die Bedenken Ferdinand beschwichtigen und das Scheitern ihrer Mission verhindern. Sigismund schlug durch die Gesandtschaft eine persönliche Zusammenkunft mit Ferdinand und Benedikt vor. Die beiden letzteren kamen nun überein mit der Gesandtschaft persönlich zu verhandeln. Als Ort der Verhandlungen wurde Morella gewählt und hier nahmen die Verhandlungen mit den Gesandten am 18. Juli 1414 ihren Anfang. Die Verhandlungen von Morella bilden einen wichtigen Abschnitt in der Geschichte der Unionsbestrebungen hauptsächlich dadurch, dass Ferdinand bewogen wurde mit Sigismund und das Konzil in Verbindung zu treten. Ferdinand befreundete sich von diesem Zeitpunkt an immer mehr und mehr mit dem Gedanken des allgemeinen Konzils und gelangte successive zu der Überzeugung, dass die Kirchenspaltung nur durch die Abdankung Benedikts beendet werden kann, und man ihn eventuell mit Gewalt dazu zwingen müsste.

Als Resultat der Verhandlungen zu Morella, die eingehend im Abschnitt III. behandelt werden, erschien eine aragonesisch-päpstliche Gesandtschaft in Konstanz. Die Verhandlungen mit Sigismund ge-

langten im März 1415 zum Abschluss und wurde als Ort der Zusammenkunft Sigismunds mit Ferdinand und Benedikt Nizza und Villafranca, als Zeitpunkt Juni 1415 bestimmt. Während Sigismund sich mit der Gesandtschaft beriet, verhandelte das Konzil mit Johann XXIII. über dessen Abdankung. Die feierliche Erklärung des Papstes in den Sitzungen 1. und 2. März, abdanken zu wollen, war jedoch nicht ernstlich gemeint, und schon damals tauchte der Verdacht auf, dass Johann das Konzil zu sprengen beabsichtigte, daher Sigismund als oberster Protektor des Konzils entsprechende Massnahmen ergriff. Der Verdacht erwies sich als begründet, der Papst verliess am 20. März in der Verkleidung eines ungarischen Kriegers Konstanz und begab sich nach Schaffhausen. Das Eingreifen Sigismunds verhinderte eine Auflösung des Konzils, das am 29. Mai die Absetzung Johannis aussprach und am 11. Juni die Abdankung Gregors entgegennahm.

Ferdinand und Sigismund gelangten unterdessen zu der Überzeugung, dass die geplante Entrevue zur festgesetzten Zeit nicht stattfinden könne, da Sigismund durch das Konzil in Anspruch genommen wurde, Ferdinand hingegen erkrankte. Sigismund trat daher mit dem Vorschlag zur Verschiebung der Zusammenkunft hervor und schlug mit Rücksicht auf die Erkrankung Ferdinands und aus finanziellen Gründen als Ort Narbonne und Perpignan vor. Sigismunds Gesandten, Ottobonus de Bellonis und Michael Jakch, kamen mit Ferdinand überein die Zusammenkunft in Perpignan abzuhalten.

Sigismund brach Mitte Juli von Konstanz auf und seinen Weg durch die westliche Schweiz nehmend erreichte er in der zweiten Hälfte des Monats August Narbonne, wo er einstweilen verblieb. Ferdinand trat die Reise nach Perpignan am 21. August von Valencia aus an, Papst Benedikt hingegen kam schon am 31. Juli in Perpignan an, wo Ferdinand Anfang September eintraf. Die Verhandlungen erlitten eine kleine Verzögerung. Ferdinand ersuchte mit Berufung auf seine Krankheit, in Wirklichkeit unter Einfluss Benedikt mehrmals um Aufschub, den Sigismund obwohl ungern, auch bewilligte. Am 10. September verliess endlich Sigismund Narbonne und zog am 19. in Perpignan ein, wo am 21. die Verhandlungen mit Benedikt und Ferdinand ihren Anfang nahmen.

Die Verhandlungen werden ausführlich auf Grund der Chronik des Zurita, der *Crónica del rey Don Juan II.* und des durch Finke in den *Acta Concilii Constanciensis* edierten Materials geschildert. Schon bei Beginn der Verhandlungen zeigte es sich, dass keine besondere Hoffnung auf einem günstigen Gelingen zu hegen sei. Die Ursache lag

an Benedikt, der sich noch immer der Hoffnung hingab, dass es ihm gelingen würde sich zu behaupten und seine Anerkennung als rechtmässig gewählten Papstes durchzusetzen. Er forderte von seinen juristischen Beiräten rechtliche Gutachten über die Unionsfrage ein, von denen das des Kardinals Petrus Fonseca das eingehendste ist. Die Gutachten lassen klar erkennen, dass Benedikt mit allen Mitteln die Verschleppung der Verhandlungen anstrebte, um sich auf irgend einer Weise auf dem päpstlichen Stuhl behaupten zu können. Auch liess er ein umfangreiches Memorandum ausarbeiten, worin als Hauptforderung die Annulierung des Pisanums gefordert wird, eine Forderung, die auch in den späteren Akten der Partei Benedikts immer wiederkehrt. Auch forderte das Memorandum gewisse Verfügungen und Garantien hinsichtlich der Zukunft Benedikts, die ihm eine besondere Ausnahmestellung in der kirchlichen Hierarchie gesichert hätten. Im Laufe der Verhandlungen wurden sowohl von Seite Ferdinands, als auch der Konzilsgesandtschaft, die Sigismund begleitete, verschiedene Vorschläge zur Verwirklichung der Union gemacht, die aber sämtlich an dem hartnäckigen Verhalten Benedikts scheiterten. Als auch Ferdinands letzter Vorschlag am 3. November hinsichtlich der Abdankung Benedikts und Wahl des neuen Papstes zurückgewiesen wurde, erfolgte die plötzliche Abreise Sigismunds aus Perpignan, der auf diese Weise die Frage gewaltsam zur Lösung bringen wollte. Nach seiner Abreise pflog Ferdinand Beratungen mit den in Perpignan anwesenden Rechtsgelehrten. Das Ergebnis dieser Beratungen war, dass Ferdinand eine dreimalige Requisition an Benedikt zur Abdankung richte, und wenn diese ergebnislos bleiben, ihm die Obedienz aufsagen solle. Auf das hinauf erfolgte die dreimalige Requisition am 9. und 13. November und 12. Dezember. Da die Antwort des Papstes in allen drei Fällen ablehnend war, wurde die Obedienzentziehung beschlossen. Mittlerweile wurden zwischen Ferdinand und Sigismund weitere Verhandlungen gepflogen, als deren Resultat der Vertrag von Narbonne — wohin sich Sigismund nach seiner Abreise von Perpignan begab — anzusehen ist. Auf Grund dieser Vereinbarung erfolgte am 6. Januar 1416 die Obedienzentziehung, die durch S. Vincente Farer verkündet wurde. Sigismund verliess hierauf Narbonne, um sich nach Paris und London zu begeben, zwecks der Friedensvermittlung zwischen England und Frankreich. Der Vertrag von Narbonne hatte die Beschickung des Konstanzer Konzils durch Spanien zur Folge, das als fünfte Konzilsnation anerkannt wurde.

Die Beziehungen zwischen Sigismund und Aragonien bestanden auch unter Ferdinands Nachfolger Alfons V. 1426 wurden neue Ver-

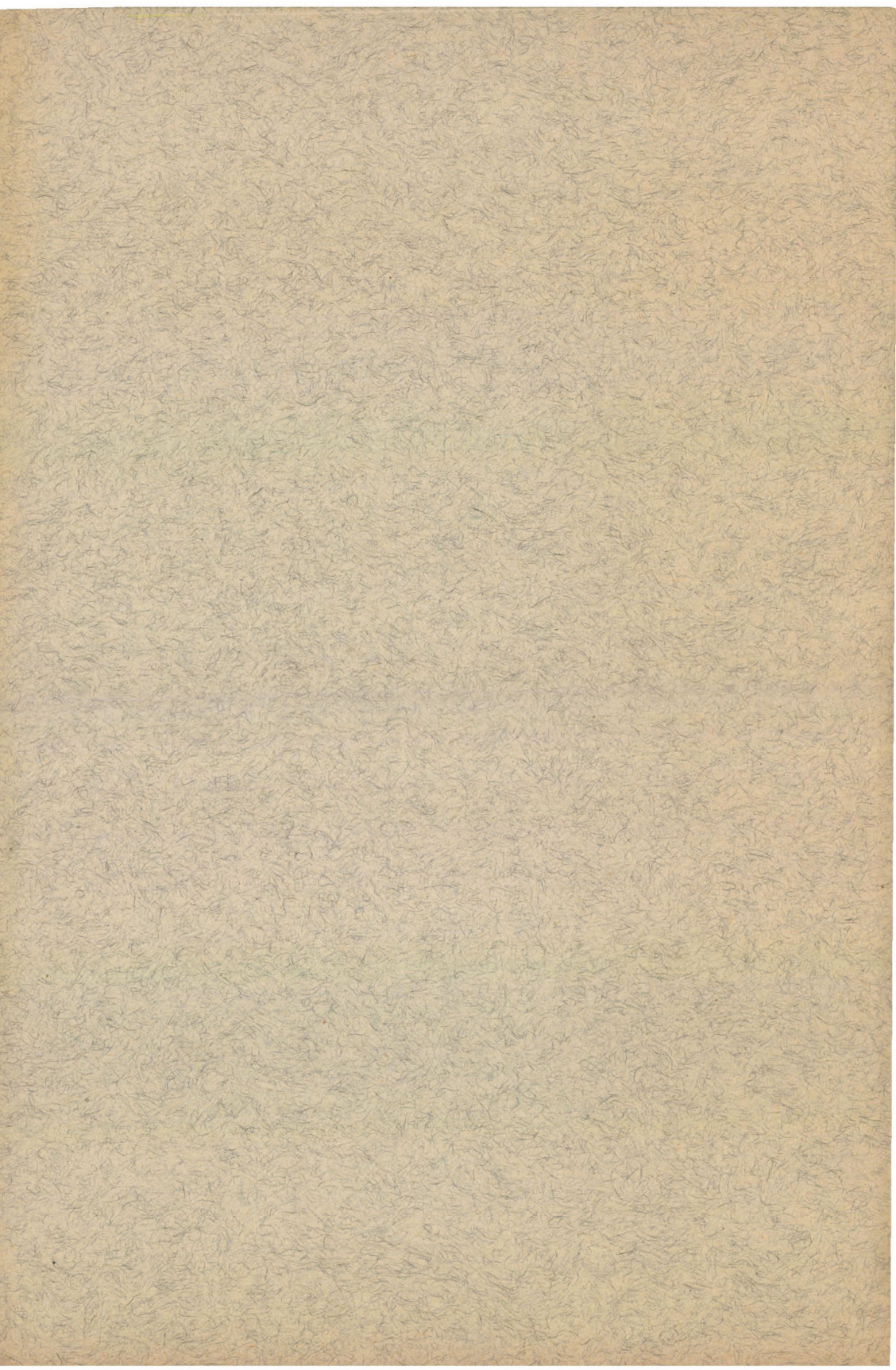
handlungen zwischen Sigismund und Alfons angebahnt, deren Vermittler der Herzog von Mailand Filippo Maria Visconti war. Filippo Maria bemühte sich ein Bündnis zwischen den beiden Herrscher zustande zu bringen, von dem er Förderung seiner italienischen Politik erhoffte. Sigismund nahm die Vermittlung Filippo Marias an, da er durch ein aragonisches Bündnis sich für seinen Römerzug Vorteile versprach und auch einen Druck auf Venedig, hinsichtlich der Teilnahme an dem Türkenkrieg ausüben vermeinte. Wir hören auch von verschiedenen Gesandtschaften, die zwischen Milano und den einzelnen Höfen verkehrten und wissen auch, dass auch während des Römerzuges Verbindungen zwischen Sigismund und Aragonien bestanden, doch scheint ein positives Ergebnis nicht zustande gekommen sein. Später in den Jahren 1441—1447 fanden Verhandlungen zwischen Alfons und dem Gouverneur von Ungarn Johann Hunyadi statt. Diese Verhandlungen bezweckten die Sicherung der Teilnahme Alfonsens in den Kämpfen gegen die Türken und es kam 1447 auch eine diesbezügliche Vereinbarung zustande, die die finanziellen und militärischen Verpflichtungen der beiden Kontrahenten regelten. Letzten Endes handelte es sich um die Kandidatur Alfons' auf den ungarischen Königsthron. Alfons erfüllte jedoch die Bestimmungen des Vertrages von 1447 nicht, daran zerschlugen sich die Verbindungen zwischen Alfons und Hunyadi, der sich dann dem König Ladislaus V. anschloss.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.